

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

II Міжвузівська науково-практична інтернет-конференція

«СВІТ ПРОФЕСІЙ – ТВІЙ ПОГЛЯД»

(історія, теорія та практика)

24 квітня 2020 року

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА		4
РОЗДІЛ І. СВІТ ПРОФЕСІЙ – КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС		
<i>Бескорса В.</i>	ПРОФЕСИЯ КАК ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ ФУНКЦИЙ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕСТВА	7
<i>Подаляко А, Сенцова А.</i>	ПРОФЕСІЇ, ЩО ЗНИКЛИ	10
<i>Перемот А., Сенцова А., Фесенко А.</i>	ПРОФЕСІЇ ДЛЯ СИЛЬНИХ І СПРИТНИХ	14
<i>Білошина А. Карпенко А., Чайка А.</i>	ПОВЕЛИТЕЛІ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ	20
<i>Решетило Л.</i>	ГОТУЙМОСЯ ДО ПРОФЕСІЙНИХ ЗМІН	24
<i>Верещак Є.</i>	СТАРІ ПРОФЕСІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	26
<i>Чайка А.</i>	СВІТ ПРОФЕСІЙ – ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ	29
<i>Кириченко А.</i>	СВІТ ПРОФЕСІЙНОГО ДИЗАЙНУ СЬОГОДНІ	31
<i>Довбиш В.</i>	ЗМІНА ПРОФЕСІЙ – ПОТРЕБА ТА ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ	34
<i>Павленко К.</i>	ЖІНКИ У СВІТІ ПРОФЕСІЙ	37
<i>Ємельянова В.</i>	ШЛЯХИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ РОБОЧИХ ПРОФЕСІЙ	39
РОЗДІЛ ІІ. ВИДАТНІ ОСОБИНИ У ФАХОВОМУ КОЛІ		
<i>Павленко К.</i>	РЕНТГЕНІВСЬКІ ПРОМЕНІ – НАУКОВІ ВІДКРИТТЯ ТА РОЗВИТОК ЦІВІЛІЗАЦІЇ	41
<i>Зозуля О.</i>	МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ	43
<i>Калініна О.</i>	О. М. БЕКЕТОВ — ТАЛАНОВИТИЙ АРХІТЕКТОР ТА ХУДОЖНИК	45
<i>Мудрик О.</i>	АКТЕРСКАЯ ДИНАСТИЯ МИРОНОВЫ – МЕНАКЕР	48
<i>Семенова М.</i>	ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИНАСТИЯ НАШЕГО РОДА: М. А. СЕМЕНОВА	55
<i>Жук Я.</i>	ДИНАСТИЯ ВЧИТЕЛІВ	60
<i>Агєєнко Т.</i>	ПРОФЕСІЯ, СПРЯМОВАНА НА МАЙБУТНЄ	63
<i>Пухарєв В.</i>	СУЧАСНА СПЕЦИФІКА ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙ: ВЗАЄМОДІЯ РЕЖИСЕРА ТА ХУДОЖНИКА	65

РОЗДІЛ ІІІ. ФУТУРИСТИЧНІ ПРОГНОЗИ

<i>Шелева І.</i>	НАЙПЕРСПЕКТИВНІШІ ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО	70
<i>Подальяко А.</i>	МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙ ДО ВИМОГ МАЙБУТНЬОГО ...	72
<i>Романцова М.</i>	ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО: НОВІ Й ПЕРСПЕКТИВНІ	74

РОЗДІЛ ІV. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

<i>Лихвар В.</i>	ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО І ХУДОЖНИК–ПЕДАГОГ...	79
<i>Снедкова Л., Бузина З.</i>	ГЕНЕЗА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ВИКЛАДАЧА ГРИ НА БАЯНІ, АКОРДЕОНІ В СЛОБОЖАНЩИНІ	86
<i>Погоріла В.</i>	УЧИТЕЛЬСЬКА ПРОФЕСІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	90
<i>Білошина А.</i>	ПРОФЕСІЙ «ПЕДАГОГ» – ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ	93
<i>Котелевець М.</i>	АСИСТЕНТ ВЧИТЕЛЯ	95
<i>Корсікова К., Дмитренко К.</i>	ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ЯК ШЛЯХ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХУ	98
<i>Ємельянова В.</i>	ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РІЗНОГО ВІКУ	101
<i>Коробка А.</i>	ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РІЗНОГО ВІКУ	103
<i>Улько І.</i>	ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ У ШКОЛІ	107
<i>Нікуленко С.</i>	ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛЯРІВ – ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯМ	109
ДОДАТОК	ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	114

Оргкомітет конференції:

Агеєнко Тетяна Анатоліївна – старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР

Бескорса Вікторія Миколаївна – кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР

Дмитренко Катерина Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи КЗ «ХГПА» ХОР

Нікуленко Світлана Іванівна – кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР

ПЕРЕДМОВА

Вислів «Якщо професія стає способом життя, то ремесло перетворюється в мистецтво» не випадково був обраний у якості гасла для подорожі світом професій. Ця глибока та влучна думка так, чи інакше проведена нашими авторами у досить наративних текстах, за що велика вдячність від ініціаторів П-ої Міжвузівської науково-практичної інтернет-конференції «СВІТ ПРОФЕСІЙ – ТВІЙ ПОГЛЯД».

Цілком природно у колі людей, котрі присвятили себе освітній діяльності, що значну увагу приділено висвітленню педагогічній професії. Особливої шани заслуговують винятково щирі статті, які мають автобіографічний характер.

Підсумовуючи відповіді на питання анкети організатори конференції мусять пояснити появу в них досить нетрадиційних пунктів. Перш за все, це зумовлено бажанням не обмежуватися формальними відомостями про учасників конференції. А їх аналіз дозволив нам окреслити сформовані вподобання представників різних поколінь, визначити точки дотику, що можливо надихне нас до пошуку тем майбутніх конференцій.

Синім – позначено спільні для обох категорій відповіді

ВИКЛАДАЧІ	СТУДЕНТИ
АРХІТЕКТУРА	
Велика китайська стіна, Нотр Дам де-Парі, Харківський Держпром	
Хустський замок, середньовічні замки в передмісті Парижа. Замок Шенансо, Замок Амбуас. Софійський собор, Версаль, Ансамбль Києво-Печерської лаври, Собор Святого Миколая, Вижняни, Гауди «Саграда Фамилия», Гектор Гимар: жилые дома и входы станций метро в Париже	Афінський Акрополь, Ельфова вежа, Пізанська вежа, музей Пабло Серрано, Колізей, Піраміда Хеопса в Гізі, Бібліотека Конгресу США, Кельнський собор, Пантеон, Хотинська фортеця, Замок Любарта, Каразінський університет, Палац Курисів, Капітолій, Храм Лотоса (Індія, Фаріборз Сабха), Ватронгкхун – білий храм (Таїланд, Чалемчай Кхосітпхіпхата); Тадж-Махал, Стоунхендж, Ермітаж,
ЖИВОПИС, ГРАФІКА, СКУЛЬПТУРА	
І. Ю. Рєпін «Запорожці пишуть листа турецькому султану», Леонардо Да Вінчі «Мона Ліза»	
офорти Франсіско Гойї, М. Рєрїх «Вранішня зоря»,	Леонардо да Вінчі «Автопортрет», «Таємна вечерея»,

<p>П.Мартинович «Самополичча», Боттичелли «Круги ада», П.Брейгель (Старший), Иероним Босх, Ян ван Ейк, Рембрандт, Густав Клімт, Сальвадор Далі, Катерина Білокур, Бэнкси скульптурні твори: Фідія, Мікеланджело, Лоренцо Берніні, Антоніо Канове, Огюста Родена, Статуя Христа-Спасителя в Ріо-де-Жанейро (Бразилія), пам'ятник Т. Шевченку (Харків),</p>	<p>О.Роден «Мислитель», Едвард Мунк «Крик», Венера Мілоська, Вітрувіанська людина, І. Шишкін «Корабельная роща», П. Мартинович «Портрет жінки у свитці», «Мадонна з квіткою», Георгій Нарбут, Українська абетка, статуя Свободи, Ян Вермеер «Дівчина з перловою сережкою», Клод Моне «Іриси в саду Моне», С.Боттичеллі «Народження Венери», Мікеланджело «Давід», «Батьківщина-Мати»(Київ), Іван Айвазовський «Дев'ятий вал», Ван Гог «Портрет Аделіни Раву», «Зоряна ніч» А. Петрицький Театральні ескізи до балетів «Корсар», «Орфей», Сальвадор Далі «Дезінтеграція постійності пам'яті», «Метаморфози Нарциса», Вініцій Кесада (Vinicius Quesada), «Блюз, написаний кров'ю», Наталі Айріш (Natalie Irish), «Глюк» Анна Виверець; «Амур обіймає Дружбу» Жан Батист Пігаль;</p>
---	---

МУЗИКА

Бетховен «Місячна соната» Чайковський «Вальс квітів»

<p>Ф. Шуберт «Ave Maria», Чайковський «Пори року», «Лускунчик», «Лебедине озеро», Д. Шостакович 7 симфонія «Ленинградская», Томазо Альбіноні, <i>Адажіо соль-мінор</i> для <i>органу</i> та струнних інструментів, «Червона рута» Софія Ротару, В. Высоцкий «Баллада о борьбе», А. Рыбников «Я тебя не забуду» (рок- опера «Юнона и Авось», «Погоня» (к/ф «Неуловимые мистители»), Адриано Челентано «Soli», Джо Дассен «Если б не было тебя», Хьюстон «I Will always Love you», А.Зацепин «Есть только миг»,</p>	<p>Симфонії Вольфганга Амадея Моцарта Пучіні «Турандот», А. Вівальді «Пори року. Весна.», Земфира «Жить в твоей голове», «Хочешь?», Скрябін «Старі фотографії», «Мам», Бумбокс «Люди», «Лови момент» Мачете, Говард Шор, рок, поп, саундтреки, «Плакала» Kazka, «Smells Like Teen Spirit» Nirvana, New Hope Club – Fixed, Shawn Mendes - There's Nothing Holdin' Me Back, Imagine Dragons – Believer, ZAYN - Dusk Till Dawn ft. Sia «Музика янголів», «Турецький марш» В.А. Моцарт</p>
---	--

ЛІТЕРАТУРНИЙ ТВІР, ЯКИЙ НЕОБХІДНО ПРОЧИТАТИ

Оскар Уайльд «Портрет Доріана Грея»

<p>Ильф и Петров «12 стульев», В.А. Закруткин «Матерь человеческая», Джон Голсуорсі «Сага о Форсайтах», Леся Українка «Жаль», Віктор Гюго «Знедолені», Джек Лондон «Сердца трёх»,</p>	<p>Маркус Зюзак «Крадійка книжок», Дж.Р.Р.Толкін «Володар перснів», "Хоббит, или Туда и Обратно", Пауло Коельо «Алхімік», В. Сухомлинський «Серце віддаю дітям», В. Підмогильний «Місто»,</p>
---	---

<p>Іван Нечуй-Левицький «Старосвітські батюшки-матушки», Д. Милмен «Мирний воїн», Лі Гарпер «Убити пересмішника», Мопассан «Ожерельє», А.Беляев «Голова Профессора Доуэля», Ліна Костенко «Маруся Чурай», Іван Багряний «Тигролови», Пол Рэнд «Дизайн: форма и хаос», Шекспір, Гёте, Жюль Верн, Конан Дойл, Пастернак, Роберт Рождественский</p>	<p>Френсіс Скотт Фіцджеральд, «Великий Гетсбі», Кобиланська О. «В неділю рано зілля копала», «Калинова сопілка» збірка казок, Р.Бредбері «451 градус по Фаренгейту», І.Уемі «На голці», Е.Бронте «Грозвий перевал», В.Железніков «Опудало», Х.Лі «Убити пересмішника», Е. Сіболд «Милі кістки», Габріель Гарсія Маркес «Сто років самотності», Антуан де Сент-Екзюпері «Маленький принц», А.С. Макаренко «Педагогічна поема», Нестор Літописець «Повість временних літ», В. Мономах «Повчання дітям», Іван Нечуй-Левицький «Кайдашева сім'я», В. Домонтович «Дівчинка з ведмедиком», Іван Багряний «Тигролови», Данте Аліґ'єрі «Божественна комедія», Михайло Булгаков «Майстер і Маргарита», Пола Хокінс «Дівчина у потягу», Джон Кехо «Підсвідомість може все», Дон Різо, Рас Хадсон «Мудрість енеаграми», Анрі Гидель «Шанель»</p>
КІНОФІЛЬМ (ВИСТАВА), ЩО ВИ РЕКОМЕНДУЄТЕ ДО ПЕРЕГЛЯДУ	
«Зелена книга» «1+1»	
<p>Особливі» реж. Олів'є Накаш, Ерік Толедано, Фільм-вистава «По-модньому», к/ф «Одного разу в Голівуді» 2019р., х/ф «Летят журавли» (1957), «Максим Перепелица» «Король танцює» (2000) за мотивами роману Філіппа Боссана «Люлі, або сонячний музикант», Михайло Булгаков «Іван Васильович міняє професію», «Planet earth» ВВС, «Доживем до понеділка», Вистава театру «Может быть» за книгою Б. Вебера «Імперія янголів», «Плезантвіль», «Собацьє сердце», «Большая перемена», «За двумя зайцами» (1961), Л. Гайдай «Не может быть», «Земля Санникова», «Влюблєн по собственному желанию», «Любовь и голуби», «Ликвидация», «Инкогнито» (1997), «Книга Илая»</p>	<p>«Токійська повість», «Матріца», «Хоббит», Вистава «Маленькі подружні злочини», Харківського театру «Березиль», Всегда говори «да», «Вівальді, рудий священник» (2009), «Нескінченне кохання», «Шоу Трумана», «Таксист», «2001 рік:Космічна одісея», «Володар перснів», «Мовчання ягнят», «Ігри розуму», «Хатіко:Вірний друг» Лассе Хальстрем, Вистава «Наталка Полтавка», Пригоди С Миколая, «Життя прекрасне», «Дівчата» Ельдар Разанов, «З міркувань совісті» Мел Гібсон, «Дивергент», «Той хто біжить в лабіринті», «Аліса в Задзеркаллі», «Матрица часу», «Якщо я залишуся». «Квітка пустелі» «Гра престолів» «Пташиний короб» «П'ята хвиля» «Вікторія і Абдул» «Зелена миля»</p>

РОЗДІЛ І. СВІТ ПРОФЕСІЙ – КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНИЙ ДИСКУРС

ПРОФЕССИЯ КАК ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ ФУНКЦИЙ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОБЩЕСТВА

Бескорса В. Н.

На заре своего развития «юное человечество» не задумывалось о том, что такое профессия и не задавалось вопросом «кем я буду, когда вырасту?». В древности (если вернуться в доисторическую эпоху) условия бытования привели человеческое сообщество к формированию первичных родов деятельности (собираательство, охота, позднее земледелие и животноводство) и соответственно, к формированию начальных форм управления и обеспечения сохранности/выживания общества (вождь, жрец, шаман).

На языке мексиканских индейцев тара[х]умара, проживающих в гористой местности на северо-западе Мексики, понятия «труд» и «танец» выражаются одним и тем же словом [1; 2, с. 105-106]. А, к примеру, представители древней натуфийской культуры в далеком мезолите, заселяя совсем другой континент на побережье Средиземного моря и в долине реки Иордан, собирали зерновые, строили первые зернохранилища, считаются предшественниками первых земледельцев [3]. И, при этом, один человек мог за 3 недели (трудясь 3-4 дня в неделю) собрать урожай, которого достаточно, чтобы в течении года (до следующего периода сбора урожая) кормить 4-х человек. Так зачем трудиться больше при правильном распределении труда и функциональной нагрузки каждого члена сообщества?

Откажемся ненадолго от привычного представления о профессии и представим, что каждая профессия – это лишь уникальное проявление какой-либо функции человеческого сообщества (человека). Например, функция выживания ярким образом реализовывается в профессии врача – лечить людей. Уточняющая функция – лечение переломов – хирург, лечение простуды – терапевт, лечение глаз – окулист, а допустим, в народной медицине лечение ЖКТ – это к травнику и т.д.

Проследим, как развивались функции на заре человеческой истории и культуры. И первоочередной функцией (т.н. «исходной магистральной») было «выжить» – прокормиться и сохранить жизнь. Прокормиться для первобытного человека было возможным за счет охоты и собираательства (охотились на диких животных, а собирали всё съедобное: ягоды, плоды деревьев, корни растений). И так, функция выживания привела к появлению первой профессиональной

деятельности – охотник и собиратель. При этом человеческое общество (как ранее, так и сегодня) ради успешного функционирования нуждается в систематизации и четком структурировании своих действий, а потому появляются первые предводители – вожди.

Итак, *сельское хозяйство и управление* становятся самыми древними формами профессиональной деятельности человечества. В палеолитическую эпоху (в раннем и среднем палеолите), когда человек еще не индивидуализируется, еще ведет кочевой образ жизни и не отделяет себя от животного мира, – в таком мире предводители (вожди) проявив лидерские качества, устанавливали удобный для них самих порядок. При этом борьба за превосходство (лидерство) определялась по первичным признакам ведущего альфа-самца. Подобная ситуация сохранялась многие тысячелетия, пока человечество не отделило себя от животного мира, поняв свое разумное превосходство и пока наши далекие предки не перешли к патриархальному укладу жизни в связи с необходимостью территориальной защиты и обороны. В этой ситуации перед вождем вставала необходимость заботиться о сохранности и процветании сообщества и продолжении рода.

В эту же эпоху можем вести разговор о формировании начальных способов передачи знаний, которые через десятки тысяч лет приведут к системе образования. Первичные способы передачи знаний возникли из-за необходимости сохранения традиций рода, а передачей информации и обучением занимались те же жрецы, шаманы и ведуны (ведуны/берегини).

В условиях сохранения культурного наследия можно пронаблюдать сохранение шаманских традиций и сегодня. Общеизвестны священные касты брахманов в Индии, а у народов Сибири и крайнего севера шаман является обязательным звеном, которое сохранило свое первоначальное предназначение для общества на протяжении тысячелетий [4, с. 18-48].

Также не стоит забывать, что функции выживания и защиты помогают реализовывать *охотники и воины*. На заре человеческой цивилизации охотник объединял в себе функции защиты и сохранности жизни соплеменников, значит, одновременно был охотником и воином. Оба рода деятельности требовали схожих способностей и навыков – крепкое здоровье и физическая подготовка; специальные навыки, выдержка и умение работать в коллективе; меткость, ловкость и способность к активным действиям. В дальнейшем, перед моментом формирования ранних государств, функции охотника и воина были разделены в силу жизненной (социальной) необходимости, так как переход к племенным и родоплеменным отношениям, переход к полукочевой и постепенно оседлой жизни, обострил необходимость защиты и обороны социума и его территории.

В этот жизненно важный период для человечества, наблюдаем формирование и развитие нового рода профессиональной деятельности – военный, военные организации. Необходимость в структурированных вооруженных силах возникла через *защитную функцию*. Защита, оборона и нападение стала неотъемлемой частью бытования общества. И так, к сельскому хозяйству и управлению добавляются вооруженные силы.

Исторический экскурс в прошлое позволяет сделать вывод относительно функциональности сельского хозяйства, управленческой сферы и деятельности вооруженных сил. Все перечисленные сферы жизнедеятельности человека отражают часть обозначенных «корневых функций», а именно, в доисторический период сельское хозяйство позволило человечеству выжить, поддерживать и улучшать качества жизни. В свою очередь управление и вооруженные силы также позволили поддерживать и улучшать качества жизни, плюс – самореализоваться. Дальнейшее развитие человеческой цивилизации приводит к расширению и трансформации уже существующих видов деятельности и появлению новых. Экскурс в прошлое помогает анализировать формы проявления человеческой деятельности, направленные на реализацию основных функций. Все перечисленные виды деятельности помогали реализовать главную функцию – *выживание*. При этом развитие образования уже позволяют ярче, социально острее проявиться функции самореализации.

Отсутствие частной собственности и всеобщее равенство в доисторическую эпоху с одной стороны не позволяло расширять специализации профессий, с другой же – позволяло формировать и развивать только те виды деятельности, которые были полезны для всех членов общества (охотник, врач, строитель, портной т.п.) при этом, учитывая личностные качества и способности каждого.

Список использованных источников

1. Индейцы Тараумара. *Открой для себя Латинскую Америку*. URL : http://latino-america.ru/mexico/tarahumara_raramuri.html (дата обращения 01.04.2020).
2. Дуванова Н. В. Танец эпохи модерна как знаковая система. Танец эпохи модерна как знаковая система. *Культура народов Причерноморья*. 2011. № 210. С. 105-107.
3. Harari Y. Sapiens. A Brief History of Humankind. London : Harvill Secker, 2014. 444 p. *Людина розумна. Історія людства від минулого до майбутнього*/ URL : <https://books.google.com.ua/books?id=86B7DQAAQBAJ&pg=PT125&lpg=PT125&dq=Натуфійська+культура/> (дата звернення 04.04.2020).
4. Али-Гирей. *Кровь и небо шаманов. К истоку традиций : мографія*. Харьков : «Див», 2006. 184 с.

ПРОФЕСІЇ, ЩО ЗНИКЛИ

Подаляко А., Сенцова А.

У світі існує декілька тисяч різноманітних професій, але, через стрімкий розвиток технологій, багато з них втратили свою актуальність.

Більшості професій минулих століть у XXI ст. просто немає місця на ринку праці. Адже, роботу яку раніше виконувала людина виконує машина.

Проте не всі професії будуть завжди користуватися попитом і тільки професії, що потрібні для життєзабезпечення суспільства та відповідають потребам виробництва, не лише зберігаються, а й мають перспективу до розвитку. Тому з часом, якщо необхідність тієї чи іншої спеціальності зникає і професія або стає непотрібною. Саме через це про деякі дивні, на наш погляд, професії, що увійшли в історію ми можемо дізнатися з архівних та літературних джерел, зі спогадів наших бабусь та дідусів, скласти уявлення про них зі старих світлин і творів мистецтва.

«Весільний Генерал». Весільний генерал був, як правило, справжнім відставним генералом, зазвичай в мундирі і орденах, що запрошувався пихатими людьми на різні урочистості за плату, як манекен.

Присутність його під виглядом гостя підкреслювала впливове знайомство, громадську вагу і солідність організатора урочистості.

Таких генералів купці зазвичай саджали за столом на почесне місце, старанно пригощали, видавали за близьких знайомих і щедро за прокат

Епізод з фільму «Весілля» 1944 р.

оплачували. Іноді ці ж генерали грали роль посаджених батьків, їхали попереду весільних процесій разом з боярами, а на похоронах вистоювали панахиди і витирали очі хустинкою. Де не було генералів, їх замінювали «другосортними» старими мундирними чиновниками. Чим пихатіше поводитися ці люди, тим дорожче оплачувалася їхня оригінальна робота. Не обходилося, безсумнівно, і без маскараду, коли за браком справжніх генералів і чиновників одягали в їхню форму особливих статистів або відставних поручників, які тримали тон під «високого» відвідувача.

«Хлопчик для биття». Історики стверджують, що такого роду (специфічна) професія набула поширення при дворі Англії в XV-XVI століттях. Чому вона з'явилася?

«Хлопчик для биття» – це хлопчисько, якого карали за погану поведінку або навчання принца.

Не можна відповісти на питання однозначно, але історики стверджують, що її поява пов'язана з ідеєю про божественні права королів. Нібито Бог призначає королів, і ніхто, крім короля не може карати його чадо, тобто сина. Так як під час гріхів короля поруч не було, а його сина не могли покарати вихователі, то вкрай важко було забезпечити дотримання вищеописаного правила навчання.

Основна ж ідея хлопчика для биття була в тому, що цей хлопчик ріс і виховувався разом з королевичем, за рахунок чого між ними встановлювалися дружні відносини і емоційний зв'язок. Тому покарання хлопчика для биття було ефективним способом забезпечення морально-етичного впливу на майбутнього монарха без фізичного впливу. Також це призводило до усвідомлення майбутнім монархом того факту, що за його дії та помилки будуть нести відповідальність інші люди, що вкрай корисно, якщо врахувати його майбутню діяльність, від якої залежали долі багатьох людей.

Хто міг стати хлопчиком для биття? Як правило, разом з принцом навчалися і виховувалися інші діти-хлопчики з благородним походженням. Нині ж назва професії перетворилася у звичайний крилатий вислів. Так називають людину, яка бере на себе чужу провину та розплачується за неї сповна.

«Баби-повитухи». Повитуха — жінка, чия роль полягає в тому, щоб допомогти дитині з'явитися на світ і стати повноправним членом спільноти, а молодій матері — повноцінною жінкою. Повитухами ставали жінки, які вже народжували, але вже є «чистою», тобто після менопаузи, бажано овдовілу. У повсякденному житті поведінка повитухи має бути бездоганною: якщо повитуха заміжня, вона повинна зберігати вірність чоловікові, в іншому випадку оповиті нею внуки будуть косолапими, захворіють жовтяницею або взагалі рано помруть. У повитухі намагалися кликати жінку, в якій залишилися в живих всі її власні діти. Інакше не виживуть і оповиті діти. З цих же міркувань повитухсі заборонялося обмивати небіжчиків. У середині XVIII століття для підготовки повитух були створені спеціальні вищі («Повивальні інститути») і середні («Повивальні школи») навчальні заклади. Було три професійні групи жінок, що займалися пологовою допомогою: «баба-повитуха» (вища медична освіта), «сільська баба-сповитуха» (середня медична освіта) і «повитуха» (заочна освіта).

«*Фрейліна*». Фрейліна - молодше придворне жіноче звання, яке давалося представницям знатних дворянських родів. Фрейліни складали свиту імператриць і великих княгинь. Фрейліною могла стати і дівчина з бідної сім'ї, сирота. Це ставало можливим, якщо вона була кращою випускницею інституту благородних дівиць. Однією з головних вимог було ідеальне знання етикету, а також здібності до співу, малювання та рукоділля - така собі «європейська гейша».

Для того щоб отримати такий стан при дворі, потрібно було мати гарну освіту. Претендентки знали етикет при дворі і вміли поводитися в присутності імператора та його сім'ї. Звичайно, кожна з них вміла танцювати і витончено рухатися. Але не тільки цим навчалися дівчата. Фрейлінам належало підтримувати розмови на найрізноманітніші теми, тому потрібно було отримати знання в галузі історії, літератури, мистецтва, богослов'я та багатьох інших.

Чи не основною перевагою фрейлін була можливість вигідно вийти заміж, так як при дворі можна було знайти найбільш вигідного, знатного і багатого нареченого. Проте, вона мала покинути придворну службу автоматично після виходу заміж.

Фрейліни. фото

При цьому імператриця нагороджувала наречену хорошим приданим — готівкою, дорогоцінними речами, одягом, постільними уборами, галантерейними предметами...

Вся тяжкість повсякденної служби лягала на плечі фрейлін. Але і їхні службові обов'язки не визначалися ніякими посадовими інструкціями. Їхнім головним завданням було повсюдне супроводжування імператриці та виконання всіх її наказів. Фрейліни супроводжували господиню

під час прогулянки, вони розважали її гостей, а при нагоді могли і винести нічний горщик за імператрицею. І це не вважалося негожим. Головним посадовим обов'язком штатної фрейліни було добове чергування коло «своєї» господині. Це було досить важко – 24-годинне безвідлучне чергування, при якому часом доводилося виконувати безліч несподіваних доручень. «Дійсна» служба фрейлін при Дворі, всупереч поширеній думці, виявлялася досить важкою. Вони несли позмінно добові (або тижневі) чергування і повинні були у будь-який час бути по першому дзвінку імператриці.

Службу можна було залишити і за власним бажанням. Однак мало хто наважувався на такий крок. Як правило, це траплялося лише за станом

здоров'я. Фрейліна - це найближче до правительки особа, її прислуга і берегиня багатьох таємниць. Однак таке життя не була простою і часом приносила лише нещастя.

«Установник кеглів для боулінгу». На перший погляд, це дуже цікава та нескладна робота, виконувати яку може будь-хто. Але, відомо, що до роботи допускалися лише підлітки з низьким зростом. Відповідно і заробітна плата була малою.

Боулінг — це одна з найдавніших ігор людства. Ще не був заснований Рим, а люди вже катали кулі, намагаючись збити кеглі. У 1930 році, археологи знайшли в єгипетських похованнях набір для гри, яку можна вважати прототипом сучасного боулінгу. На початку XII століття в боулінг стали грати в Британії. При цьому гра набула такої популярності, що король Едуард III був змушений офіційно оголосити її поза законом, з тим, щоб солдати, які весь вільний час грають в боулінг, зосередилися все ж таки на тренуваннях зі стрільби з луку.

Свого часу, європейці успішно експортували боулінг в Новий Світ, де на початку XIX століття він став всенародним захопленням.

До середини XX ст., «Міні» працівники мали в швидкому темпі розставляти власноруч кеглі відповідно до певних параметрів. А коли в 1951 році, був винайдений спосіб автоматичної установки кеглів.

Установник кеглів

Гра стала ще популярнішою, була визнана однією з найулюбленіших форм сімейного відпочинку. З появою професійного обладнання, боулінг як спорт і розвага з тріумфом повернувся в Європу,

Жінки-комп'ютери

завоював розвинені країни Азії, Латинської Америки. На сьогоднішній день цю роботу вже виконують автомати, що керовані електронними приладами.

«Комп'ютер». В часи коли, навіть, не знали, що таке монітор та процесор, комп'ютером були молоді жінки. Робота яких полягала в звичайних розрахунках та обчисленнях. Вони точно та без помилок мали порахувати величезні суми, використовуючи лише ручку та аркуш паперу.

Вважалося, що саме жінка в молодому віці здатна запам'ятати та обчислити шести- та семизначні числа. Але незважаючи на значну користь, і ця професія була витіснена технічним прогресом й увійшла в історію.

Список використаних джерел

1. Професії минулого, яким немає місця в сучасному світі: веб-сайт. URL: <http://tsikave.ostriv.in.ua/publication/code-6B69828940219/list-22F8B36A727> (дата звернення: 18.04.2020)
2. 8 дивних професій минулого, про які ви не знали: веб-сайт. URL: <https://coma.in.ua/7023> (дата звернення: 18.04.2020)

ПРОФЕСІЇ ДЛЯ СИЛЬНИХ І СПРИТНИХ

Перемот А., Сєнцова А., Фесенко А.

Історія пам'ятає саме ті професії, які в минулому були просто необхідними у повсякденному житті людства. Нажаль, більшість з них носили в собі небезпеку для працівників, або ж просто були важкими для виконання. До них можемо віднести:

«*Бурлаки*». Для жителів нашої країни професія бурлака міцно асоціюється з картиною Іллі Рєпіна, що показує нелегку працю цих людей на річці Волга. Тим часом бурлацтво було досить популярним в Європі та Америці ще в 30-х роках минулого століття. У Німеччині судна перестали піднімати проти течії за допомогою людської тягової сили тільки після завершення Другої світової війни.

Бурлак - найманий робітник, який тягнув за допомогою линви річкове судно проти течії. Бурлацька праця була сезонною. Човни тягнули по «великій воді»: навесні та восени.

Для виконання замовлення вони об'єднувалися в артілі.

Ілля Рєпін «Бурлаки на Волзі», 1870-1873

Праця бурлака була вкрай важкою та монотонною. Швидкість пересування залежала від сили попутного або зустрічного вітру. При попутному вітрі на судні піднімалося вітрило, яке значно прискорювало пересування. Витримувати темп руху бурлакам допомагали пісні. Найбільш досвідченого і сильного бурлака, що йде в лямці першим, називали шишкою. Це перейшло у вираз «велика шишка» для позначення важливої людини.

Для подолання 5 км проти течії невеликої річки була потрібна праця одного коня або 10-15 осіб. Причому людська сила часто коштувала дешевше за кінську. На початку ХХ століття по річці Сена в районі Парижа баржі щодня тягнули понад 200 осіб. Середній розмір однієї «упряжки» був не більше 40 осіб, інакше вони коштували наймачеві занадто дорого.

Бурлацтво процвітало в період технічної революції в Європі, коли кількість товарів, що доставлялися по річках, значно зросла, а пароплави ще тільки конструювалися. Промисловці не могли чекати попутного вітру, за якого судно змогло б пройти проти течії, і все частіше наймали бурлаків. Поступово біля великих річок сформувалися цілі села, які постачали бурлаків на пристані, де вони промишляли.

Треба сказати, що плата за нелюдську працю була не дуже високою, тому в бурлаки йшли селяни, які розорилися, або пролетарі, які хотіли заробити хоч якісь гроші. Професія почала відмирати, тільки коли в Європі з'явилося достатньо пароплавів, здатних іти проти течії та везти вантажі набагато швидше. Адже тяглова доставка корабля відбувалася зі швидкістю не більше 8 км на день.

На коротких зупинках бурлаки штопали зносити сорочки і перевзувалися в нові постоли.

Найнявши артіль бурлак, господар судна відбирав у них вид на проживання. Бурлак ставав підневільним до кінця маршруту. За договором він зобов'язаний: «Бути у господаря в усякому послуху ...

На фото жінки-бурлаки

Мушу йти денно і нічно зі всіляких поспешанієм, без найменшого зволікання ... На роботу - на світанку. Тютюн на судні не курити. З крадіями не знатися. Від розбійників, буде такі нападуть, відбиватися, не шкодуючи життя ».

У бурлаки йшли не тільки чоловіки. Нужда гнала на річку годувальницю-жінку, що змушена була заробляти такою надважкою працею.

З поширенням пароплавів Бурлацький працю зник повністю. Втім, у деяких азійських країнах, професія остаточно не відмерла. Так у порту Бангладеш досі використовують працю бурлаків, які затягують старі судна на міліну під час припливу, щоб потім розібрати їх на металобрухт [3, с. 154].

«Ломовий візник». Ломове візництво – вид перевезень, що був поширений в середині ХІХ століття, призначений для транспортування важких вантажів.

Ломовик

Виділялося кілька категорій ломових візників, які займалися різними видами перевезень: доставка вантажу, вивезення снігу, нечистот («золотий обоз»), підвезення води (водовози), доставка продуктів до магазинів і на ринки, обслуговування будівництва – підвезення різноманітних будівельних матеріалів (піску, цегли, лісу, труб, гасу, нафти) та доставка меблів, дров, зброї та важких предметів. Ломове візництво здійснювався особливою групою візників – «ломовиками».

Крім того, завдяки вітчизняному фольклору нам відоме слово «биндюжник», значення, якого мало кому відоме. Тому доречно сказати, що воно походить від слова «біндюх» яким раніше називали великий віз, котрий міг перевозити до ста пудів вантажу. З відси – «биндюжник», тобто тяглової візник, який також був вантажником.

Ця назва з'явилася в Одесі, яка в XIX ст. була великим портовим містом: у середині століття Одеський торговий порт ділив перше місце по товарообігу, зрівнявшись з Санкт-Петербурзьким портом, а до початку XX століття – Одеський порт став більше в два рази, ніж у столиці. Через місто проходило дуже багато вантажів. Судна прибували один за одним, їх потрібно було швидко розвантажувати і навантажувати. Щоб впоратися з величезним потоком вантажів і потрібні були биндюжники. Товари з кораблів биндюжники на

Биндюжники

пристані вантажили на свої великі вози, в які були запряжені два коні-ваговоза, зазвичай породи першерона, що відрізнялися витривалістю та силою.

Вони спокійно і рівно тягнули багато пудові платформи з колесами, що іноді розміром в зріст людини.

«Крижані люди». В часи, коли ще не було холодильників: люди зберігали продукти в льодовиках – шафах із льодом.

Для збереження продуктів доводилося збирати лід взимку, щоб використати влітку. Збирали лід спеціально навчені люди, які вирізали правильної форми брили льоду зі замерзлих річок та озер. Вони ризикували не тільки своїм здоров'ям, а й життям.

Різники льоду

Розвізники льоду

Адже, нерідко траплялися випадки переохолодження.

Кілька разів на тиждень, для збереження продуктів, блоки льоду розвозили по домівках: для підвалів, винних погребів і кухонь. Люди вивішували таблички, щоб розвізник льоду знав, скільки саме льоду їм потрібно. Куби льоду в холодних приміщеннях могли простояти дуже довго.

Нині, для того, щоб зберегти продукти, нам достатньо відкрити дверцята холодильника. Незважаючи на те, що професія «крижаних людей» майже зникла з появою холодильників у 1940-х роках, лід розвозять досі – наприклад, по ресторанах.

«Щуролов». Однією з найстрашніших проблем середньовіччя були щури. Завдяки інквізиції, яка нещадно боролася з кішками, що асоціювалися диявольськими силами. Це сприяло розповсюдженню щурів, котрі розплодилися і рознесли по всій Європі чумну блоху, в наслідок чого пів Європи загинуло [3]. Так страх перед пацюками – вкоренився у підсвідомості людства.

Не відаючи нічого про бацили, люди в середні віки просто помітили, що слідом за пацюками в місто приходила чума, тому вони вважалися передвісниками біди та смерті.

А так як коти, що проголошені «бісівськими кодлами», були практично знищені, й з щурами було боротися нікому, то з'явилася, необхідна в тих умовах, професія щуролова.

При дворі Якова I англійського, що правив з 1603 по 1625 рік, до складу Королівської Палати входила велика кількість придворних слуг, представників різного роду професій, серед них значилися не тільки сундучник, швець, годинникар, але і придворний щуролов (ratcatcher) [1].

Але мисливці на пацюків були не тільки в палацах, з'явилося багато мандрівних щуроловів. Ця професія стала поширеною і суспільно значимою, хоча вважалася не поважаною. В ту пору, знищуючи щурів, щуролови ходили з міста у місто. На жердинах вони несли зв'язки щурячих трупів, на лотках – пастки й отрути.

Щуролов із трофеєм

Небезпека такої роботи була в тому, що щури часто переносили найрізноманітніші захворювання, і щуролови ризикували захворіти від їхніх укусів. Не дивлячись на смертельну небезпеку, влада пропонувала «копійчину» за кожного спійманого щура. Тому спритний щуролов міг за свої послуги отримати чималу платню.

Прийшовши в село чи місто, такі фахівці хвалилися своїми перемогами над щурами, показували дипломи невідомих університетів і запевняли, що їхній метод знищення гризунів найефективніший. Якщо щуроловові вдавалося справити враження на змучених щурячою напастю городян, то тоді укладалися договори з окремими господарями будинків й крамниць, і щуролов приступав до роботи.

На початку минулого століття, щуролови користувалися духовими рушницями і зашморгами, щоб винищувати популяції гризунів, які найбільш розрослися.

У Середні віки ходили навіть легенди про щуролова із сопілками, але жодного історичного факту лову щурів таким способом не зафіксовано. З іншого боку, нещодавно було встановлено, що окремі тональності можуть вводити мишей і щурів у транс – тому, цілком можливо, в легенді є частка правди [2, с. 64].

Але, незважаючи на старання щуроловів, розмноження гризунів у містах і справді було схоже на навалу. А реальна подія – спалення міста єпископом заради позбавлення від щурів – згодом стала легендою, що оспівана народною баладою.

До початку минулого століття реальних щуроловів тільки у Великій Британії налічувалося близько 5 тис. осіб. Більшість з них були об'єднані в кілька цехів у великих містах і брали великі замовлення від елеваторів або цілих міських районів, які хотіли позбутися шкідників. Робота ця була високооплачуваною, оскільки щуролов мав особисто спускатися в підземелля, де його могли легко покусати щури. А отже, він ризикував підхопити інфекції, які розносили гризуни. На зарплату щуролова у Франції до 1930 року можна було утримувати сім'ю з п'яти осіб.

Через кілька років після закінчення Другої світової війни ця професія знову стала затребуваною, особливо в зруйнованих містах Європи, де розплодилися щури. Але в решті решт, отрути і санітарна обробка поступово зменшили їхню кількість, і потреба в щуроловах взагалі відпала. А люди, які займалися давнім ремеслом, стали не потрібні, роботу втратили цілі спеціальні бригади. Звичайно, навіть тепер у світі залишилися інспектори служби дератизації, але вони не так часто спускаються під землю і не вбивають щурів власноруч.

Зараз ця професія збереглася тільки в деяких регіонах Азії, де мегаполіси ростуть дуже швидко і комунальні служби просто не встигають за спорудженням нових будинків. Але й там цією справою займаються переважно старі люди, які не хочуть змінювати професію навіть під тиском прогресу [4, с. 214].

«Сплавник». Раніше, крім тваринництва, основним заняттям жителів гірських районів були лісові промисли. Ліс не тільки годував їх, обігрівав, захищав від загарбників. З дерева будували житло, господарські споруди, виготовляли засоби транспорту, знаряддя праці, різноманітні предмети побуту - миски, ложки, діжки, столи, лави, шафи, полиці для посуду. У XIX ст. дерева, повалені лісорубами, справлялися до лісопилкок по річках.

Сплавники

Взимку зрубані дерева складалися на замерзлій поверхні річки, навесні лід танув і колоди починали плисти униз за течією. Сплавники йшли берегом із довгими палицями, або знаходилися на плоту, направляли колоди і прибираючи з їх шляху

Фінська марка 1963 рік

різні перешкоди. Оскільки багаті ліси дозволяли здобувати величезну кількість деревини, то перед промисловцями встала проблема її транспортування. найдешевшим способом був сплав по річках. До речі, лісосплавні греблі були на багатьох річках, але до наших днів не всі збереглися. Наприкінці XX ст., з поширенням залізниці та появою переносних лісопилкок, професія майже зійшла нанівець.

Список використаних джерел

1. 6 професій, які зникли з нашого життя: веб-сайт. URL : blackjournal.in.ua > society > 6-profesij-yaki-znikli-z-n (дата звернення : 23.04.2020).
2. О. І. Іляш, М. М. Мікайло. Проблеми професійної орієнтації на ринку праці. Науковий вісник НЛТУ України. 2007.123с.
3. Погрібна В.Л., Мельник І.М. Соціально-психологічні детермінанти формування траєкторій професійного розвитку особистості. 2015 / Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 221с.
4. Тищенко В.М. Феномен професії. Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З.Гжицького. 320 с.

ПОВЕЛИТЕЛІ ПРОСТОРУ ТА ЧАСУ

Білошина А., Карпенко А., Чайка А.

Прогрес не стоїть на місці, нові технології розвиваються все стрімкіше, щільніше і щільніше втручаючись в наше життя. Багато прогнозів вже пророкують нам, що в недалекому майбутньому роботи зможуть замінити бухгалтерів, продавців та операторів зв'язку. Таким чином, зникнуть деякі спеціальності, які колись здавалися нам звичними, а можливо, і незамінними. Втім, подібний процес відбувається не вперше. Наприклад, здобутки індустріальної революції середини 19 століття так само не залишили шансів вижити ряду професій та ремесел.

За даними Міжнародної організації праці при ООН, за останні 100 років понад 600 професій безслідно зникли, ще більш ніж 1.000 зазнали величезних трансформацій. Сьогодні мало хто згадає, якою престижною була праця пілота дирижабля. У Парижі перед початком Першої світової війни конкурс на цю посаду становив до 50 осіб на місце. Але цей етап швидко закінчився, так саме й для людей чия праця була пов'язана з необхідністю крокувати у ногу з часом.

«Ліхтарник». Яка ж краса увечері, коли світло від вуличних ліхтарів утворює стежку, а дерева відкидають таємничі тіні. Та чи завжди можна було милуватися такою красою? Звичайно, ні!

У середині XVII століття в Лондоні ледь не виник бунт через те, що мер міста вирішив уперше ввести вуличне освітлення. Тоді говорили, що ліхтарі стануть причиною постійних пожеж і сліпоти, адже через них вночі буде світло, як удень. Але з часом до цього винаходу звикли, і до початку минулого століття ліхтарі з'явилися в більшості великих міст Європи. Самі по собі вони являли пальники з резервуаром пального, що знаходився за склом. Їх потрібно було постійно лагодити та заправляти олією або газом, цим займалася спеціальна людина. Таку роботу було виконувати важко, бо на запалення тільки одного ліхтарика відводилося півгодини, і стільки ж на гасіння. Крім того, потрібно було постійно слідкувати за підпаленими ліхтарями, і, у разі незапланованого гасіння – знову його запалювати.

Ліхтарник

Ліхтарники із гнотом на довгій жердині обходили свої райони і запалювали ліхтарі, а вранці гасили їх. Якщо ж ліхтар відразу не горів, вони під-

німалися і дивилися, чому він несправний. Атрибутами кожного ліхтарника були довга жердина та дробина.

У Нью-Йорку на початку ХХ століття ліхтарники запалювали 200-300 ліхтарів на годину. На території Російської імперії, перші ліхтарі з'явилися майже два століття тому, і ліхтарників відразу ж зарахували до складу пожежних команд.

Ця професія, на відміну від сажотруса, була досить престижною. Але з появою газових ліхтарів ситуація змінилася: вони вимагали меншого втручання під час обслуговування, тому що газові компанії винайшли механізм, який автоматично запалював ліхтарі без допомоги людей і потреба в таких працівниках просто відпала.

Коли ж на вулицях стали монтувати електричні ліхтарі, то від послуг ліхтарників взагалі відмовилися. У Європі це сталося в 30-ті роки минулого століття, і тоді багато хто з них перекваліфікувалися в електриків. Схожа доля спіткала і бакенщиків, які щовечора над річковими мілинами запалювали ліхтарі. Електричні бакени з фотоелементами, які вмикалися з настанням сутінків, зробили і цю професію непотрібною. Інша справа, що бакенщиками часто були селяни з навколишніх сіл, які не почали перекваліфікацію, а просто втратили додатковий заробіток [2].

«*Лектор*». Ми всі звикли, що лектором називають людину, яка викладає в університеті, або виступає з публічними лекціями. Однак, на початку ХХ ст., цим терміном визначали своєрідну форму розваги робітників.

Людина - радіо, лектор

Ця професія з'явилася на Кубі, разом із розвитком промисловості, але своєї найбільшої популярності набула в Нью-Йорку. Лектори працювали на сигаретних фабриках – це були люди, котрі читали робочим вголос газети та інші тексти, для того щоб тим не було нудно. Бо сигарне виробництво, на той час, було дуже монотонним: день за днем робочі вручну згортали сигарети

зі тютюнових листків, тому робітників потрібно було розважати. Лектори віддавали переваги лівим політичним маніфестам і текстам, присвяченим робочим профспілкам. Це не подобалося власникам фабрик. У 20-ті роки ХХ ст. лекторів замінило радіо.

А у Європі з середини ХІХ століття, коли почалася промислова революція, фабрики зіткнулися з проблемою масового запізнення на роботу. Справа в тому, що люди, які масово виїхали з сіл у міста та селилися в невеликих квартирах і не

могли точно розрахувати час, а годинники були доступні далеко не кожному. Тому в багато компаній змушені були навіть зупиняти фабрики через те, що співробітники не прийшли вчасно.

«Будильник». Професія людини будильника (англійською «knocker-up») з'явилася в Англії та Ірландії та зникла лише в 20-ті роки минулого століття.

Підприємці наймали таких людей, щоб ті будили робочих перед зміною: людина-будильник ходила вранці по місту і стукала довгою палицею (найчастіше робили з бамбука) по вікнах будинків, за потреби користувалися дробиною, якщо не вистачало довжини жердини.

Людина - будильник

Зазвичай це був хлопчисько або, навпаки, літня жінка, які стукали у вікна заводських робітників, щоб ті не запізнилися на зміну. Іноді для цього використовувалася спеціальна палиця, а іноді «будильник» просто кидав у вікна дрібні камінчики або стріляв з трубочки сухим горохом. Якщо людина не відчиняла двері, «будильник» продовжував всіма можливими методами будити людину. Шансу проспати на роботу через будь-що інше не було.

будильниця

Трудовий день «будильника» виглядав таким чином: вони дізнавалися у полісмена точний час і починали обхід своєї території. Головним їхнім завданням було стукати у двері до того моменту, поки людина встане і почне розмовляти з ними. Після цього можна було йти до наступної двері. Найчастіше робочі заздалегідь повідомляли, у скільки вони хотіли б прокинутися, або писали на дверях і вікнах час пробудження.

Оскільки часто робітники з однієї фабрики селилися компактно, то будильникам часто платили самі фабриканти, щоб вчасно починати зміну. Іноді робітники самі брали на себе ці витрати, тим більше плата була невеликою.

Зрозуміло, що з поширенням годинників і механічних будильників, потреба в такій професії відпала [3. с. 111].

«Телефоністка». Зараз, коли ми розмовляємо по телефону, ми і не замислюємося, як проходить процес сполучення та коли людство отримало таку можливість.

Історія оцей професії почалася 25 січня 1878 року, коли компанія Белла відкрила першу телефонну станцію. Обслуговувалася вона вручну, тобто

службовці повинні були відповісти на виклик - і з'єднати абонентів за допомогою спеціального штекера. Спочатку для цієї роботи вирішили набирати молодих хлопців. Бо ж у них є сила, спритність, реакція, технічна кмітливність. Утім робота була не з легких: треба було маневрувати туди-сюди поміж сталевих дротів, включаючи-вимикаючи абонентів. І все ж від бажаючих влаштуватися телефоністами не було відбою - тут адже тобі і технічна іграшка, і почуття влади, і при цьому анонімності.

Робота важка, цікава - однак робітники примудрялися посеред всього цього розважатися боротьбою, пивом і перестрілками дрібничками. А ще - роз'єднанням дзвінків, з'єднанням дзвінком з тим або з самим собою ...

Зі цього приводу журналіст Герберт Кассон писав: «Хлопчики-оператори виявилися повним провалом. Їх помилок й огріхів вистачило б на цілий том. Вони пошкодили розподільний щит, лаялися

та відпускали жарти на адресу абонентів, плутали дроти і постійно кричали як оголошені ... І нічого з ними не можна було вдіяти». Тому не дивно, що професія телефоністки на довгий час стала жіночою [1].

1 вересня 1878 року. На роботу в бостонську телефонну компанію виходить перша дівчина, 18-річна Емма Міллс Натт. А через кілька годин - друга в історії телефоністка, її сестра Стелла. "Панянки" показали себе куди краще: вони відповідали ввічливо, справлялися розторопно.

Проте, роботи досить важкою. Шість днів на тиждень по 11 годин, на годину до 600 дзвінків. Прийняти, відповісти, знайти потрібне гніздо, з'єднати - лише за 8 секунд. Тут потрібно міцне здоров'я, високий зріст (щоб дотягуватися до верху) - і відмінна стійкість до стресів.

При цьому телефоністки примудрялися ще й співчувати своїм примхливим абонентам, хоча це заборонялося правилами. Так одна з них розповідала: "У нашому розпорядженні шість-сім фраз: "Доброго ранку, чим я можу вам допомогти?", "Добрий день", "Добрий вечір", "Який номер вам потрібен?", "Повторіть, будь ласка", "Вас викликає такий-то або такий-то. Будете оплачувати?", "Це обійдеться в долар двадцять центів". Це все що дозволено сказати. Якщо клієнт засмучений, хіба що можна помітити: "Мені дуже шкода, що у вас неприємності", але не більше. За розмову з клієнтом - догана.

Робота - напівпровідник

Телефонні оператори працювали так вручну аж до 1980-х- тоді ця система використовувалася для міжнародних дзвінків, а згодом ці функції стали виконувати машини.

Так от, ми бачимо, що ринкова економіка закликає до ефективності, тому власники підприємств або магазинів, за можливості, змінюють людей автоматами, які не схильні робити помилки. Насправді в цьому немає нічого нового – і з розвитком технологій одні професії просто замінюються іншими.

Список використаних джерел

1. 8 дивних професій минулого, про які ви не знали: веб-сайт. URL: <https://coma.in.ua/7023> (дата звернення: 18.04.2020)
2. Професії минулого, яким немає місця в сучасному світі: веб-сайт. URL: <http://tsikave.ostriv.in.ua/publication/code-6B69828940219/list-22F8B36A727> (дата звернення: 18.04.2020)
3. Тищенко В.М. Феномен професії. Науковий вісник ЛНУВМБТ ім. С.З.Гжицького. 320с.

ГОТУЙМОСЯ ДО ПРОФЕСІЙНИХ ЗМІН

Решетило Л.,

Керівник: Шелева І.М.

Професії, зосереджені на виконанні одноманітних та повторюваних дій, не зможуть чинити спротив автоматизації. Жоден керівник не відмовиться отримувати кінцевий результат роботи швидше і при цьому дешевше.

Кому варто готуватися до професійних змін у майбутньому?

Копірайтер, журналіст, коректор

Мова не йде про написання експертних матеріалів, але штучний інтелект вже може складати прості та змістовні тексти на будь-яку тематику. Це ставить під загрозу існування копірайтерів, які створюють тексти для SEO чи опису товарів, та навіть журналістів. У світі вже існують інформантства, в яких новини і замітки пишуть роботи на основі моніторингу й аналізу даних. Поки що це новини про погоду та затори, але у майбутньому список тем обіцяють розширити.

Що стосується коректора, то вже зараз на повну ставку його наймають хіба що видавництва, а коректорські функції перебирають на себе редактори, журналісти та копірайтери, які користуються спеціальними програмами для виправлення пунктуаційних та орфографічних помилок. З часом ці автоматизовані системи стануть настільки досконалими, що взагалі виключать людську складову з процесу перевірки текстів.

Бухгалтер та банківський працівник

Сучасне програмне забезпечення дозволяє підприємцям вести бухгалтерський облік, проводити аудит та формувати кошториси без залучення відповідного спеціаліста.

Те саме стосується й робітників банку. Сьогодні більшість банківських операцій можна провести он-лайн – розмістити депозит, переказати гроші, отримати кредит чи розрахуватися за комунальні послуги. Тож у майбутньому менеджерів у відділеннях банку стане набагато менше і обслуговуватимуть вони лише невеликий відсоток населення – тих, хто не адаптується до змін.

Статистик, аналітик, логістик

Робота з великими масивами даних буде автоматизована у першу чергу. Штучний інтелект краще виконує стандартні повторювані операції – моніторинг, підрахунок, аналіз, розробку маршрутів тощо. У майбутньому людині достатньо буде лише контролювати процес.

Бібліотекар, документознавець

Довгоочікуване оцифрування призведе до справжньої революції у бібліотечній і архівній справі. Уся інформація буде доступна в онлайн-режимі, тож необхідність у великій кількості працівників просто зникне.

Турагент, екскурсовод

Вже зараз організувати поїздку можна самостійно та без посередників – купити квитки он-лайн, забронювати готель або квартиру на booking.com чи airbnb.com, а для прогулянок містом обрати мобільний додаток або поїздку на туристичному автобусі hop on hop off, у якому є аудіогід, замість екскурсовода.

Юрисконсульт, нотаріус

У майбутньому все більш популярними ставатимуть онлайн-консультації, завірення документів відбуватиметься за допомогою цифрового підпису, а необхідні довідки можна буде отримати в електронних базах даних.

Інші спеціальності

Операторів call-центрів вже замінюють чат-боти у месенджерах. У найближчому майбутньому ми зможемо консультуватися, робити та навіть оплачувати замовлення прямо у Facebook чи Telegram. Касирів замінять електронні каси, листоноші – поштомати, вахтерів та охоронців – система електронних перепусток, а білетерів – автоматизовані сканери квитків [1].

Невже все так погано?

Насправді ні. Звісно, прогрес неминучий. Але хіба так було не завжди? Кудись же свого часу поділися телефоністи, водовози та люди-будильники. Змагання за робочі місця з технологіями триває з початку першої промислової революції. І хай якими досконалими не здаються машини сьогодні, їх «необмежені» можливості по-своєму обмежені.

Робота штучного інтелекту заснована на певних алгоритмах та накопичених даних. Саме тому людина не здатна з ним конкурувати у виконанні шаблонних, часто повторюваних та об'ємних завдань. Але машини стають безпорадними, тільки-но стикаються з нестандартною та новою для себе проблемою. Тоді як людина, озброївшись креативним підходом і дизайн-мисленням, знайде рішення будь-якої проблеми.

Отже, професії, зосереджені на вирішенні унікальних та новаторських завдань, залишаться затребуваними завжди.

Тож запитано себе, скільки відсотків нашої роботи складає рутинна і що ми можемо зробити, аби це змінити і підвищити власну значимість. Можливо, розширити коло обов'язків, узяти на себе додаткову відповідальність чи навіть вчасно опанувати нову професію [2].

У найближчий час нас однозначно чекає скорочення робочих місць і підвищена конкуренція – як з машинами, так і з іншими професіоналами. Що допоможе не залишитися за бортом у майбутньому?

Постійно навчайтеся

Враховуючи скорочення робочих місць, попитом користуватимуться універсальні спеціалісти, які будуть поєднувати в собі кількох професіоналів. Намагайтеся включити до своїх обов'язків більше креативних та відповідальних завдань – це додасть вам конкурентних переваг у майбутньому. Наприклад, той же копірайтер, якому загрожує автоматизація, значно підвищить власну employability, якщо на додачу до навичок письма оволодіє основами email-маркетингу чи SMM.

Список використаних джерел

1. Червона книга професій: що робити, якщо ваша посада в зоні ризику веб-сайт. URL: <https://happymonday.ua/vasha-profesiia-skoro-znikne> (дата звернення 17.04.2020)
2. Філософське осмислення культури і цивілізаційних процесів веб-сайт. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-culture.htm> (дата звернення 17.04.2020)

СТАРІ ПРОФЕСІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

*Верещак Є.,
Керівник: Нікуленко С.І.*

Технологічний процес і модернізація виробництв роблять наше життя комфортніше і простіше. Щорічно впроваджуються нові та все більш досконалі

інженерні системи, які полегшують виробництво. У той же час, нововведення стають причиною зникнення цілого ряду ремесел і професій. Це постійний, планомірний процес, який зазвичай не привертає увагу. Сьогодні ми не замислюємося над тим, які професії зникли кілька століть тому, і можемо навіть не підозрювати про їхнє існування. Ми розглянемо типи старих професій та з'ясуємо їх актуальність для сучасних людей.

Сучасне фото в ретро стилі

Почнемо з *Дагеротипістів*. Дагеротипісти - фотографи з минулого. Це люди, з величезними антикварними апаратами, що роблять знімки і портрети прямо на вулиці. Ясна річ, що з прогресом ця професія померла [1]. Але мусимо сказати, що зараз велика кількість людей, дуже любить використовувати для своїх світлин плівку та полароїди. А також, зістарювати фото

шляхом редагування Це виглядає, на мій погляд, естетично та атмосферно.

Каменяр. Професія каменяра з'явилася, коли люди почали кам'яне будівництво. У Давньому Єгипті за часів будівництва пірамід каменярі були незамінні.

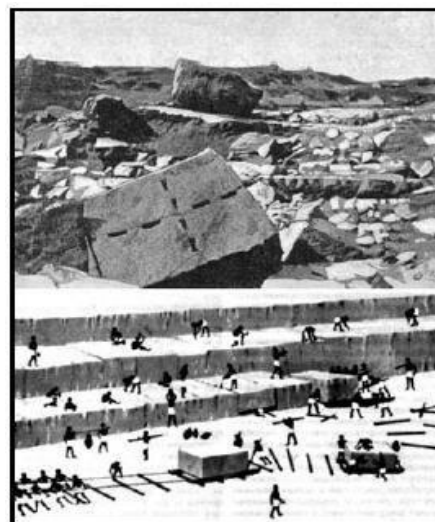
Вони видобували базальт, діорит, кальцит, граніт, кварц, гірський криштал, а також білий вапняк, що використовувався у якості будівельного матеріалу з якого споруджували піраміди, храми, палаци, складні інженерні споруди тощо.

Також про досить високий рівень майстерності каменярів свідчать грандіозні архітектурні пам'ятки з античних часів по теперішній час.

Ця давня професія не втратила свого значення, хоча, на щастя, найтяжчі операції сьогодні виконують зі застосуванням машин і роботів.

Сучасному каменяру потрібно добре знати властивості та особливості всіх природних і штучних каменів, цегли, бетонних блоків, розчинів та інших будівельних матеріалів. Окрім знань майстри повинні мати не абияку силу. Практично всі вони працюють цілий рік на відкритому просторі чи в недобудованих неопалюваних приміщеннях. При цьому багатьом доводиться виконувати свою роботу на висоті. Великому навантаженню підлягають суглобово-м'язова система і дихальні органи.

Це професія для справжніх чоловіків, що мають вирізнятися міцним здоров'ям, фізичною витривалістю, гарним окоміром, чіткою координацією рухів.

Каменяря у Єгипті.
Фото кін. XIX ст.

Кам'яна клумба

За допомогою різних ручних інструментів і пристроїв сучасні каменярі зводять стіни, колони, фундаменти та інші кам'яні конструкції будівель. Монтують залізобетонні плити та перекриття, кладуть печі та каміни. Деякі фахівці вкладають бруківкою або декоративною кам'яною плиткою площі, пішохідні тротуари, стежки в міських парках і садах заміських котеджів. Зараз дуже поширене використання різноманітних каменів у ландшафтному дизайні.

Також, каміння використовують в декорі оселі. Найпоширеніші техніки роботи по каменю: мозаїка, розпис, різьба по каменю.

Візник. Візником зазвичай називався селянин, що промишляє візництвом. Раніше це був єдиний спосіб дістатися до пункту призначення якомога швидше [2]. А зараз на зміну візника існує таксі. Яке цілодобово у будь-яку годину дня або ночі може перевести людину до потрібного місця

Візник XIX століття

Крижана скульптура

призначення. А також, звичайно, громадський транспорт, за допомогою якого, люди добираються до різних куточків міста.

Різьбярі льоду. У первісному вигляді ця професія майже зникла, у різних країнах до сих пір продають лід [1]. Проте набули популярності фестивалі крижаних скульптур, на яким можна побачити сотні композицій з льоду.

Тож, можна зробити висновок, що з роками, у світі розвивається технологічний процес, все змінюється. Деякі професії перестають бути потрібними через те, що з'являються нові можливості. Але, усе одно, деякі забуті професії використовуються людьми у теперішній час, але дещо іншими способами.

Список використаних джерел

1. Професії, які померли веб-сайт. URL:<https://korupciya.com/profesiyi-yaki-pomerli/> (дата звернення 18.04.2020)
2. Вікіпедія веб-сайт. URL:<https://uk.wikipedia.org> (дата звернення 18.04.2020)
3. 8 дивних професій минулого, про які ви не знали: веб-сайт. URL: <https://soma.in.ua/7023> (дата звернення: 18.04.2020)

СВІТ ПРОФЕСІЙ – ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ

Чайка А.,

Керівник: Шелева І.М.

Історію називають наставницею життя, адже для того, щоб впевнено будувати майбутнє, людина повинна знати своє минуле. Час являє собою не пряму лінію, а, швидше, спіраль: події повторюються на кожному витку, нехай і видозмінюючись під впливом епохи. Знання минулого дозволяє запобігти помилок в сьогоденні, в цьому-то і полягає цінність історії як науки та істориків як вчених.

Деякі професії, пов'язані з історією, лежать на стику історії та інших наукових дисциплін: традиційні методи дослідження в цих дисциплінах поєднуються з інноваційними. Як приклад, можна привести таку цікаву сферу діяльності, як генетична генеологія. У ній тести ДНК поєднуються з традиційними генеологічними методами дослідження. Для роботи в цій сфері, крім знання історії потрібно знання біології.

Тим, хто мріє обрати професію, пов'язану з мистецтвом, також доведеться вивчати історію. Мистецтвознавцям – історію мистецтва, музикознавцям – історію музики тощо [5].

Якщо професія мистецтвознавця здається «недостатньо практичною», ви помиляєтеся. Одне з можливих практичних застосувань професії мистецтвознавця – це оцінка вартості творів мистецтва і визначення їх автентичності. Досвідчений мистецтвознавець може знайти роботу в приватній галереї або аукціонному домі, а також в компанії, що надає професійні послуги зі страхування предметів мистецтва [1].

Майбутнім фахівцям в області іноземних мов (перекладачам, викладачам, філологам) також слід готуватися до вивчення історії мови, адже для розуміння багатьох закономірностей в сучасних мовах слід знати, якими ці мови були в минулому і як вони змінювалися з плином часу. Крім того, при вивченні іноземної мови завжди вивчається історія та культура країн, жителі яких розмовляють цією мовою, бо не можна вивчати мову у відриві від культурного та історичного контексту.

Знання історії потрібно антропологам і архіваріусам, дипломатам і журналістам, екскурсоводам і соціологам, етнографам і краєзнавцям. Продовжувати цей список можна дуже довго. По суті, в тій чи іншій мірі з історією пов'язана практично будь-яка гуманітарна професія, тому що вивчення минулого є фундаментом для аналізу сьогодення і прогнозування майбутнього.

«Там, де робот може замінити людину, він рано чи пізно його замінить. – Вважає професор Павло Лукша. – Незважаючи на те, що вимирають цілі групи професій, з'являються інші, які до цих пір були невідомі, і це не означає, що автоматизація забирає у нас можливість працювати, насправді з'являється багато можливостей для нової роботи».

Все більше професій і занять віддають роботам і машинам. Ринкова економіка закликає до ефективності, тому власники підприємств або магазинів змінюють людей автоматом, якому не потрібно платити і який не схильний робити помилок. Насправді в цьому немає нічого нового – і з розвитком технологій одні професії просто замінюються іншими.

Освіта – основа розвитку особистості, суспільства, нації та держави, запорука майбутнього України. Вона є визначальним чинником політичної, соціально-економічної, культурної та наукової життєдіяльності суспільства. Освіта відтворює і нарощує інтелектуальний, духовний та економічний потенціал суспільства [4].

Освіта є стратегічним ресурсом поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення авторитету і конкурентоспроможності держави на міжнародній арені.

Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого цікавого феномену в суспільному житті, як безперервна освіта. Цей процес упровадиться пошуком нових форм і методів навчання, що сприяють правильному формуванню наукового світогляду, більш глибокому розумінню економічних, соціальних змін, що відбуваються.

В сучасному світі освіта та престижна професія грають важливу роль у житті людини. Починаючи зі шкільних лав школярі задумуються, яку професію вибрати та студентом якого вузу стати. Майже кожен майбутній студент мріє здобувати освіту за кордоном [2].

Перед тим, як визначитися зі спеціальністю, потрібно ретельно обміркувати наскільки затребувана вибрана професія та чи достатньо високооплачувана. Проаналізувавши дані статистики, можна з легкістю визначитися з вибором спеціальності та досягти висот у вибраній професії в майбутньому.

Вибираючи спеціальність, варто враховувати не тільки попит на неї, але і перспективи галузі, можливість кар'єрного росту і рівень зарплат. Стежити за мінливими тенденціями – завдання не з легких.

Сучасний ринок праці має тенденцію до заміни фізичної роботи людини машинами і роботами. Такі масштабні зміни безпосередньо пов'язані з технологічним проривом нашого століття. Комп'ютерні технології, штучний інтелект, нанотехнології, розвиток віртуальної реальності та генної інженерії

диктують нам нові затребувані професії. Багато спеціальностей витісняються сучасними технологіями, праця людини максимально автоматизує. Саме тому, тема затребуваних професій у 2020 році не перестає бути актуальною і хвилюючою [3].

Список використаних джерел

1. 6 професій, які зникли з нашого життя веб-сайт. URL:<http://blackjournal.in.ua/society/6-profesij-yaki-znikli-z-nashogo-zhittya.html> (дата звернення 14.04.2020)

2. Місце і роль освіти у сучасному світі веб-сайт. URL:<https://works.doklad.ru/view/ex0wf25vZ3o.html> (дата звернення 14.04.2020)

3. Найактуальніші професії 2020 року веб-сайт. URL:https://www.eduget.com/news/najaktualnishi_profesii_2020_roku-2619 (дата звернення 14.04.2020)

4. Найбільш затребувані професії за кордоном веб-сайт. URL:<https://kudapostupat.ua/najbilsh-zatrebuvani-profesii-za-kordonom-iaku-spetsialnist-obraty/> (дата звернення 14.04.2020)

5. Обираємо професію, пов'язану з вивченням історії веб-сайт. URL:<https://chk.dcz.gov.ua/publikaciya/obyraemo-profesiyu-povyazanu-z-vyvchennyam-istoriyi> (дата звернення 14.04.2020)

СВІТ ПРОФЕСІЙНОГО ДИЗАЙНУ СЬОГОДНІ

Кириченко А.

Керівник: Нікуленко С.І.

Дизайнер - одна з найбільш престижних і високооплачуваних професій на сьогоднішній день. Ще б пак, хто як не дизайнери роблять наше життя красивішим. А економити на красі мало кому хочеться.

Історія становлення дизайну як професії мала свій початок більше ста років тому. Саме в той час в Англії виник рух «за зв'язок мистецтва і ремесл», який очолив У. Морис. Згодом цей рух знайшов своє відображення в художній культурі США, Фінляндії та Швеції. Саме тоді були сформовані основні положення теорії та принципи дизайну, які вплинули на напрямки дизайну наступних років [4].

Необхідні якості:

- оригінальний;
- наявність образного мислення;

- вміння бачити готовий продукт цілком;
- комунікабельність;
- вміння слухати і чути запит клієнта;
- креативність – вміння підходити до будь-якої задачі творчо, генерувати ідеї;
- посидючість – іноді доводиться по кілька разів переробляти одне і те саме;
- працьовитість – необхідна постійна практика, тільки так може відточувати майстерність.

Дизайнер допомагає людям побачити красу в звичайних, здавалося б, речах, робить їх життя більш яскравим, комфортним, радісною. У той же час і сам він, реалізуючи свої здібності й таланти, отримує від цього задоволення. Він здатний впливати на бажання та настрої людей (наприклад, дизайнер реклами, упаковки, фуд-дизайнер, дизайнер глянцевого журналу) і навіть формувати їх думку в тих чи інших питаннях. Можливість спілкуватися з творчими людьми надає додаткові сили і допомагає розширити свій професійний вибір.

Стати успішним дизайнером може лише фахівець-універсал, який освоїв всі етапи технологічного циклу: від першої розмови з замовником до організації робіт та задачі об'єкта. Починати кар'єру краще з роботи в дизайн-бюро. Тут можна набратися досвіду та сміливості, беручи участь у різних за стилем проектах.

Всі професії важливі та потрібні, та не всі професії будуть завжди користуватися попитом. З часом необхідність тієї чи іншої спеціальності зникає і професія або стає непотрібною, або змінюється. Але все ж таки, я вважаю, що професії не зникають, а змінюються. Тому що велика кількість професій була замінена механізмами або роботами, а в майбутньому заміна професій буде тільки збільшуватись [2].

Все змінюється і те, що зараз є популярним через кілька років може зникнути. Але, так само, як і все інше у нашому бурхливому світі, кар'єра має тенденції. Тому те, що є популярним і затребуваним в даний час можуть бути застарілими через декілька. Та є професії, які мабуть ніколи не зникнуть з нашого життя.

Наприклад:

- Вчителі та вихователі
- Медики
- Фермери та екологи
- ІТ-фахівці та робототехніки
- Вчені й люди мистецтва

Штучний інтелект та робототехніка поступово витісняють людей на ринку праці. Вони пишуть інформаційні замітки, прибирають в будинку, працюють з великими обсягами даних і виконують купу інших рутинних справ. Але у цих професіях, важко уявити когось замість людей.

Медичний маркетолог, молекулярний дієтолог, рециклінг-еколог, спеціаліст із навігації в умовах Арктики та дизайнер віртуальних світів. Всі ці слова – це не терміни із футуристичного блокбастеру, а цілком реальні професії уже найближчого майбутнього. Швидкість змін у світі зростає шаленими темпами, а складність професійних задач неупинно збільшується. Такі професії, як лікар, стоматолог, вчитель, програміст будуть затребувані й в 2025 році. Може незначно змінитися специфіка їх роботи, але вони все ж таки будуть актуальні.

Багато завтрашніх робочих місць, ймовірно, будуть результатом сьогоденного науково-технічного прогресу. Ось вакансії, які вже існують та будуть мати попит до 2026 року:

1. Технік із сонячної енергії
2. Технік вітроенергетики
3. Медична сестра
4. Розробник програмного забезпечення
5. Фізіотерапевт
6. Аналітик даних
7. Спеціаліст з цифрового контенту
8. Аналітик з цифрової безпеки
9. Розробник в технології блокчейну
10. Диспетчер безпілотної авіації
11. Фахівець з «розумних» будівель
12. Фахівець з 3D-друку
13. Розробник з доповненої реальності
14. Радник з питань особистої приватності
15. Спеціаліст з міського сільського господарства
16. Генний інженер
17. Гід з питань персональної освіти
18. Менеджер який допоможе завершити життя і виконає останні бажання посмертно
19. Дизайнер аватарів
20. Фахівець з відновлення вимерлих видів [1].

Нині дуже популярна професія графічного дизайнера. Тому що роботі дизайнера є багато простору для креативу, але це тільки на перший погляд здається, що такі фахівці покладаються виключно на фантазію. Існує багато

правил і стандартів, яких потрібно дотримуватися, щоб готова робота була не просто красивою а ще й практичною.

Дизайнер – одна з найбільш престижних і високооплачуваних професій на сьогоднішній день. Ще б пак, хто як не дизайнери роблять наше життя красивішим. А економити на красі мало кому хочеться. Та у майбутньому ця професія буде розвиватися та з'явиться новий дизайн:

- Програміст аватарів
- Дизайнер по дронам
- Директор з кібернетики
- Дизайнер взаємодій
- Дизайнер людських органів
- Дизайнер розумних систем
- Дизайнер навчання машин
- Дизайнер в Real-time 3-Д
- Sim-дизайнер

Дизайн народився в результаті спроб стилістичних рішень складних технічних і соціальних проблем, його роль буде тільки рости, тому що компанії будуть давати дизайнерам комплексні можливості для творчості: від автоматичних автомобілів до частин людського тіла.

Список використаних джерел

1. 17 найбільш затребуваних спеціальностей майбутнього в області дизайну. URL: <https://womo.ua/17-samyih-vostrebovannyih-spetsialnostey-budushhego-v-oblasti-dizayna/> (дата звернення: 13.04.2020)
2. 6 професій, які зникли з нашого життя. URL: <http://blackjournal.in.ua/society/6-profesij-yaki-znikli-z-nashogo-zhittya.html> (дата звернення: 13.04.2020)
3. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы. М., “Просвещение”, 1973.
4. Ян Чихольд «Новая типографика. Руководство для современного дизайнера» 244 с.

ЗМІНА ПРОФЕСІЙ – ПОТРЕБА ТА ВИКЛИК СЬОГОДЕННЯ

Довбиш В.

Нинішнє покоління людей живе у час науково-технічного й соціального прогресу. Тому це час потребує професіоналів, що знаються на різноманітних

гаджетах. Але всі професії розвивались у певний період, види їх діяльності були популярні в різні часи минулого.

Як таких професій в доісторичні часи не було. Люди займалися полюванням, збиранням, кочували з місця на місце. Перші професії почали з'являтися ще в до цивілізаційну епоху. Індустріалізація дала можливість появи безліч нових професій, пов'язаних з розробкою та обслуговуванням машин: інженери, машиністи тощо. Через збільшення потреб цивілізації в нових видах та великих кількостях ресурсів також розширилися списки видобувних професій: шахтарі, нафтовики тощо. З розвитком автоматизації потреба в тяжкій ручній праці почала падати. Але незважаючи на автоматизацію, як і раніше залишилася необхідність в людях, які будуть створювати нові засоби автоматизованого виробництва: вчених та інженерів. Масова комп'ютеризація зажадала великої кількості людей, здатної обслуговувати комп'ютери та створювати й підтримувати їх програмне забезпечення. Так виник цілий пласт професій інформаційних працівників, чия діяльність пов'язана з переробкою та виробництвом інформації: програмістів, вчених, інженерів тощо. Велике значення в професійному розвитку тепер мають не механічні навички, як в попередню індустріальну, епоху, а знання та творче мислення [3, с.10].

За останні 100 років понад 600 професій безслідно зникли, ще 1000 сильно змінилися. Оволодіти мовою програмування означає оволодіти мовою, якою спілкується весь світ. На сьогоднішній день професія програміста є досить затребувальна. Дипломовані програмісти зараз можуть знайти хорошу високооплачувану роботу в престижній компанії як в Україні, так і за кордоном. Кваліфіковані інженери, архітектори на сьогодні користуються не аби яким попитом. Дизайнер – зараз одна з найбільш популярних та бажаних професій висококваліфікованого спеціаліста з креативним мисленням. Конкуренція на ринку відповідна. Дизайн інтер'єру та екстер'єру, ландшафтний дизайн, вебдизайн, дизайн одягу. Менеджер готельно-туристичного господарства, бухгалтери та аудитори, юристи, маркетологи – ці професії затребувані завжди та скрізь, на будь-якому підприємстві, у будь-якій, навіть найменшій, фірмі. Щоб стати справжнім професіоналом потрібен хороший досвід, і тоді на спеціаліста може вишикуватися черга [2, с.25].

В усьому світі намагаються передбачити, які потреби в професіях виникнуть в майбутньому. Зникання деяких професій у наслідок використання комп'ютерів змушує задуматися над тим, чи не замінять роботи нас у майбутньому? Тож яких професій буде потребувати людство незабаром?

Технік із сонячної енергії, бо сонячна енергетика й надалі буде важливою часткою переходу людства до чистого енергоносія. По всьому світу фахівці з сонячної енергії користуються стабільною зайнятістю у галузі, яка активно зростає. Технік вітроенергетики – оскільки світу загрожує серйозна шкода від зміни клімату, вкрай важливо перейти до чистого джерела енергії, зазначають

фахівці. Вітер буде основною енергією майбутнього. Медична сестра – допомога при сильній нестачі лікарів. Через старіння та довшу тривалість життя система охорони здоров'я може не впоратися із кількістю пацієнтів у майбутньому. У багатьох регіонах може виникнути проблема у медичному обслуговуванні. Тоді при нагоді стануть медсестри, які отримають якісну вищу освіту. А також слід зазначити, що медицина online стане невід'ємною частиною людей.

Розробник програмного забезпечення – це рід діяльності, професія та процес, спрямований на створення та підтримку працездатності, якості та надійності програмного забезпечення, використовуючи технології, методологію та практики з інформатики.

Фізіотерапевт – складова фізичної реабілітації, область медицини, що вивчає фізіологічну дію природних (вода, повітря, сонячне тепло і світло) та штучних (електричний струм, магнітне поле та інші) фізичних факторів, а також розробляє методи їхнього лікувального профілактичного застосування.

Аналітик даних – фахівець, який займається аналізом даних в конкретній галузі або дослідженнями та узагальненнями в певній сфері діяльності. Професіями майбутнього, які фахівці радять опановувати в галузі освіти є: модератор – особа, що веде конференцію чи обговорення і слідкує за додержанням правил; тьютор – ключова фігура в дистанційному навчанні, що відповідає за проведення занять з учнями, студентами; ментор стартапів – помічник новачкові у розвитку підприємницької ідеї, вказує на недоліки й попереджає про можливі ризики. Ігромастер – людина-професіонал, яка у грі та всіх збуджених нею процесах керується гуманними принципами, великою повагою до людей та бажанням відкрити їм найкращі краєвиди їхньої власної душі й оточення [1].

Тож, затребуваність професій має схильність швидко змінюватися. Пов'язано це з тим, що світ не стоїть на місці, сучасні технології займають почесне місце в нашому житті. Професії, які були затребувані вчора, можуть виявитися зовсім непотрібними завтра. Але не дивлячись на обрану спеціалізацію, в співробітника завжди буде цінуватися працьовитість і якісні знання. Тому, обираючи напрямок в навчанні та майбутню професію, головне – це любити свою справу та прагнути самовдосконалюватися.

Список використаних джерел

1. 50 професій майбутнього: які спеціалісти будуть потрібні післязавтра. URL: <https://osvitoria.media/news/50-profesij-majbutnogo-yaki-spetsialisty-budut-potribni-pislyzavtra/> (дата звернення: 19.04.2020)
2. Дахно І. І. Ділова кар'єра: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 528 с.
3. Гончаренко Т. Професійна діагностика. Київ: Ред. заг-пед. газети, 2004. 324 с.

ЖІНКИ У СВІТІ ПРОФЕСІЙ

Павленко К.,

Керівник: Нікуленко С.І.

В сучасному світі де панує демократія, свобода слова, людство підіймає питання гендерної нерівності. Жінки прагнуть бути на одному рівні з чоловіками, а може й вище. Пройшовшись містом ви навряд чи побачите героїню романів Джейн Остін, таку мрійливу, закохану проблема якої полягає лише в тому щоб її насильно не видали заміж. Сучасні жінки самостійно вирішують свою долю, вони мають власну думку, чітко виражені бажання які люди часто сприймають за амбіції. Зараз вони можуть працювати практично в будь-якій професії, і в кожній справі досягають успіхів. Єдина заборона для жінок це фізична важка праця яка шкідлива для здоров'я. Решта професій для представниць “слабкої” статі відкриті. Тож пропоную поговорити про професії в яких відзначились жінки [1].

Навчаючись у педагогічному вузі я з власного досвіду можу сказати, що професія вчителя, була, є і буде завжди актуальна для жінок. Учитель - людина яка навчає інших людей, передає їм свої знання про життя. Тільки уявіть за статистикою на десять жінок-педагогів припадає лише один чоловік-педагог.

З урахуванням цього, можемо сказати що часи викладання чоловіків стрімко закінчуються, це пов'язано не тільки з тим що жінки краще викладають, а й з маленькою заробітною платою.

В сфері медицини та здоров'я без жінок теж не обходиться. Наймасовішою звичайно є професія медсестри, саме вона виконує всі призначення лікаря, здійснює маніпуляції, у разі необхідності медсестра надає допомогу пацієнтам, та є сполучною ланкою між лікарем та пацієнтом. Взагалі існує думка що лікарю-жінці пацієнти довіряють більше. Досить затребуваною вважається і професія лікар косметолог. Яка передбачає собою профілактику та лікування шкірних захворювань.

Крім того також додайте косметичні процедури на спеціальному обладнанні, й при необхідності призначаються курс препаратів та спеціальних харчових дієт. Ось ще ряд професій таких як: акушер, педіатр, ветеринар, лор, логопед, рідше зустрічаються в хірургії.

Також до топу жіночих професій відносять роботу дизайнерів. Це спеціалісти які роблять життя навколо граним і зручним. До неї відносять дизайн одягу, інтер'єру, web-дизайн, ландшафтний, та промисловий. За рейтингом, побудованим порталом Superjob на основні опитувань, професія дизайнера викликає заздрість у оточуючих. Це “неважка”, добре оплачувана професія, де потрібно креативно мислити та любити малювати. Чи не робота, а казка для творчих людей! Але, звичайно, якщо ви знайомі хоча б з одною людиною цього фаху, ви повинні знати, що у них бувають перевантажені роботою дні, творча криза або, навпаки, просто немає замовлень [2]. Життя дизайнерів так само важка, як і життя інших фахівців інтелектуального фаху.

Зачепивши питання інтелекту, давайте поговоримо про жінок програмістів. Взагалі програміст це спеціаліст, який створює програмний код для технічних пристроїв - від комп'ютера до конвеєра на заводі. Серед розробників програм в даний час звичайно більше чоловіків а ніж жінок.

Хоча самі жінки вважають це непорозумінням, адже комп'ютер не має гендерних відмінностей. Вважається, що вони стають хорошими тестувальниками, тому що більш зосередженні, уважніше ставляться до проектування і завдяки цьому роблять менше помилок. Ще одною їхньою перевагою є вміння працювати в команді і знаходити компроміс, який так цінується в роботі над проектом.

В наступній професії жінки не мають рівних. Стюардеса. Їй навіть присвятив пісню Володимир Пресняков. І справді вона досить романтична, якій не потрібна вища освіта. Для працівників потрібно лише приємна зовнішність, дипломатичність, знання англійської мови та міцне здоров'я. Вчаться на цю професію вже на курсах авіакомпанії.

Що ж ми перерахували гуманітарні, творчі, медичні професії, але, звичайно, в спорті жінки теж процвітають. Добре, якщо ви спортсменка й у вас за плечима інститут фізичної культур і чемпіонат світу з бодібілдингу.

Але навіть якщо це не так, ви можете стати прекрасним фітнес-тренером. По-перше вам потрібно вести здоровий спосіб життя. Ви повинні бути зразком для наслідування. По-друге, знати анатомію, фізіологію, нутриціологію, дієтологію людини, тому що фітнес не можливий без наукового підходу. По-третє, вивчити техніку безпеки під час занять фізкультурою, щоб не довелося застосовувати знання з надання першої допомоги, якщо на клієнта впала штанга. По-четверте, бути комунікабельним і позитивно дивитися на світ, тому що до фітнес-тренеру приходять не тільки за фігурою, але і за відмінним настроєм.

Ну і останнім прикладом стане політика. Політика завжди була переважно чоловічою сферою і залишається такою і досі. Проте при цьому з кожним роком з'являється все більше жінок ,які не просто мають значний політичний вплив, але й чії імена так само добре відомі як Буш, Кемерон, Путін або Кім Чен Ин. Характерною рисою сучасних жінок-політиків сала їх безпосередність, що працює тільки на руку їх політичному іміджу. Навіть скажу більше в країнах Германії, Хорватії, Литви Нової Зеландії жінки обіймають посаду президента.

Розглянувши ці професії можемо сказати що практична жодна професія не відрізняється за статевими ознаками. Як стверджують самі роботодавці їм все одно якої статі їх працівник, вони акцентують увагу на кваліфікації та досвіду. Часи змінилися тож перед жінками розкрились нові можливості, нові горизонти для самореалізації. Важливо мати лише віру с себе та бажання .

Список використаних джерел

1. Профессии для девушек. URL: <https://proforientator.ru/publications/articles/professii-dlya-devushek.html> (дата звернення: 10.04.2020)
2. ТОП женских профессий 2020. URL: <https://kudapostupat.com/top-zhenskih-professij-2020/> (дата звернення: 10.04.2020)

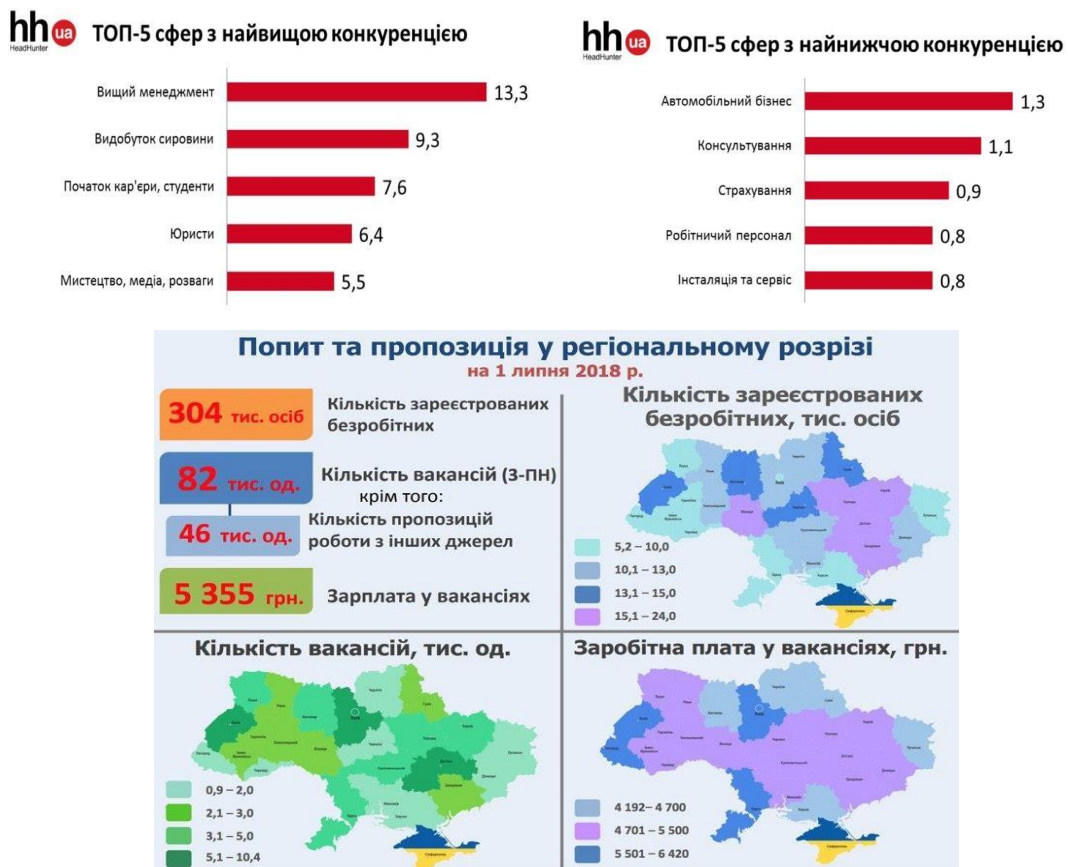
ШЛЯХИ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ РОБОЧИХ ПРОФЕСІЙ

Ємельянова В.,

Керівник: Калініна О.С.

У часи постіндустріального суспільства стрімко розвивається не лише інформаційні технології й банківські системи, а й будівництво та промисловість. На сьогоднішній день, в Україні, зростає престиж робітничих професій та більше виникають перспективи працевлаштування за робітничою професією. У чому причина такої популярності таких професій як: слюсар, токар, тесляр, зварювальник, муляр, кранівник, кухар, водій тощо.

Дослідження фахівців вказують на те, що ринок праці вже кілька років як перенасичений юристами, економістами, соціальними працівниками. Відповідно до статистики, лише кожен п'ятий українець працює за обраною спеціальністю. А це значить, що нерідко абітурієнти обирають «модні» чи «престижні» професії, слухаючи поради друзів, батьків чи просто наслухавшись реклами. Вища освіта, яка стає нормою, не гарантує конкурентноспроможності.

Через такі скачки на ринку праці, найчастіше роботодавець готовий платити більше фахівцям цих галузей, ніж, наприклад, турагенту або економісту. Така тенденція пов'язана з дефіцитом робітничих кадрів. Потреба у працівників робітничих професій щороку зростає.

Працюючи на виробництві, можна заробляти на рівні офісного працівника, а в деяких випадках – навіть більше. Крім того, освоєння робітничої професії дає старт до власного бізнесу. Така співпраця дозволяє робітнику розпоряджатися на власний розсуд вільним часом, формуючи гнучкий робочий графік «під себе», при цьому, попит на його працю не зменшиться. З іншого боку, той, хто надає послугу, може на власний розсуд формувати розцінки на свою діяльність.

Також, один із шляхів популяризації робітничих професій є реклама закладів на такі фахи. Самі професійно-технічні навчальні заклади нуждаються у великому потоку абітурієнтів до їх спеціальностей. Тому, можна спостерігати

картину в 9-х та 11-х класах , коли на уроках приходять представники таких закладів і презентують «свій продукт» до майбутніх студентів. Раніше, зазначено, що серед нинішньої молоді не популярні, але мають великий попит на ринку праці.

Отже, працювати потрібно за фахом, який не лише якнайкраще відповідає характеру і людини, а й приносить моральне задоволення. На мою думку, хоч і зараз є попит на ці професії, але потрібно не забувати, що робітничі професії можуть стати в найближчий час популярними і конкурентність буде зростати за цими спеціальностями.

Список використаних джерел

1. Популяризація робітничих професій у молодіжному середовищі. URL: <https://ode.dcz.gov.ua/publikaciya/populyaryzaciya-robotnychuh-profesiy-v-molodizhnomu-seredovyshchi> (дата звернення:16.04.2020)
2. Робітничі професії: перспектива завтрашнього дня. URL: <https://znoclub.com/vybir-pofesii-abo-vyzy/284-robotnichi-profesiji-perspektiva-zavtrashnogo-dnya.html> (дата звернення:16.04.2020)

РОЗДІЛ II. ВИДАТНІ ОСОБИНИ У ФАХОВОМУ КОЛІ

РЕНТГЕНІВСЬКІ ПРОМЕНІ – НАУКОВІ ВІДКРИТТЯ ТА РОЗВИТОК ЦІВІЛІЗАЦІЇ

*Павленко К.,
Керівник: Бескорса В. М.*

*«Ми дійсно стоїмо перед радикальною зміною людської долі, здійсненою XIX ст. [...] Три фактори зробили можливим створення цього нового світу: демократія, експериментальна наука та індустріалізація» [1].
Хосе Ортеги-і-Гассет*

Протягом багатьох сторіччь розвиток цивілізації невід’ємно пов’язаний з науковими відкриттями та науково-технічним прогресом в цілому. XIX століття не є виключенням і, в свою чергу, стає «золотим віком» науки – з’являється багато технічних, природничих, революційних відкриттів – від теорії еволюції Дарвіна до рентгенівські променів.

Провісником, без перебільшення, над важливішого відкриття для розвитку фізики, хімії, біології, космології був винахід у 1820-х роках винаходи катодної трубки. Серед науковців, що вивчали властивості катодних променів

були знані науковці — німеці В. Гитторф, Р. Герц, Ф. Ленард, англієць В. Крукс та чимало інших.

Цікаво, що перша рентгенограма була отримана справді не в Німеччині, а в США, ще в 1890 році. Здавалося б, у американців більше прав на лаври першовідкривачів, ніж у Ф. Ленарда чи В. Рентгена. В сучасних наукових колах, по цей час, не вшухають дискусії відносно авторства наукового відкриття. Ряд вітчизняних і зарубіжних вчених вважають, що пріоритет винаходу X-променів належить видатному українському вченому Івану Пулюю, який вперше застосував і дослідив такі промені трохи раніше, ще в 1892 р.

Вільгельм Рентген

Однак справжня природа цього феномену була встановлена лише після відкриття Рентгена, тому на його честь цей винахід отримав свою назву.

Видатному німецькому фізику належать класичні дослідження електричних явищ у кристалах, роботи з магнетизму, які стали основою електронної теорії. Але ім'я Вільгельма Рентгена пов'язано насамперед з ікс-променями, і дійсно їх відкриття затьмарило все, що зробив він до і після.

Перші рентгенівські промені 1895 р.

Спираючись на факти, можна констатувати, що 8 листопада 1895 р. німецький професор фізики Вільгельм Рентген випадковим чином відкрив промені невідомого походження, які він назвав X-променями. Рентгенівське випромінювання виникає від різкого гальмування руху швидких електронів у речовині, при енергетичних переходах внутрішніх електронів атома [2].

Рентгенівське випромінювання використовується у науці, техніці, медицині. Воно змінює певні характеристики гірських порід, зокрема, підвищує їх електропровідність. Так, короткочасне опромінення кристалів кам'яної солі знижує їхнє внутрішнє тертя. Рентгенівське випромінювання набуло широкого розповсюдження в ряді наукових галузей.

Воно використовується для флюорографії, рентгенофлюоресцентного аналізу і в кристалографії для визначення атомної структури кристалів. Методи дослідження речовини за допомогою рентгенівських променів об'єднує термін «рентгенівська спектроскопія» [3; 4 с. 1-2].

Згодом, вагомий внесок, було зроблено в розвиток реставраційної галузі. Спектроскопію залучали до експертизи творів мистецтва. З нею стало можливим відрізнити шар картини, що написаний майстром від чужих йому «приписок» і «поправок», або під однією картиною виявити другу - більш цінну.

Просвічування полотен дозволило простежити, як вони створювалися в процесі творчого пошуку: під верхнім шаром фарб нерідко відкриваються ранні композиційні та колористичні рішення. Наприклад, вивчаючи рембрандтівську «Данаю», було встановлено, що вона була повністю перероблена автором через кілька років після того, як з'явився перший варіант. Використовуючи ту ж рентгеноскопію доведено — «копія з картини Рембрандта» і є його оригінальним твором. Подібних прикладів чимало.

Практично всі полотна най авторитетніших музеїв, пройшли таку інспекцію. Їй піддаються й інші твори мистецтва скульптури, кераміка, коштовності. Рентгенівські промені легко відрізнять справжній алмаз від його імітації. Ними зондують також старовинні меблі, музичні інструменти, плетіння стародавніх фоліантів, нашттовхуючись часом на цікаві знахідки.

Проте, на думку науковців, можливості X-променів далеко ще не вичерпані і можливо у нас буде привід із вдячністю згадати імена вчених, які свій талант та, іноді, й життя поклали задля прогресу людства.

Список використаних джерел

- 1 XIX століття як століття класики в культурі Нового часу. URL : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10847/> (дата звернення 09.03.2020)
- 2 5 січня 1895 – відкриті рентгенівські промені. URL : <http://meddovidka.ua/content/view/5663/> (дата звернення 19.03.2020)
- 3 Рентгенівські промені святкують 115 річчя. ДПТНЗ «Синівський професійний аграрний ліцей» : КАБІНЕТ ФІЗИКИ, 08.11.2010. URL : <https://kabfiz.blogspot.com/2010/11/115.html> (дата звернення 19.03.2020)
- 4 Дифракційні методи аналізу. Лекція 3. 12 с. URL : https://kc.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/11/2018/04/Lecture_3.pdf (дата звернення 14.04.2020)

МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Зозуля О. В.

Тарас Григорович Шевченко (1814-1861) увійшов у історію світової культури та освіти як відомий художник, геніальний поет, батько української літератури, вільнодумець, кобзар-пророк, просвітитель, гуманіст, педагог.

Т. Шевченко не залишив якихось праць з педагогіки, але його геніальні поетичні твори, гравюри, живописні роботи насичені проблемами навчання та виховання, вони несуть молоді виховний потенціал, спрямований на плекання національної свідомості, патріотизму, духовного збагачення особистості; його бентежить духовна байдужість, примирення з рабським станом свого народу.

Мистецько-педагогічні погляди Тараса Григоровича реалізовувалися у змісті його малярства та літературних робіт. Тому і нині ці проблеми доцільно розглядати як взаємопов'язані. Гуманізм Кобзарєвої творчості, щире його людинолюбство, найповніше виявляли себе саме в ставленні до дітей.

Таке твердження сприймається як незаперечна істина. Загалом зрозумілі й побудники, що так часто спонукали митця розробляти тему нужденного дитинства: Шевченкове сирітство і злиденне дитинство, що часто спливало у спогадах («Мені здається, що се я, що це ж та молодість моя»), це й непогамоване бажання мати власну сім'ю і дітей.

В художньому доробку Шевченка твори про дітей («Сліпа з дочкою», «портрет Варварки і Миколки»)також посідають значне місце .

Початкова освіта простого люду, ліквідування неграмотності широких народних мас, за ідеями Т. Шевченка – це підґрунтя, фундамент на якому має будуватись вся система національної освіти.

«Сліпа з дочкою»

Тому підтвердження – участь Тараса Шевченка в Кирило-Мефодіївському товаристві, завданнями якого було заснування шкіл з рідною мовою викладання, видання книжок, підручників для простого народу. Його заповітна, глибоко людяна мрія – бачити людину щасливою, а щастя не можливе без вольної волі, без пошани дітей до батьків, без здруженості в громаді, в сім'ї, без гармонійного єднання людини з природою. Визначний вплив на становлення й розвиток педагогічних поглядів Тараса Шевченка, мали викладачі Петербурзької академії образотворчого мистецтва, а також П. Куліш, М.Чалий.

Для виховання висококультурної людини, на думку Т.Шевченка, необхідні родинне виховання (з домінуючою роллю матері), рідна мова, образне бачення світу, гуманістична школа з Вчителем-гуманістом , який все життя має прагнути шукати найоптимальніших і найдієвіших методів, як краще навчити людей. У Шевченковому розумінні гуманізм ототожнюється з просвітительством, а просвітительство – з педагогікою. Адже, людина не може стати щасливою, коли вона не знає, що таке щастя і що потрібно робити для того, щоб його

досягти. А навіть, коли й знатиме це, то не досягне, якщо не матиме для цього внутрішнього потенціалу.

«Портрети дітей князя Кейкуатова»

Одним із засобів розкриття внутрішнього світу, поглядів людини Т. Шевченко після довгих пошуків обирає мову графіки, багатство якої розкриває через такі художні матеріали як олівець («Портрети дітей князя Кейкуатова», «Киргизеня»), сепію («Бандурист», «Байгуші»), та техніку офорту («Вірсавія», «Автопортрет»).

Тарас Шевченко постає перед нами не лише неперевершеним генієм української поезії, не лише загально визнаним майстром у сфері малярства, він був також великим просвітителем свого народу, щирим гуманістом, котрий задовго до наших днів збагнув мудрість простого, з гармонізованого з природою життя, свідомо поєднував навчання грамоти з формуванням духовності людини. Це дає право називати Т. Г. Шевченка великим митцем-педагогом.

Тож і нині не втрачають актуальності мистецько-педагогічні погляди Тараса Шевченка, а їх використання у освіті нинішнім поколінням безумовно несе історичний енергетичний потенціал. Проте аспект ефективного використання творчості Т. Г. Шевченка на уроках інтегративного типу галузі «Мистецтво» потребує удосконалення.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата звернення: 14.04.2020)
2. Проблеми виховання й освіти у творчій спадщині Тараса Шевченка URL: irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення: 14.04.2020)

О. М. БЕКЕТОВ — ТАЛАНОВИТИЙ АРХІТЕКТОР ТА ХУДОЖНИК

Калініна О.С.

Три харківських будівлі є світовим надбанням архітектури ХІХ ст.– і всі вони спроектовані Бекетовим. Вважається, що людина жива, поки жива пам'ять про нього. Про Бекетова завжди будуть пам'ятати - адже його будинку будуть нагадувати харків'янам про нього. Це не просто був талановитий архітектор і художник, але і просто людина з великої літери, людина, яка перетворив Харків з провінційного міста в місто європейського рівня.

О.М.Бекетов

Народився Олексій Миколайович 3 березня 1862 року в Харкові в родині відомого російського вченого, основоположника фізичної хімії - Миколи Миколайовича Бекетова. Рід Бекетових дав як науці, так і з освітою багато чудових імен.

Свою художню освіту майбутній академік архітектури почав в школі харківської художниці М.Д. Раєвської-Іванової, яка вчилася в Дрездені та стала першою жінкою Росії, якій Академія мистецтв надала звання художника. Після Олексій Миколайович навчався в Харківському реальному училищі, в якому малюнок і живопис викладав учень Карла Брюллова Дмитро Бесперчій.

А вже архітектурну освіту Бекетов отримує в Петербурзькій академії мистецтв, яку блискуче закінчує в 1888 р із золотою медаллю за проект курзалу на Чорному морі. Після закінчення академії молодому архітекторові пропонують працювати в Петербурзі та Москві, можливість брати участь у конкурсах в столиці, величезні перспективи і блискуче майбутнє. Але Бекетов, істинний патріот свого міста, повертається в рідний, все ще провінційний місто з населенням всього 120 тис. Чоловік, з запорошеними околицями і тісними вуличками. Повертається, щоб побудувати свій Харків – місто європейського рівня.

О. М. Бекетов спроектував багато будівель, без яких нинішній Харків уявити просто неможливо. Харків до Бекетова і після нього. Будівля юридичної академії (колишнє комерційне училище) і сьогодні підкорює красою своєї архітектури в дусі італійського Відродження — перше будова Бекетова в рідному місті (1891 р.). Школа № 1 привертає увагу використанням елементів мавританського стилю. Будинок вчених (колишній особняк, 1897 р.) був прикрашений каріатидами, характерними для мистецтва стародавньої Греції. А в деяких будівлях, наприклад, Театр ляльок (колишній Волзько-Камський банк, 1909 р.) та інститут ім. Мечникова (колишнє Медичне товариство, 1912 р.) Бекетов застосовує модернізовані елементи архітектурного оформлення. Олівцю Бекетова належить і нинішній будинок ДК «Металіст». А сьогоднішню площа Конституції (до речі, цю площу кожен покоління знали по-різному: спочатку це була Миколаївська, потім Тевелева, ще пізніше — Радянської України) взагалі неможливо уявити без таланту Олексія Миколайовича, адже 7 будівель, що виходять на площу, були спроектовані Бекетовим.

Бекетовська спадщина у Харкові велика. За його проектами споруджено понад 40 монументальних громадських і житлових будівель, які на сьогоднішній день є яскравими пам'ятниками архітектури XIX ст.-перш. пол. XX ст. Всі вони відрізняються монументальністю, прекрасними пропорціями

і виразними пластичними деталями, завжди органічно вписуються в навколишнє середовище і активно формують нові архітектурні ансамблі, назавжди зберігають неповторний почерк майстерності. Олексій Миколайович досконало володів широкою палітрою архітектурних форм історичних стилів, аж до сучасного йому модерну, але зодчий вносив у неї власні оригінальні елементи, віддаючи при цьому перевагу традицій класицизму. .

Талант майстра був визнаний і серед професіоналів. У 1894 р йому було присуджено за проект «Бібліотеки на 1,5 млн. Томів з галереєю видатних людей і нумізматичним музеєм» звання академіка архітектури і дійсного члена Академії мистецтв. У 1898 р О.М Бекетову присвоєно вчене звання професора, в 1934 р - науковий ступінь доктора архітектури і в 1941 р - почесне звання заслуженого діяча мистецтв УРСР, члена Всесоюзного, Республіканського та Харківського союзу архітекторів. А ще в царській Росії в 1894 р Олексію Миколайовичу було присвоєно звання академіка Академії мистецтв.

Олексій Миколайович був прекрасним художником-пейзажистом. Він дуже любив природу. Протягом всього свого життя він не розлучався з пензлем і фарбами. Кримські морські пейзажі, залиті сонцем, архітектурні споруди, інтер'єри, маленькі етюди на дощечках - це цілий світ краси. Малював Бекетов і пейзажі рідного краю.

Список використаних джерел

1. А.Н. Бекетов, академик архитектуры. Исследования и материалы / под ред. А.П. Буряка; сост. И.Р. Акмен, А.Ю. Корнев. – Харьков: Раритеты Украины, 2012. 40 с. 3. Бекетов, А.Н. Харьковская общественная библиотека // Зодчий. 1902. С. 157–159.
2. Лаврентьев, И.Н. Из истории харьковского архитектурного модерна. А.Н.Бекетов / И.Н. Лаврентьев // АСС. Архитектура. Строительство. Событие. 2008. № 1–2. С. 6–11.
3. Ремизова, Е.И. Архитектурный полифонизм в творчестве А.Н. Бекетова / Е.И. Ремизова, В.М. Лопатько // Науковий вісник будівництва. 2014. № 2. С. 36.

АКТЕРСКАЯ ДИНАСТИЯ МИРОНОВЫ – МЕНАКЕР

Мудрик О.Б.

В прежние времена существовали династии — цепочка нескольких поколений семьи, посвятивших свою жизнь семейному делу. После революции династии сошли на нет, потому что исчезло частное предпринимательство и купечество. Передавать от отца к сыну было нечего. В советскую эпоху заговорили о трудовых династиях, когда в одной семье из поколения в поколение люди занимались одним видом деятельности или работали на одном предприятии.

С разрушением советской экономики и эта практика канула в Лету. Люди научились быть мобильными, сейчас не страшно поменять место работы или профессию, напротив, те, кто способен подстраиваться под стремительно изменяющиеся условия жизни, более уважаемы в обществе.

На мой взгляд, актерская профессия – одна из самых «преемственных». Воспитываясь за кулисами театра или съемочной площадке, слушая разговоры родителей с представителями богемы, дети именитых актеров впитывают эту неповторимую атмосферу и сами начинают грезить сценой. Мне хотелось бы рассказать об актерской семье, где эту славную профессию исповедовали как минимум три поколения, а также о неожиданных родственных связях внутри этой фамилии.

Актерская династия Мироновы – Менакер, одна из самых популярных династий Советского союза.

Александр Семёнович Менакер родился 8 апреля 1913 года в Санкт-Петербурге в семье адвоката. Свой актерский дебют Александр Менакер

А. Менакер

описывал так: "В трехлетнем возрасте... состоялось мое "историческое" выступление с группой людей в Аничковом дворце перед царской фамилией. ...Мне как самому маленькому была поручена роль мышки. Конечно, выступление было "ответственным", но я тогда еще не понимал этого. Однако в голосе воспитателей было такое напряжение и страх, что от испуга на сцене вокруг меня образовалась небольшая лужица, что, естественно, вызвало смех и государя императора, и всей его свиты..."

С четырнадцати лет Алик участвовал в представлениях популярных тогда "живых газет".

Став профессиональным артистом, исполнял музыкальные фельетоны, затем решил попробовать свои силы в режиссуре.

В 1929 году Александр Менакер поступил на актёрское отделение 1-й художественной студии при Большом драматическом театре, в 1930 году перешёл на режиссёрский факультет Техникума сценических искусств. В 1933—1934 годах выступал в Ленинградском мюзик-холле в качестве актёра и режиссёра. С 1935 года был художественным руководителем Джаз-театра Дома Красной Армии.

В 1939 году заехал к друзьям в Москву и получил приглашение выступить с пародией в Театре эстрады и миниатюр.

Тогда же он впервые увидел Марию Владимировну. И жизнь круто изменилась.

Мария Владимировна Миронова родилась 25.12.1910 (7.01.1911) года в Москве, в семье школьной учительницы. В 1927 году окончила Театральный техникум им. А. В. Луначарского (ныне Российский институт театрального искусства — ГИТИС) и была зачислена в труппу МХАТ 2-го, где выступала до 1931 года. В 1928 году впервые вышла на сцену Колонного зала Дома Союзов как эстрадная актриса.

М.В. Миронов

В 1932—1936 годах являлась актрисой Московского мюзик-холла. Параллельно играла в Московском театре оперетты и Московском театре транспорта (ныне Московский драматический театр имени Н. В. Гоголя).

Однако известность ей принесла роль секретаря бюрократа Бывалова в комедии Григория Александрова «Волга-Волга» (1938). Маша Миронова поразила Менакера прежде всего своей удивительной находчивостью и, как он сам определял, непобедимостью.

В то время она была замужем за талантливым режиссером-кинодокументалистом Михаилом Слуцким.

Александр Менакер: "Слуцкий часто заходил за женой после спектакля, и они вместе уходили домой. Но однажды Мария Владимировна пошла домой одна, и я предложил себя в провожатые. А через несколько дней как-то так получилось, что мы назначили свидание днем у памятника Островскому,

К/ф «Волга-Волга»

у Малого театра. С тех пор мы считаем, что во всем виноват великий классик, что это он был той "печкой", от которой мы начали наш совместный танец".

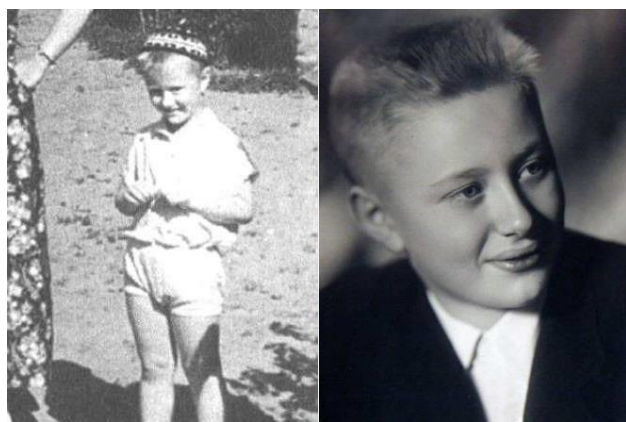
Оба они развелись со своими супругами. У Александра Семеновича остался в первой семье сын, Кирилл Ласкари, в дальнейшем он всегда был очень дружен с братом Андреем. 26 сентября 1939 года влюбленные артисты поженились. Тогда же был задуман и вскоре родился их знаменитый театр двух актеров. С 1946 артисты Мосэстрады, в 1948–82 постоянно выступали вместе. Создатели жанра «театр двух актёров» (1952).

Андрей Миронов с отцом

Работы Менакера и Мироновой отличались высоким уровнем драматургии, режиссуры и блестящего актёрского исполнения в сочетании с ярко выраженной сатирической направленностью. Спектакли: «Говорящие письма» и «В нашем доме» Б. С. Ласкина (начало 1950-х гг.), «Дела семейные» (авторы Ласкин, и многие другие).

8 марта 1941 года в семье родился сын Андрей. Чуть-чуть – и появился бы на свет на сцене во время концерта. Глядя на сына, Мария Владимировна произнесла: «Какой я подарок сделала всем женщинам!» И она была права,

Андрей Миронов

Андрея Миронова любили и продолжают любить сегодня, как, пожалуй, ни одного другого актера во всем постсоветском пространстве. Свой динамический лицедейский темперамент Андрей проявлял уже в родной 170-й московской школе.

В Щукинском училище, куда Андрей поступил в 1958 году, он был самым младшим на курсе.

Его фильмография насчитывает 96 работ. Популярные фильмы: «Три плюс два» 1963 г.; «Берегись автомобиля» 1966 г.; «Бриллиантовая рука» 1968 г.; «Достояние республики» 1971 г.; «Безумный день, или Женитьба Фигаро» 1973 г.; «Невероятные приключения итальянцев в России» 1973 г.; «Соломенная шляпа» 1974 г.; «12 стульев» 1976 г.; «Небесные ласточки» 1976 г.; «Обыкновенное чудо» 1978 г.; «Трое в лодке, не считая собаки» 1978 г.; «Человек с бульвара Капуцинов» 1987 г.

к/ф «Бриллиантовая рука» 1968г

к/ф «Соломенная шляпа» 1974г.

к/ф «Обыкновенное чудо» 1978г

Андрей и Катя. Актриса Екатерина Градова вспоминала: "У нас в Школе-студии МХАТ был знаменитый выпускной спектакль "Женитьба Фигаро", я играла Розину. А Валентин Плучек просил своих актеров выбирать лучших выпускников. Тогда я в первый раз столкнулась с Андреем. Они посмотрели "Фигаро" и с Валентином Гафтом прибежали к Плучеку. И вот только я вошла в театр, как столкнулась с Андреем. И он сказал: "Ну наконец-то, долго мы вас ждали. Вы по поводу перехода? – "Да". – "Ну давайте я вам помогу". – "Помогать, – говорю, – не надо". Но тем не менее он зашел передо мной к Валентину Николаевичу, поговорил с ним, вышел и сказал: "Идите, но потом не убегайте, найдите меня". Это было 22 июня 1971 года. А через неделю определили, что 30 ноября поженимся. Сначала выбрали другое число, 22 октября, но его родители очень обиделись – они уезжали на гастроли и не смогли бы прийти на нашу свадьбу."

А. Миронов, Е. Градова

Всю неделю, пока Андрей за мной ухаживал, он с родителями жил на Красной Пахре, на даче. И по утрам он приезжал в Москву, предварительно обламывая всю сирень и набивая банки клубникой для меня. А для родителей его поведение в эту неделю было загадкой. Он чуть свет вставал, пел, брился, раскидывал рубашки, галстуки.

Когда мы подали заявление, Мария Владимировна ничего не знала. Она сидела в своей комнате, держала ноги в тазу, возле нее хлопотала педикюрша. Андрей, краснея, а я, бледнея, зашли. Я держала гигантский букет роз. Мария Владимировна сказала: "Здравствуйте, барышня, проходите. По какому поводу такое количество роз среди бела дня".

Андрей быстро схватил меня с этими розами, запихнул в соседнюю комнату: "Я тебя умоляю, ты только не нервничай, не обращай ни на что внимания, все очень хорошо", и остался наедине с мамой.

Екатерина Градова

Я только услышала какой-то тихий ее вопрос, его шепот. Потом вдруг она сказала: "ЧТО?!". И гробовая тишина. У меня все тряслось от страха. Он еще что-то объяснял. И она пригласила меня войти. Говорит: "Андрей, посади свою невесту, пусть она засунет ноги в таз". Я села, ни слова не говоря. Я ничего не соображала, а Зиночка сделала мне педикюр. Если бы мне в тот момент отрезали ногти, а целый кусок ноги, мне кажется, я бы не почувствовала. Я была теперь прикована к этому злополучному тазу, все плыло перед глазами, а Мария Владимировна мимо меня ходила и сверлила взглядом. Я чувствовала себя завоевателем,

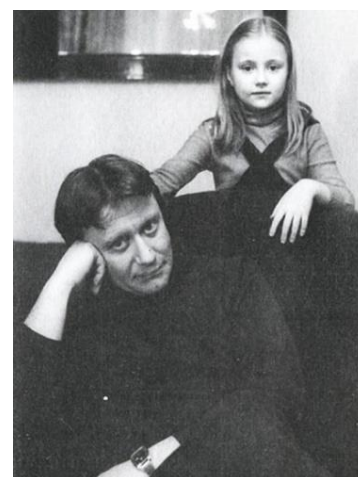
каким-то похитителем, вором, и мне давали понять, что так и есть на самом деле.

Известность в кинематографе к актрисе пришла в 1973 году после выхода на экраны телефильма «Семнадцать мгновений весны», в котором она сыграла радистку Кэт.

Андрей был очень консервативен в браке. Воспитанный в лучших традициях "семейного дела", он не любил в моих руках бокал вина или сигарету, говорил, что я должна быть "прекрасна, как утро". Вскоре родилась Машенька. Она была долгожданная, Андрей очень хотел ребенка, хотел его каждый день, ждал, мечтал, пел и придумывал какие-то игры. Он заранее не трогал тему, как ее назвать. Но потом сообщил мне извинительным письмом в роддом (а Маша родилась там же, где и он, в роддоме на Арбате)

– со свойственным ему юмором сообщил, что любит меня как женщину и уважает как мать. И написал "Кутя (он называл меня Кутей), мы же с тобой договорились, это будет Маша". Договора никакого предварительного не было, конечно. Он назвал дочку в честь Марии Владимировны. А второго ребенка планировал назвать в честь себя Андреем. Так Машенька назвала сына, внука Андрея.

После свадьбы Андрей сказал (он был в этом очень суров): "Я женился на женщине, а не на кинозвезде, и хочу, чтобы дела не приносили ущерба семье и дому". К тому, что я актриса, Андрей относился ревниво. У него было удивительное бережное отношение к жене, нежелание ее выставлять напоказ, делить с кем-то, пусть это будут даже зрители. В профессиональном плане, он на

А. Миронов с дочерью Машей

меня никогда не давил. Единственное, запретил сниматься в нескольких фильмах, потому что ему там не понравились любовные линии. Просто сказал мне: " Катенька, дорога будет в один конец", - и я смирилась.

Я никогда не думала, что в сорок шесть лет оборвется жизнь Андрея, поэтому не подводила итогов ни в наших отношениях, ни в понимании его отношения ко мне. Но я всегда чувствовала, что он – однолюб. Как замечательно говорила его мама Мария Владимировна: "Мужей, Катенька, можно менять до бесконечности, но стоит ли?" Это была ее сакраментальная фраза.

Наши отношения были построены на пылкой, глубокой любви, очень интересной обоим. Мы развелись в 1976-м году, прожив пять лет. И тем не менее взаимоотношения были любовные до самого конца, до его смерти.

Потом он женился на Ларисе Ивановне Голубкиной. И у него появилась приёмная дочь, тоже Маша.

Л. Голубкина, А.Миронов, Маша, М.В. Миронова

Мария Андреевна Миронова

Мария Андреевна Миронова родилась 28 мая 1973 года в Москве в актёрской семье Андрея Миронова и Екатерины Градовой.

В детстве Мария дебютировала в кино в фильме режиссёра Станислава Говорухина «Приключения Тома Сойера и Гекльберри Финна», где сыграла роль *Бекки Тэтчер*.

Существует легенда, что Мария впервые появилась на экране в фильме «Семнадцать мгновений весны» в роли новорождённого сына радистки Кэт (её сыграла Екатерина Градова). На самом деле, сцены с грудничком были отсняты ещё в 1971 году, а картина была завершена осенью 1972 года, когда Градова была на третьем месяце беременности. Сама Мария Миронова также опровергает этот факт.

После окончания средней школы № 113 в Дегтярном переулке поступила в Высшее театральное училище им. Б. В. Щукина. В 1993 году, после рождения сына Андрея, перевелась во ВГИК на курс Михаила Андреевича Глузского.

По окончании ВГИКа в 1996 г. получила приглашение играть в театре «Школа современной пьесы», но выбрала театр «Ленком», в котором работает с 1997 года. Дебютировала в таких спектаклях, как «Безумный день, или Женитьба Фигаро» (*Фаншетта*), «Две женщины» (*Верочка*), «Город миллионеров», «Варвар и еретик», «Укрощение

М. Миронова

укротителя», «Визит дамы», «Тартюф». Замечательные роли в спектаклях режиссёра Андрея Жолдака — «Чайка», «Федра», «Кармен».

к/ф «Приключения Тома
Сойера» 1981

к/ф «Свадьба» 2000

к/ф «Олигарх» 2002

Работает в кинематографе. Фильм Павла Лунгина «Свадьба», в котором Мария исполнила главную женскую роль, участвовал в конкурсной программе Канского кинофестиваля и удостоен приза за лучший актёрский ансамбль. Её фильмография насчитывает 55 работ.

М. Миронова с сыном Андреем

Связанные родственными узами, дети стараются не уронить честь фамилии. Отсюда - трудолюбие, ответственность, старательность и добросовестность.

Трудно согласиться со сталинским утверждением, что незаменимых людей нет. Это ложь. Есть те, кто незаменим. Неповторим. Необходим. Не потому, что исчезли таланты. Молодежь талантливая есть. Но это ничего не меняет.

Просто некоторые утраты компенсировать невозможно. Допустим, в «Женитьбе Фигаро» после Миронова никого не представишь...

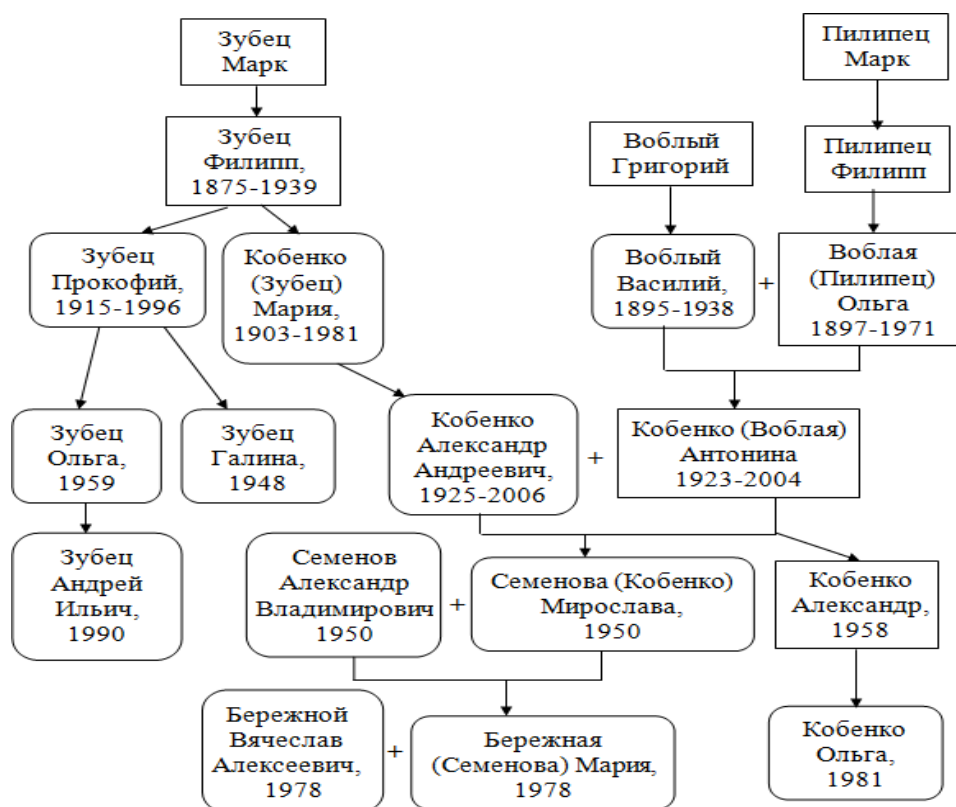
Список использованных источников

1. Егорова Т. Н. Андрей Миронов и я. 6-е изд. М.: Эксмо, 2015. 624с.
2. Жадько Елена. «100 великих династий.» М.: Вече, 2008. 136с.
3. Поюровский Б.М. Миронова М. «Мария Миронова, Александр Менакер, "...В своем репертуаре" М.: Центрполиграф, 2001. 541 с.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИНАСТИЯ НАШЕГО РОДА: М. А. СЕМЕНОВА

Семенова М. А.

Одно из направлений работы нашей конференции «профессиональные династии» мне наиболее интересно потому, что я принадлежу к роду педагогов. У многих моих родственников просветительство в крови.

Рис. 1. Четыре поколения нашего рода, представители которого передавали профессиональные знания посредством педагогической деятельности (прямоугольники с закругленными углами)

В Законе Украины «Про освіту» (2017) провозглашено, что «целью образования является всестороннее развитие человека как личности и наивысшей ценности общества». Преподавательская деятельность осуществляется специально подготовленным лицом. В историческом аспекте после 12 века начинают складываться предпосылки профессионального разделения труда. «Одновременно с индивидуализацией, субъективизацией духовной жизни идет процесс ценностного переосмысления труда, делаются попытки оправдания специализированной деятельности», которая теперь рассматривается, как «главное основание человеческого достоинства и духовной судьбы» [1, 106 с.].

Ценность интеллектуальности, ума становится общественным достоянием лишь в процессе профессионализации и неразрывно связанным с ней развитием городов, воплощавших собой ярмарку профессии.

Анализируя профессию в контексте истории ценностей, О. П. Зубец сравнивает аристократизм Средневековья с его ориентацией на необходимость соответствовать самому себе, родовой чести и доблести и мещанский этос Возрождения, в котором «профессия является доминирующим источником ценностей, личностной качественности». В ценностном мире аристократизма деятельность определяется личностью, а в профессии деятельность определяет человека и «предзадана ему извне».

У представителей нашего рода педагогическая деятельность носила налет аристократизма, т. к. ей занимались не столько для зарабатывания средств к существованию, сколько для реализации увлеченности творчеством в педагогике, науке и технике, поэзии, музыке.

Рис. 2. Фотография 1916 г.
Семья Филиппа Марковича Зубец и Лукерьи Трифионовны с детьми. На руках у матери годовалый Прокофий Филиппович Зубец, во втором ряду по центру стоит Мария Филипповна Зубец.

На рисунке 2 представлена семья Зубцов. У Зубца Филиппа и жены Лукерьи Пыпы было шестеро детей: Мария (1903 г.р.), Леонид, Марина, Прокофий (1915 г.р.), Шура – умерла в 8 лет от дизентерии, был мальчик, умерший годовалым. Они жили в посёлке Ромодан Полтавской обл.

Моя бабушка Зубец Мария Филипповна (1903-1981 гг.) вышла замуж за Андрея Кобенко (1895 г. р.). Андрей был очень талантливый, прекрасно рисовал, музицировал, у него останавливались странствующие бандуристы, работал связистом на железной дороге. В семье родилось двое детей Александр и Тамара. В 1932 году Андрей трагически погиб. Воспитывать Шурика помогал его дядя Прокофий Зубец.

Папа вспоминал: «В Ромодан приехал мой 17-летний дядя Прокофий. Он год работал на станции, приучил меня к чтению, покупал в киоске детские книжечки, учил решать математические задачи. Спасибо ему. До школы я прочитал «Робинзона Крузо». В 1933 г. я пошел в школу, сразу во 2-й класс. До 5-го класса учился отлично. Выполнял лишь письменные задания дома».

Прокофий любил рисовать, в том числе писал маслом. Мария Кобенко (Зубец), закончив в 1939 г. Полтавский пединститут, преподавала украинский язык и литературу по направлению в школе пос. Камышня Миргородского р-на, а потом в Ромодановской средней школе. На фото я с учительницей бабушкой Марусей в 1955 г. в Ромодане.

Зубец Прокофий Филиппович (21.07.1915 г. - 8.01.1996 г.), увлекшись авиацией, поехал поступать в Москву и закончил авиационный институт МАИ (1939). П. Ф. Зубец – советский конструктор авиационных двигателей, профессор (1972), доктор технических наук (1968), заслуженный деятель науки и техники РСФСР (1966).

С 1954 г. главный конструктор авиадвигательного завода в Казани. Под его руководством разработана модификация турбореактивного двигателя РД-3М-500 для самолёта Ту-104 и ряд других силовых установок различного назначения. Ленинская премия (1957), Государственная премия СССР (1978). Награждён 2 орденами Ленина, орденом Отечественной войны 2-й степени, 2 орденами Трудового Красного Знамени, орденом «Знак Почёта», медалями. Вернувшись в 1983 г. Москву, преподавал в МАИ. В 2007 году правительство Татарстана постановило установить мемориальную доску в честь П. Ф. Зубца на здании Казанского опытного конструкторского бюро «Союз». В интернете много сайтов посвящено Прокофию, ведь он стал выдающимся конструктором авиационных и космических двигателей [2].

Дочери П. Ф. Зубца, Галина (15.06.1948, г. Москва) и Ольга (04.06.1959, г. Москва), занимаются научно-педагогической деятельностью.

Зубец Галина Прокофьевна закончила философский факультет МГУ им. М.В. Ломоносова по кафедре эстетики в 1981 г. В 1982-1985 гг. преподавала философию в МАИ им. С.А. Орджоникидзе. На кафедре философии Московской государственной академии тонкой химической технологии им. М.В. Ломоносова (МИТХТ) работала 1985-2019 г., несколько лет была Деканом факультета общественных профессий МИТХТ. С 1982 г. Г. П. Зубец – профессиональный экскурсовод-москвовед, историк искусства, культуролог, философ С 2004 г. возглавляет молодежно-просветительский центр МИТХТ «Город Солнца» [3].

Зубец Ольга Прокофьевна закончила философский факультет МГУ имени М. В. Ломоносова (1981); кандидат философских наук, диссертация по

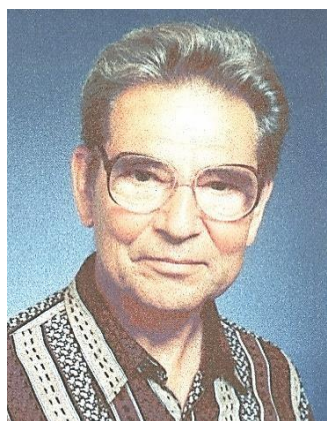

теме «Темпоральные особенности нравственной жизни (Ценностная регуляция и социально-историческое время)» (1984.), преподает философию в МГУ, научный сотрудник сектора этики Института философии РАН (1989 – по н. вр.), [4]. У нее сын Андрей (1990, г. Москва).

Зубец Андрей Ильич композицией начал заниматься в 7 лет. Окончил МССМШ им. Гнесиных и РАМ им. Гнесиных. Лауреат Международного фестиваля кинематографических дебютов «Дух огня» (2012), Всероссийского конкурса композиторов им. Андрея Петрова за музыку к мюзиклу «Сердце Снегурочки».

С 2013 года – преподаватель в МССМШ им. Гнесиных. А. И. Зубец – композитор, саунд-продюсер, автор музыки для кино, театра и телевидения, заведующий отделением «Музыкальное звукооператорское мастерство» в колледже (МССМШ) имени Гнесиных [5].

Мой дедушка **Воблый Василий Григорьевич** (1895-1938) принимал активное участие в становлении Советской власти, был депутатом поселкового совета. Экстерном закончил Полтавский учительский институт и начал преподавать украинский язык и литературу в Ромодане в вечерней школе. В 1930 году его назначили директором Миргородской школы № 3. Семья переехала в Миргород. В 1938 г. был репрессирован.

Мой отец **Кобенко Александр Андреевич** (1925, пос. Барышевка Киевской обл. – 2006, г. Харьков) – участник ВОВ с 1943 г., педагог с более, чем 50-летним стажем. В 1945-1952 годы был командиром взвода в Воронежской школе военно-музыкантских воспитанников (экстерном закончил Воронежский пединститут).

В 1951-52 учебный год работал учителем истории и психологии в Купянской СШ № 4, затем зав. отделом культпросвет работы Купянского горисполкома.

С 1953 г. на воинской службе по воспитанию курсантов в Харьковском высшем авиационно-инженерном военном училище. В 1967 г. был направлен на преподавательскую работу в Ростовское Высшее ракетное училище им. Маршала артиллерии М. И. Неделина. В 1972 г. стал начальником кафедры военной психологии и педагогики, защитил кандидатскую диссертацию по самовоспитанию советских офицеров. В 1987-1989 годы преподавал в Рижском военно-политическом училище, затем вернулся в Харьков и в 1989-2005 гг. был профессором кафедры педагогики ХНУ имени В. Н. Каразина. Он автор

нескольких поэтических сборников: «В поисках истины» (1996), «Восхождение» (1997), «За всё в ответе» (1998), «На крыльях любви» (2002). На лекциях по истории педагогики я цитирую стихи отца из сборников «Прометеи: История педагогики в стихах», часть I (1999), часть II (2000).

Я, Семенова Мирослава Александровна (16.09.1950, г. Купянск) закончила радиофизический факультет ХГУ им. А. М. Горького в 1973 году, получив специальность «биофизика». С 1986 г. исполнительница Слобожанского фольклора. После защиты кандидатской диссертации (2005) с 2006 г. стала преподавать в КЗ «ХГПА» ХОР. В 2009 г. присвоено звание «Заслуженный артист Украины», в 2012 г. получила звание доцента [6].

Мой муж, **Семенов Александр Владимирович** (1950, г. Дальний, КНР) в 1973 г. закончил физико-технический факультет ХГУ им. А. М. Горького, доктор технических наук, автор более 190 публикаций и 19 патентов, Лауреат Госпремии Украины в области науки и техники (2012), преподаёт в НТУ «ХПИ» [7].

Наша дочь **Мария** и зять **Вячеслав Бережные** закончили ХНМУ (2001) по специальности «Лечебное дело», защитили кандидатские диссертации (2015), в ХНМУ преподавали медицинские дисциплины: дочь на кафедре анатомии (2013-2017), зять на кафедре социальной медицины (2009-2012). Он закончил еще ХНУ им. В. Н. Каразина в 2004 г. по специальности «Международная экономика».

Кобенко Ольга (27.08.1981, г. Киев) стала бакалавром философии после обучения в НаУКМА (2002), затем закончила философский факультет в Эколь Нормаль (École normale supérieure (Paris) (2005-2012), и там преподает философию.

Список использованных источников

1. Зубец О. П. Профессия в контексте истории ценностей // Этическая мысль. Вып. 4. / Под ред. А. А. Гусейнова. М.: ИФ РАН, 2003. С. 103-120.
2. «Эпоха «классической» ракетно-космической обороны». URL:<https://iknigi.net/avtor-evgeniy-gavrilin/42746-epoha-klassicheskoy-raketno-kosmicheskoy-oborony-evgeniy-gavrilin/read/page-12.html> (дата звернения: 18.04. 2020)
3. Галина Прокофьевна Зубец. URL: <http://www.solecity.ru/izdatelstvo/progulki-po-pirogovke/progulki-po-pirogovke-avtor> (дата звернения: 18.04. 2020)
4. Зубец Ольга Прокофьевна. URL: <http://iphras.ru/zubets.htm> (дата звернения: 18.04. 2020)
5. Andrey Zubets - MUSIC TO THE LIGHT. URL:<https://www.youtube>.

com/watch?

v=mSZTHcvDHfo&feature=share,https://www.classicalmusicnews.ru/interview/andre i-zubets-2020/?fbclid=IwAR1gN-60eWUE09J2F_8nyXXBX5vj0Uwuis Hwi6WKCgciUTGMK4f3KsPAyeo, https://spivakov.ru/stipendiaty/zubec-andrej/.(дата звернення: 18.04. 2020)

6. Кафедра педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту. URL: <https://sites.google.com/view/pedagogika-hgra-kh> (дата звернення: 18.04. 2020)

7. Кафедра фізики НТУ "ХП" URL: <https://web.kpi.kharkov.ua/tef/uk/pro-kafedru/sklad-kafedri/vikladachi/> (дата звернення: 18.04. 2020)

ДИНАСТІЯ ВЧИТЕЛІВ

Жук Я.

Керівник: Цибуліна І.В.

Світ професій... У цьому світі живуть не просто люди, а представники різних професій. Непомітно пролетіли чудові шкільні роки. І переді мною постало непросте питання: «Ким бути?» В світі постійно з'являються все нові і нові професії. Розмовляючи з батьками про своє майбутнє, я зрозуміла, що людина сама відповідає за свій вибір.

Професія – це дуже важлива частина життя людини, і чим вдаліше ти зробиш вибір, тим більше досягнеш бажаного на професійних сходинках, тим більше відчуєш себе успішним і щасливим.

Ще один з найважливіших принципів вибору професії – щоб вона тобі подобалася. Адже роботу, яку виконуєш із задоволенням, завжди робиш легко, не відчуваючи втоми, і не помічаєш часу, який на неї витрачено.

Немає поганих професій. Всі професії хороші! І перш ніж вибрати свою, людина повинна знати, чого вона хоче. Професія не обов'язково повинна бути героїчною, високооплачуваною, такою, яка надає якісь пільги. І тут постав вибір піти по татовій лінії та стати пожежником, чи все-таки бути вчителем як мама, бабуся, дідусь, прабабуся чи прадідусь... Хотілось, щоб це була сімейна династія, професія, яка передається від покоління до покоління. Що я хочу від своєї майбутньої професії?

Звичайно, щоб вона була творчою та розвиваючою, щоб у процесі роботи я спілкувалася з багатьма цікавими дітьми, людьми і, можливо, їздила в інші міста, проте пожежник суперечить цим фактам. Дзвінок до пожежної частини, сигнал "Тривога" - і ось вже потрібно стрибати в машину та поспішати туди, де бушує полум'я..

Те, що я буду робити, має приносити користь суспільству, а не тільки мені. І, нарешті, моя майбутня професія повинна подобатися мені, щоб я кожен день не прокидалася з думкою: “Знову на роботу, коли ж буде відпустка?!?”.

Тож повернемося до сімейної династії. Тато, дід, дядько...пожежі, метушня, виклики, небезпека...Досить довго, я горіла бажанням бути пожежником, рятувальником чи хоча б інспектором. Професія пожежника – це робота для сильних і відважних людей, які за покликом серця завжди готові прийти на допомогу, ризикуючи власним життям. Та згодом зрозуміла, що це не моє...

Я педагог у четвертому поколінні. Мені дуже подобається працювати зі дітьми. Я з дитинства щодня спостерігаю за роботою моєї мами: вчителя української мови та літератури і заступника директора з навчально-виховної роботи.

Бачу цю роботу не тільки зі зовнішнього боку, як інші учні, але і зсередини. Так, це важко. Так, це щоденна копітка праця. Підготовка до уроків, розробка навчальних планів, складання розкладу та велика кількість документації. Іноді, навіть, я приймаю в цьому участь. Але при всьому цьому моя мама жодного разу не пошкодувала про вибір професії.

Бабуся вчитель молодших класів, з самого малечку вчила мене читати, писати, лічити. Бувало брала з собою до школи.

Я активно спостерігала за її розмовами, методами роботами, співпрацею з учнями... Зараз вона на пенсії. Та не забуває свою професію. Я та сестра часто зверталися до неї за допомогою. Бабуся терпеливо пояснить складний матеріал, допоможе виконати домашнє завдання. На роботі її поважали. Багато випускників при зустрічі дякують за отримані міцні знання.

<i>Плюси</i>	<i>Мінуси</i>
Робота творча, передбачає перш за все розвиток самого вчителя	Маленька зарплата
Вчителі в школах знаходяться неповний робочий день. Робочий час залежить від кількості уроків	Часті головні, сердечні болі
Круг нових знайомих активно поповнюється	Грубіянство та зневага з боку учнів, батьків
56 днів відпустки	Суворий дрес-код
Спілкування з дітьми – справжнє задоволення	Відповідальність за дітей
Ділитися знаннями з іншими людьми — благородна та вдячна справа	Багато контролюючих органів, які є у галузі освіти

Прабабуся Марія була строга, вимоглива та терпелива. Ніколи не кричала. Любила свою професію, адже вважала географію чудовою наукою, ти ніби мандруєш без машин, літаків, кораблів; досліджуєш планету, вивчаєш її клімат, корисні копалини і т.д.

Напевне, в мене не було шансів обрати іншу професію. Але я точно знаю: діти не потребують того, щоб їм присвячували життя — ні мама, ні вчителька. То треба розглянути плюси та мінуси сучасного вчителя/педагога.

Учитель — це садівник. Він ніколи не звинувачує рослини в тому, що вони повільно ростуть, а думає, де недолив, де не підсипав добрив. І він не чекає, що троянда розквітне одночасно з хризантемою. Хороший вчитель — саме такий. Садівник ніколи не чекає вдячності від свого саду, так і вчителям не можна очікувати вдячності від дітей.

Вчителювати чи ні? Що ж, у професії педагога, як і у будь-якій іншій, свої недоліки та переваги. Не варто робити висновків, поки ви самі не отримали того чи іншого досвіду. А от вчителювати чи ні — кожен має вирішити сам. У цій справі найголовніше — любити дітей і, що б там хто не казав, мати «залізні нерви»

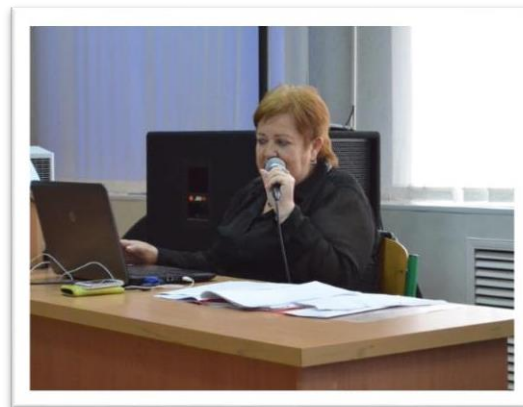
Моя велика мрія — щоб школа була для всіх: щоб вчителі могли там танцювати або займатися йогою ввечері, щоб батьки і дідусі-бабусі могли приходити і займатися своїми хобі, щоб туди приходили люди з усієї громади на тренінги, майстер-класи або просто попрацювати з ноутбуком, поки дитина на уроках.

ПРОФЕСІЯ, СПРЯМОВАНА НА МАЙБУТНЄ

Агєєнко Т.А.

Сьогодні нашій країні потрібні ініціативні, творчі люди, що здатні генерувати нові ідеї та активно втілювати їх у життя. Тому пріоритетним завданням сучасної вищої освіти є підготовка високо культурної, творчої особистості педагога.

Професію педагога, вчителя не дарма називають однією з найдавніших на землі. Адже кожна людина природно здатна не тільки отримувати знання, але й передавати накопчений досвід іншим, таким чином, може сама виступати в ролі учня і «навчати» інших.

Т. Агєєнко автор і ведуча культурного проекту «Арт-подорож до Дрездена»

За Вікіпедією, слово «педагог» у Стародавній Греції дослівно означало «провідник дитини». «Так називали не вчителів, а рабів, які відводили дитину до школи й забирали назад» [3].

М. Фіцула наголошує на тому, що у «Давньому Вавилоні, Єгипті, Сирії «пайдагогос» найчастіше були жерці, а в Давній Греції — найрозумніші, найталановитіші вільнонаймані громадяни: педономи, педотриби, дидаскалі, педагоги. У Давньому Римі цю роботу доручали державним чиновникам, які добре оволоділи науками, багато мандрували, знали мови, культуру і звичаї різних народів» [2].

Європейське середньовіччя дало ще одну назву вчителю – «майстер», тобто знавець своєї справи [3]. (У наш час ця назва вживається не лише у виробництві, але й у школах східних єдиноборств).

Складний шлях розвитку пройшла «наука про виховання». Час міняв і ставлення та розуміння значимості цієї професії. Проте переважна кількість думок про відповідальні завдання виховання «близькі» нам і сьогодні.

Не можна не згадати гуманістичні ідеї в галузі виховання, що з'явилися за часів епохи Відродження. Саме гуманісти: (М. Монтень, Еразм Роттердамський та ін.) проголосили людську особистість найвищою цінністю. Вони вважали, що всебічного розвитку особистості можна досягнути вихованням. Неперевершений внесок у розвиток педагогіки, як науки, зробив видатний чеський педагог, Я.-А. Коменський.

Українське козацтво XVII- початку і XVIII століть виступило не лише в ролі захисника волі і прав народу, але й стало рушійною силою культурної розбудови держави, розвитку освіти, опікування мистецтвом тощо. Як правило, до навчання молодих козаків на Січі долучались люди старшого віку, досвідчені «січові діди». «Спочатку молодий козак засвоював життєвий досвід і досвід

попередників у думах і піснях, казках і переказах. По мірі появи власного досвіду і самі козачата ставали вчителями, навчаючи молодших від себе», усі «ситуації, в яких опинялись їх батьки, діди, прадіди, на війні, на полюванні, у побутових ситуаціях — вивчались, запам'ятовувались і були чудово відомі їх онукам і правнукам» [3].

Історію української національної педагогіки творчо збагатили ідеї Г. Сковороди, П. Могили, Ф. Прокоповича, І. Котляревського, Т. Шевченка.

Визначною особою в розвитку педагогічної теорії був видатний російський педагог, К. Ушинський, праці якого розкривають «мету виховання, що формулюється як підготовка людини до життя та праці, як формування в неї почуття обов'язку перед народом. Ушинський обстоював думку, що кожен народ має право навчатися рідною мовою. Він створив цілісну дидактичну систему, визначив шляхи і засоби розвиваючого навчання, збагатив принципи навчання»[2].

Вагомий внесок у розвиток педагогічної думки й розв'язання практичних завдань виховання зробили українські педагоги А. Макаренко, В. Сухомлинський, Г. Ващенко.

Сучасна педагогіка у своєму розвитку спирається на педагогічну спадщину минулого, сучасні педагогічні дослідження та передовий педагогічний досвід. Саме вивчення та узагальнення педагогічного досвіду дає змогу визначати сучасні, альтернативні орієнтири виховання.

2010 року в світ вийшла, дорога для мене, книга, присвячена педагогічним династіям Харківщини: «На алтарь призвання» [1]. Вона стала результатом клопіткої роботи колективу викладачів Народної української академії.

*Агеєнко
Зінаїда Іванівна*

*Агеєнко
Анатолій Петрович*

*Агеєнко
Свєгенія Михайлівна*

Дуже вдячна авторам цього унікального збірника нарисів, адже тут знайшли своє місце й мої спогади про педагогічну діяльність рідних для мене людей: моєї мами, Агеєнко Зінаїди Іванівни, яка викладала англійську у Харківському гідрометеорологічному технікумі; мого батька, Агеєнко Анатолія Петровича, доцента кафедри експлуатації автотранспорту Харківського автодорожнього інституту, який половину свого життя віддав справі фахової

підготовки молоді; моєї двоюрідної бабусі, Агеєнко Євгенії Михайлівни, яка, після закінчення Вищих жіночих («Бестужевських») курсів у Санкт-Петербурзі (історико-філологічного відділення), приїхала до с. Вільшани Харківської області, тривалий час працювала у школах і гімназіях міста, вела велику просвітну роботу. Пишаюся й тим, що належу до цієї педагогічної династії. Та, мабуть найбільшою радістю, є те, що в мене є численна кількість випускників, які щиро «віддають серце – дітям», наполегливо працюють на «ниві просвіти». Професія педагога спрямована на майбутнє.

*Т. Агеєнко з колегами,
випускниками минулих років:
О.Редько, Л. Бех -
заступниками директора з
навчально-виховної роботи
ХСШ №66*

*Т. Агеєнко з дипломниками,
випускниками 2019 року:
А.Самойловою, Зібровою*

*Т. Агеєнко з майбутніми педагогами –
організаторами культурно-дозвілєвої
діяльності, випускниками 2021 року*

Список використаних джерел

1. На алтарь призвания: очерки о пед. династиях Харьковщины / Нар. укр. акад.: под общ. ред. Е.В. Астаховой; [авт. кол. : Антонова В.Р., Астахова Е.В., Астахов В.В. и др.]. Харьков: Изд-во НУА, 2010. 564 с.
2. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 528 с. (Альма-матер).
3. Учитель, педагог: веб-сайт. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 20.04.2020).

СУЧАСНА СПЕЦИФІКА ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОФЕСІЙ: ВЗАЄМОДІЯ РЕЖИСЕРА ТА ХУДОЖНИКА

Пухарєв В. В.

Світ професій, які утворюють явище театру вражає різноманіттям, змагатися з яким, середі решти видів мистецтва, може хіба що кінематограф. Проте провідними театральними професіями були і залишаються – режисер та художник. Саме від їхньої взаємодії залежить кінцевий результат театального процесу – вистава. Співвіднесення внеску режисера та художника у створення вистави впродовж історії мистецтв було різним. Так, на початку ХХ століття саме художники значною мірою розробляли концепції вистав (наприклад,

Дягілевських балетів), допоки не сформувалася окрема практика «театру художника», що принципово відрізняється від існуючих більш давніх та поширених практик театру драматурга, акторського та режисерського театру. Однак не слід плутати з театром художника випадки, коли до режисури приходять зі сценографії (Г. Крег, М. Акімов та інші), або домінування сценографії як такої.

«Тріадичний балет» Оскара Шлеммера

Театр художника, що виник із авангардних експериментів 1910 – 20-х років (наприклад, «Тріадичний балет» О. Шлеммера (1922), Штутгарт, Німеччина), а наприкінці минулого століття став помітним явищем, визначається як пластична творчість, розгорнута у сценічному просторі та часі.

Його представники (Т. Кантор, Л. Мондзік, Ю. Штайна у Польщі, А. Фраєр у Німеччині, Р. Уілсон, П. Шуман у США, Д. Кримов у Росії) будують драматичний сюжет за законами візуального мистецтва. Його виникнення зумовлене питомою візуальною складовою видовищ та загальними законами еволюції мистецтва у ХХ столітті, зокрема, взаємовпливом різних видів мистецтва. Рух до театру художника відбувся від нового бачення сценографії, що залучала досвід візуального мистецтва (ассамбляж, інсталяція, енвайронмент), та, власне, театралізованих практик самого візуального мистецтва (перформанс, хеппенінг, акція). При цьому, слід враховувати, що театр художника завжди має індивідуальних характер. З'являючись у кожній окремій творчій практиці, він нездатний продовжуватися іншими майстрами у вигляді традиції.

Засвоївши попередній досвід, у наш час театр переживає чергову пору бурхливого розвитку. Властиві минулому століттю міркування щодо зникнення театру через появу кіно, а згодом і телебачення виявилися хибними. Більше того, кінотеатри, телеканали та Інтернет сьогодні нерідко транслують саме вистави. Найактуальнішим підтвердженням цього, певно, є чималий інтерес до відеозаписів вистав, зокрема, музичного театру, що почали з'являтися на відповідних ресурсах під час карантину. Світова мережа у нинішніх складних умовах довела неабиякий запит на мистецтво, що існує за принципом «тут і зараз». Звичайно, навіть найкращій запис не ладен дати вичерпної картини вражень, які виникають лише за умови безпосереднього сприйняття твору

мистецтва. Однак у такої практики є і свої переваги, у першу чергу, відсутність просторових та часових меж.

Серед наявного жанрового різноманіття, досвід початку ХХІ століття продемонстрував небачену цікавість глядача до опери, що, зокрема, існує у формі туризму – відвіданні оперних фестивалів у Зальцбурзі чи Байройті; оперних театрів Відня, Мілану, Парижу, Нью-Йорку тощо. Не в останню чергу ажіотаж викликаний крайньою затребуваністю опери сучасними режисерами. Однак частіше за усе мова йде не про новітні музичні твори, а про інтерпретацію класичних опер, де, майже не торкаючись музичної основи, різними шляхами розвивається сюжетна складова дії. Так, в останні роки програми відповідних фестивалів та репертуар провідних театрів світу прикрасили осучаснені постановки К. Варліковського, А. Жолдака, Р. Кастеллуччі, Р. Лепажя, Р. Тумінаса, Р. Уілсона, М. Ханеке, А. Херманіса, Д. Чернякова, П. Штайна та інших.

Сучасний театр, попри розмаїття існуючих напрямків, аж ніяк не виключає роботу художника. Саме сценографія, поряд з режисурою, що враховує її можливості, часто сприяє актуалізації класичних творів. Помітний майже усюди загально високий рівень виконавської майстерності співаків, диригентів та оркестрантів, їхня мобільність, отримують нове сприйняття лише за умов оригінальної роботи режисера та художника. Відчувається, що провідні світові оперні сцени змагаються за пальму першості у нетривіальному баченні класики. Можливі варіації такого підходу демонструє приклад трьох відмінних постановок опери Д. Пуччіні «Мадам Батерфляй», створених в останні роки у театрах Брюсселю, Риму та Стокгольму. Бельгійська версія (театр «Ла Монне», режисер К. Дельгольм, декорації М. Зиска, костюми Г. Вібсков), ідучи за винятковим національним колоритом історії Чіо-Чіо-Сан, опановує мову традиційного японського театру. Італійська (Опера ді Рома, режисер І. Абель, декорації А. Флоре, костюми Л. Кастелс; іл. 2) та шведська (Королівська опера Швеції, режисер К. Хармс, декорації та костюми Г. Мурауер) інтерпретації, навпаки, занурюючись у сюжет, осучаснюють дію, надаючи їй неочікуваного соціально-політичного забарвлення, наприклад, посилюючи відмінність між верствами, до яких належать герої, або наголошуючи на зустрічі Заходу зі Сходом.

Процеси, що мають місце в українському оперному театрі, досі залишаються усередині місцевого контексту. Відповідні ідеї поки що захопили небагатьох режисерів та художників, але і перші кроки на шляху вивільнення форми, без сумніву, є важливими. Утім питанням наслідування зазначених вище світових тенденцій переймаються не державні театри, а незалежні проекти,

зокрема, «Open Opera Ukraine», що виникла 2017 року з метою об'єднати ентузіастів відновлення барокової опери.

Наразі дві існуючі їхні постановки – «Дідона та Еней» Г. Перселла (2018) і «Аціс та Галатея» Г. Ф. Генделя (2019), стали поодинокими прикладами найактуальніших звершень опер-ної режисури в Україні, а відтак і роботи театральних художників. Режисер обох вистав Т. Трунова першого разу співпрацювала зі сценографом М. Кунцем та художницею по

Опера Георга Фрідріха Генделя «Аціс та Галатея» у постановці «Open Opera Ukraine»

костюмам Х. Корабельниковою; сценографію вдруге розробляла О. Головач, костюми – дизайнерський дует «Finch» (К. Бякова та М. Голуб). Постановки виявилися неподібними одна на одну. Перша є більш-менш класичним прочитанням музичного твору за уривком з «Енеїди» Вергілія. Друга парадоксальним чином осучаснює одну з оповідей «Метаморфоз» Овідія: на думку режисера, усі персонажі перетворюються на екіпаж літака, де моторошний циклоп Поліфем є першим пілотом, а прекрасна нереїда Галатея – стюардесою. В обох випадках у розробці концепції вистави художник відіграє менш примітну роль, ніж режисер, а сценічний простір виглядає значно скромнішим за костюми.

Утім не усі вітчизняні театри сьогодні взагалі розуміють і приймають практику активного залучення художника до процесу створення вистав. Порушуючи актуальну проблематику, режисери драматичного театру, навпаки, усіляко прагнуть натуралізму та мінімалізму у вирішенні сценічного простору, в ідеалі обираючи «нетеатральне» середовище. Так, вистава «Галка Моталко» за п'єсою Н. Ворожбіт (режисер А. Александрович, «Дикий театр», Київ, 2018) грається у приміщенні критої арени столичного інтернату Олімпійського резерву. Спортивний антураж виникає не випадково: дія п'єси розгортається саме у цій спортивно-освітній установі тридцятьма роками раніше. Актори існують на арені, костюмами їм слугує звичайна спортивна форма, єдиним візуальним елементом з арсеналу засобів виразності є світло.

Свідомо нехтує сценографією останніми роками і ХНАТОБ ім. М. В. Лисенка, натомість пропонуючи прийом відео-проекцій, які, особливо у балетних виставах, не доповнюють чи взаємодіють з виконавцями, а затьмарюють дію, відволікаючи глядача від головного. Через це сумнівна,

швидкоплинна технологія (згадаємо, як швидко старішають фантастичні фільми, що передусім ґрунтуються на спеціальних ефектах) стає «головною дієвою особою» вистави.

Балет П. Чайковського
«Лебедине озеро»
ХНАТОБ ім. М. В. Лисенка

Показовими у цьому випадку є прем'єрні балети 2019 року «Містерії Пандори» на музику Р. Вагнера та «Лебедине озеро. Водна фантазія» П. Чайковського. Обидві постановки є унікальними. Перша – цілковитий плід харківського театру; її лібрето та хореографію створила керівник балетної трупи ХНАТОБ А. Радієвська, музичне оформлення з творів Р. Вагнера розробив головний диригент Д. Морозов.

Другий балет, поставлений запрошеним французьким хореографом Й. Нусом, є винятковим через те, що другий та четвертий акти, дія яких відбувається на озері, виконуються у воді – басейні глибиною біля 5 см, що у свою чергу не заважає танцювати, але створює феноменальний ефект відображення танцю у воді та помітного плеску під час швидкого руху. Проте художнє оформлення і «Містерій Пандори», де відео-проекцію розробляла Д. Пушанкіна, і «Водної фантазії» з проекцією А. Єр'охіна, не утворюють єдиний ансамбль із загалом класичними балетними костюмами О. Лапіна. Рухома комп'ютерна графіка заважає сприйняттю хореографічної майстерності виконавців, а надмірність кітчю присутня в обох випадках відео-проекцій – значно применшує загальний рівень вистав.

Таким чином, світовою практикою музичного театру останніх років стало залучення художника до процесу осучаснення класичного репертуару, створення чисельних варіацій. Вітчизняний досвід на загальному тлі є менш показовим. У той же час, представлена лише поодинокими незалежними проектами сучасна оперна режисура демонструє недостатньо активну взаємодію зі сценографією. Державні музичні театри зберігають у процесі створення вистав консервативні форми або, залучаючи під виглядом «новітніх технологій» відео-проекції, взагалі нівелюють бік художнього оформлення сцени.

Список використаних джерел

1. «Ацис і Галатея»: курортний роман помираючого та воскресаючого бога URL: moderato.in.ua/events/atsis-i-galateya-kurortniy-roman-pomirayuchogo-ta-voskresayuchogo-boga.html(дата звернення 16.04.2020)

РОЗДІЛ III. ФУТУРИСТИЧНІ ПРОГНОЗИ

НАЙПЕРСПЕКТИВНІШІ ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО

Шелева І.М.

В наш час відбувається четверта індустріальна революція, в результаті якої з'явилися нові перспективні спеціальності. За результатами дослідження, проведеного Світовим економічним форумом, на ринку праці виявилися суттєві зміни. При цьому багато професій майбутнього більшості людей ще невідомі.

Головна характеристика, яка вже скоро буде визначати будь-яку роботу – автоматизація. Уже в 2019–му безліч спеціальностей стали доступними онлайн, а далі ця тенденція продовжиться. До 2022 року кількість нових спеціальностей збільшиться до 27%. Причому багато затребуваних в майбутньому професій доступні для навчання вже зараз. Деякі напрямки не втратять актуальності. Це стосується фінансових спеціальностей. Мабуть, це найперспективніші професії в Україні.

Які професії будуть затребувані в майбутньому? Тією, що активно розвивається, вважається ІТ-індустрія. Хороші перспективи у фахівців з навчання штучного інтелекту, інженерів роботів, блокчейн-фахівців. Також затребуваними стануть люди, що займаються побудовою взаємин між людьми і роботами. Багато навичок, необхідних зараз, вже через

пару років можуть втратити затребуваність. Також спостерігається тенденція поєднання кількох спеціальностей в одну. Наприклад, раніше веб-дизайнер розробляв тільки зовнішній вигляд сторінок сайтів, а зараз ще потрібні навички програмування.

Деякі перспективні професії до 2022 року:

1. Дизайнер віртуальної реальності. На другому десятку ХХІ-го століття активно розвивається індустрія VR-пристроїв. Прогнозується, що скоро більшу частину часу люди будуть перебувати в віртуальному просторі, розробкою якого займаються ці фахівці.

2. Адвокати з робоетики. Їх завдання – створення норм життя роботів серед людей. Спеціальність стала набирати популярність, зважаючи на те, що скоро штучний інтелект може стати реальною загрозою для життя людей. Поки що це фантазії сценаристів, режисерів, але така можливість є.

3. Віртуальні екскурсоводи. Скоро не буде необхідності їхати закордон, щоб помилуватися експонатами місцевих музеїв. Досить просто надіти окуляри

віртуальної реальності. А розповісти щось пізнавальне може віртуальний екскурсовод. Це нові перспективні професії майбутнього, які здатні стати актуальними вже зовсім скоро.

Спеціальності, що втрачають затребуваність

Втрачатимуть затребуваність фахівці, які виконують механічну роботу: збирачі на фабриках, постачальники пошти, касири, вуличні торговці.

Також відпаде потреба в спеціальностях, пов'язаних з інтелектуальною діяльністю, яку можна автоматизувати. Перш за все, це стосується бухгалтерів і аудиторів.

При цьому в половині опитаних компаній відзначили, що збираються переучувати ключових співробітників, а третина респондентів повідомила, що допоможе прокачати неадаптований персонал.

Одна з найважливіших професій майбутнього

Ми розібралися, які професії будуть затребувані в 2020 році. Але є одна сфера діяльності, що стала передовою ще до того, як розвинувся штучний інтелект – інтернет-трейдинг. Він з'явився ще на початку ХХІ-го століття. На даний момент цей напрямок активно розвивається. А завдяки тому, що багато процесів автоматизовані, торгувати на фінансових ринках стало значно простіше. Тепер досить знати, який технічний індикатор використовувати. Причому зовсім не потрібно розуміти, як він працює, щоб заробити багато грошей.

Суть проста: купувати фінансові активи, коли вони коштують дешевше, а продавати, коли вони подорожчають. Від трейдера потрібне вміння визначати ринкові тенденції, використовувати їх для отримання вигоди. Доступна торгівля будь-якими активами:

1. валютними парами;
2. цінними паперами;
3. дорогоцінними металами;
4. сировинними товарами (нафтою, газом);
5. CFD-контрактами на фондові індекси і інші товари.

У цю сферу також інтегрується роботизація. При стабільній економічній ситуації достатньо скористатися торговим роботом, щоб отримувати прибуток. Не потрібно сидіти цілодобово за комп'ютером, щоб знайти правильний ринковий сетап.

Трейдинг має безліч переваг:

- *Доступність.* Якщо пройти навчання в Центрі Біржових Технологій, економічна освіта не потрібна.
- *Вигода.* Трейдинг – це дуже прибутково. Причому якщо навчитися торгувати на фінансових ринках, то можна отримувати дохід не тільки безпосередньо з укладення угод, а й керуючи активами інвесторів, а також

розробляючи прибуткових торгових робіт на замовлення. Кількість фінансів, зароблених за допомогою трейдингу, залежить від самого фахівця. Це спеціальність, що дозволяє з грошей зробити ще більші гроші.

– *Свобода.* Торгівля на фінансових ринках доступна в будь-який вільний час. Тут також видно, що трейдинг – спеціалізація майбутнього. Адже більшість нових спеціальностей мають вільний графік, а робота виконується віддалено.

– *У тренді.* Люди мають справу з грошима завжди. Отже, будь-яка фінансова спеціальність збереже затребуваність.

– *Руйнування стереотипів і правил.* Причому з кожним роком спостерігається все більше зростання популярності трейдингу як на пострадянському просторі, так і за кордоном. Таким чином, найбільш актуальними і затребуваними професіями в Україні в майбутньому – на 2020 рік – будуть фінансові спеціальності, а також роботи, пов’язані з ІТ.

Список використаних джерел

1. Боровський А. Б. Система методів професійної орієнтації: Навч.- метод. посіб. Книга 1. Методики профорієнтаційної роботи (додатки) / А. Боровський, Т. М. Потапенко, Г. В. Щокін. К.: МАУП, 1993. 164 с.

2. Корольчук М.С. Теорія і практика професійного психологічного відбору: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Крайнюк. К.: Ніка-центр, 2006. 536 с.

3. Конвенція про професійну орієнтацію та професійну підготовку в галузі розвитку людських ресурсів № 142. URL:

http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_057 (дата звернення: 19.04.2020)

4. Гладкова В.М. Профорієнтація : навч. посіб./ В.М. Гладкова. Львів : Новий-Світ, 2007

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙ ДО ВИМОГ МАЙБУТНЬОГО

Подаляко А.,

Керівник: Шелева І.М.

Ми живемо в час стрімкого розвитку технологій, в час коли інновації на кожному шляху людської життєдіяльності. Кожен день людина безперервно пізнає щось нове для себе. Постійно та детально вивчає планету Земля, яка містить в собі безліч таємниць; Всесвіт, який відкриває для людства нові можливості; історію минулих років, коли життя наших пращурів відрізнялося від нашого майже на всі 100%.

Не менше цікавить людей і те, що ж на нас чекає в майбутньому? Що буде з нашою планетою, країною та рідним містом? Що потрібно буде вміти, та як, і де можна застосувати власні навички? Ці питання поступово підводять до роздумів над тим, які професії будуть потрібні через зовсім малий проміжок часу? [1].

Молекулярний дієтолог, спеціаліст із навігації в умовах Арктики, медичний маркетинголог, рециклінг-еколог та дизайнер віртуальних світів – це не просто набір слів, а частина з тих професій, які доведеться освоїти людині вже в найближчі 20 років.

На початку 2000-х ми й уявити не могли, що років через 15 з'являться такі професії, як: менеджер соціальних мереж, SEO-оптимізатор та хедхантер, які вже є найнеобхіднішими для розвитку бізнесу.

Багато «старих» професій набули «нового» формату. Наприклад, учителя зараз прийнято називати фасилітатором, а тренера – коучем.

Такі зміни впливають перш за все на світогляд. Адже, слухати вчителя, який обклався старими підручниками зовсім не цікаво сучасним школярам, а фасилітатор – педагог сучасності. У руках якого нові інструменти, а в голові – нові прийоми дидактики.

Крім того, сьогодні вже потрібні такі фахівці, як: модератор, тьютор, організатор проєктованого навчання, координатор освітніх он-лайн платформ, ментор стартапів, ігромастер та ігровикладач. Це лише перші зміни на дорозі глобального розвитку освіти.

Вибір професії – відповідальна справа. Потрібно враховувати власні інтереси, уміння, а головне – час. Час в якому живеш. Адже, саме він є найвпливовішим у житті. Керуючись потребами суспільства можна вплинути на правильний вибір.

Англійський філософ, Френсіс Бекон, стверджував, що щасливими стають тільки ті люди, чия природа й заняття знаходяться в згоді. Це надає більшого оптимізму при виконанні роботи, навіть якщо ви стомлені або невпевнені у власних зусиллях.

В майбутньому потрібно буде володіти навичками та знаннями, які дадуть можливість знайти роботу за деякими галузями одночасно. Наприклад: космобіолог, оператор крос-логістики, енергоаудитор, метеоенергетик, консультант із здорового старіння, мережевий лікар, оператор медичних роботів, ІТ-генетик, ІТ-медик, ГМО-агроном та СІТІ-фермер [2].

З'являться й професії, які не тільки спростять працю та життя людині, а й врятують від смерті. До таких професій можемо віднести: хірург зі збільшення пам'яті, фахівець з виробництва органів та фахівець з карантину.

Крім того у вирішенні питань, пов'язаних з оформленням документів, зможе допомогти віртуальний юрист, навіть не виходячи з будинку. А детектив

даних з легкістю проникне у будь-який комп'ютер та скористається особистими даними будь-якої особи на законних підставах.

Що робити коли немає друзів? Зачекати пару років, і відкрити двері для компаньйону. Ця професія передбачає спілкування з людьми похилого віку, прогулянки з ними та навіть надання порад у вирішенні проблем [3].

Важливим чинником, який вплине на успішний кар'єрний зріст стане неперевершене знання ІТ, що відкриє багато можливостей для працівників. Але, знання ІТ не буде єдиною вимогою.

Не менш важливим буде вміння самостійно визначати складні задачі та вирішувати їх.

Самоосвіта – це ще один шлях до справжнього успіху. Тільки самостійне опрацювання певної теми дає можливість проаналізувати та виявити власні прогалини, які згодом можна скорегувати або і зовсім викоренити.

А за бажанням влаштуватися в престижну фірму потрібно буде володіти ще й мультимовністю. Адже, знання декількох мов є характерною рисою сучасного висококваліфікованого фахівця. Сьогодні можна спостерігати за вступниками до інститутів, які добре розмовляють не тільки на англійській мові, а й на інших, або принаймні мають інтерес до їх вивчення.

Отже, на даному етапі розвитку суспільства та технологій постає таке завдання: «Не блокувати інтереси один одного». Бо тільки зацікавленість до певної галузі формує фахівця нового формату, який у майбутньому впорається з будь-якими змінами!

Список використаних джерел

1. Твір на тему: професії майбутнього: веб-сайт. URL: <https://tvir.info/tvir-na-temu-profesiyi-maybutnogo/> (дата звернення: 17. 04. 2020)
2. «Професії майбутнього», які виникнуть в найближчі 20 років: веб-сайт. URL: https://tsn.ua/nauka_it/profesiyi-maibutnogo-yaki-viniknut-u-naiblizhchi-20-rokiv.html (дата звернення: 17. 04. 2020)
3. Моя майбутня професія: будь готовим до завтра (40 професій майбутнього): веб-сайт. URL: <https://futurenow.com.ua/moya-majbutnya-profesiya-bud-gotovym-do-zavtra-40-profesij-majbutnogo/> (дата звернення: 17. 04. 2020)

ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНЬОГО: НОВІ Й ПЕРСПЕКТИВНІ

Романцова М.,

Керівник: Нікуленко С.І.

Нового світу – нові професії! Робототехніки, космічні дизайнери і борці зі старінням – можливо, в недалекому майбутньому ринок праці зміниться до невпізнання. Передчуваючи це, я провела невелике он-лайн дослідження, щоб з'ясувати, які фахівці зараз починають користуватися попитом.

Основна частина нових і перспективних професій на українському ринку праці зараз з'являється в **ІТ-сфері**. І це не тільки загальноукраїнський тренд, але і загальносвітової. Досить велика кількість таких професій зароджується в медицині, а також в психології.

Розвиток нових **технологій**, ринку електронних пристроїв, зростаюча потреба в знаннях в області комп'ютерної техніки, бізнесу і аналітики, поява нових об'єктів для дослідження (наприклад, віртуальні світи, big data, хмарні технології), поява нових мов програмування,

зростаюча значущість користувача як головного споживача сайтів компаній призводить до появи нових професій в **ІТ-галузі**.

«Локомотивом» зростання популярності **медичної сфери** є нескінченна гонка за перемогою над старінням і хворобами. Питання народжуваності та смертності також дуже актуальні. Активне впровадження нових технологій змінює всю систему лікування і діагностику захворювань. В найближчому майбутньому з'явиться або буде набирати полярність багато професій, що відносяться до медичної галузі, зокрема, в фармацевтиці, яка менш підпорядкована державі, на відміну від ринку медичних послуг. До того ж фармацевтичний ринок зараз переживає бум, пов'язаний з попаданням на ринок величезної кількості іноземних лікарських препаратів. А це означає, що сфера потребує фахівців, які знаються на маркетингу як одному з головних елементів бізнес-процесу будь-якої компанії [3].

Проблеми в спілкуванні між людьми через розвиток інтернет-комунікацій, що прискорюється ритм життя, синдром «втомленої людини», виникнення конфліктів через зростаючого рівня емоційності, а також приклади зарубіжних країн поступово роблять в Україні популярну **сферу психології та HR**.

У зв'язку з необхідністю створення сприятливої, робочої атмосфери в колективі все частіше будуть з'являтися професії в області мотивації і адаптації персоналу.

Багатообіцяючою галуззю є **біотехнології**. Ця сфера буде служити свого роду «містком» між галузями, що спровокує появу нових, міждисциплінарних галузей.

Найближчим часом очікується бум в розвитку **екологічної сфери**. Хоча професія еколога є досить старою, інтерес до цієї сфери буде пов'язаний з необхідністю вирішувати проблему шкідливих викидів, утилізації та переробки відходів, відновлення біосистем, зміни способу життя, спрямованого на захист навколишнього середовища. Також професії цієї сфери можуть бути популярні через зростаючих вимог по створенню екологічно чистих продуктів з боку держави [4].

Космічна сфера - ще одна галузь, в якій повинен відбутися новий виток у розвитку. Наявність інвестицій, інновацій у виробництві літальних апаратів, подальше вивчення питань життя на інших планетах спровокує появу нових професій. До цієї сфери можна віднести і вивчення клімату як одного з перспективних напрямків для появи нових професій [2].

Як і раніше буде рости попит на якісних **інженерів різних спеціалізацій**, особливо у виробничій сфері. Оптимізація різних процесів, поява інноваційних розробок і технологій у виробництві автоматично спровокують попит на нових фахівців.

Вичерпність існуючих природних ресурсів стане причиною пошуку нових, альтернативних. Завдяки чому в **видобутку сировини** також проявиться нові професії.

Розвиток **науки** буде пов'язано з квантовою фізикою, математичним моделюванням і кібернетикою, також буде рости попит на фахівців в лінгвістиці (особливо на фахівців з східної групи мов).

Необхідність управління постійно зростаючими транспортними потоками призведе до популярності професій в **логістичній сфері**.

Каталізатором до розвитку маркетингу і реклами стане **SMM і цифровий маркетинг**. Потреба в просуванні бренду, виведення нових продуктів на ринок, збільшення продажів, поліпшення іміджу, а також відхід бізнесу

в онлайн і необхідність більш ретельного дослідження конкурентів призводить до появи нових професій в цій сфері [1].

Новий етап у розвитку ринку праці чекає **будівельну та архітектурну сферу**. В першу чергу це пов'язано з новим трендом - містобудуванням.

Потреба в педагогах і фахівцях в сфері освіти буде збільшуватися з кожним роком. Педагогіка масово піде в онлайн, що спричинить за собою розвиток нового напрямку освітньої галузі. На даний момент дистанційне навчання практикується в Україні в умовах карантину. Всі ми розуміємо, що все це відбулося без належної підготовки і багато педагогів і фахівців не були готові так різко піти в онлайн. Так як саме ця сфера зачіпає мене, хотілося б заглибитися і обговорити плюси і мінуси такого методу навчання.

З переваг дистанційної освіти можна виділити, що студент, який навчається дистанційно, може самостійно вирішувати, коли і скільки часу протягом семестру йому приділяти на вивчення матеріалу. Він буде для себе індивідуальний графік навчання, що дуже вигідно для тих, хто працює на неповний робочий день або ж займається фрілансом.

Студенти можуть вчитися в будь-якому, зручному і комфортному для них, місці, перебуваючи в будь-якій точці світу. Щоб приступити до навчання, необхідно лише мати комп'ютер з доступом в Інтернет. Проміжна атестація студентів проходить в формі on-line тестів. Тому в учнів менше приводів для хвилювання перед зустріччю з викладачами на заліках та іспитах. Більшу частину навчального матеріалу студент-дистанційник вивчає самостійно. Це покращує запам'ятовування і розуміння пройдених тем.

З недоліків можна виділити, що практично весь навчальний матеріал студент вивчає самостійно, а це вимагає розвиненої сили волі, відповідальності та самоконтролю. Підтримувати потрібний темп навчання без контролю з боку вдається не всім. При дистанційному навчанні особистий контакт учнів один з одним і з викладачами мінімальний, а то і зовсім відсутня. Тому така форма навчання не підходить для розвитку комунікабельності, впевненості, навичок роботи в команді.

При такому розкладі вигоду отримують психологи, не дивно, що з появою технологій попит на них збільшився, що ж буде, якщо діти і молоді люди перестануть контактувати із зовнішнім світом? Замкнуте коло. По суті ми стаємо рабами техніки, практично скрізь залежимо від мережі і комп'ютера. І, на жаль,

варто відзначити, що при такому способі навчання не вистачає практичних занять. Навіть найсучасніші тренажери не замінять майбутнім медикам або вчителям «живий» практики.

Враховуючи всі "за" і "проти", я можу сказати, що дистанційне навчання може бути втілена, як вибіркова форма, а не основна. Що стосується педагогів, на мою думку, їх чисельності не зменшиться (знову ж таки, залежить від міністерства освіти), а навпаки, можливо, збільшиться в тому плані, що буде

нова гілка онлайн - вчителів, які будуть спеціалізуватися тільки на дистанційному навчанні.

Звичайно ж, неможливо охопити всі нові й перспективні професії. Одержаний в дослідженні список не є остаточним. Однак в ньому представлені ті професії, які відображають майбутній розвиток.

Можна також пофантазувати і запропонувати ринку такі екзотичні професії, як, наприклад, ІТ-медик, ІТ-генетик, ековожатий, хірург зі збільшення пам'яті тощо. Але метою дослідження не було просто придумати нові професії. Основна відмінність цього дослідження від вже існуючих - це аналітичне підтвердження і логічне обґрунтування новизни й актуальності представлених в дослідженні професій.

Список використаних джерел

1. SMM-продвижение. URL: <https://medium.com/@tsockol/smm-продвижение-ff740e70cf7d> (дата звернення: 16.04.2020)
2. Космос сегодня – это инновационный и прибыльный бизнес. URL: <https://www.vedomosti.ru/economics/blogs/2015/07/01/598770-kosmos-segodnya-eto-innovatsionnii-i-pribilnii-biznes> (дата звернення: 16.04.2020)
3. Презентация на тему "Медицина будущего". URL: <https://pptcloud.ru/medicina/meditsina-dushego> (дата звернення: 16.04.2020)
4. Экология в современном мире. URL: <https://www.nkj.ru/archive/articles/10376/> (дата звернення: 16.04.2020)

РОЗДІЛ IV. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО І ХУДОЖНИК – ПЕДАГОГ

Лихвар В. Д.

У житті людина оперує переважно зоровими образами. Одні несуть до нашого серця красу, інші навівають смуток, треті складаються в епічну розповідь. Без зорових образів немає образотворчого мистецтва.

Невід’ємною частиною культури, одним із визначальних її проявів є образотворче мистецтво. Протягом тисячоліть мистецтво займало одне з пріоритетних місць за силою впливу на особистісний розвиток людини та її виховання. Високорозвинені цивілізації ставили і продовжують ставити мистецтво у центрі всієї освіти, розуміючи його унікальні можливості для розвитку духовності та інтелекту, універсальну доступність різних форм творчості для сприйняття і засвоєння з ранніх років дитинства. У пошуках духовності ми часто звертаємося до мистецтва, як форми духовного освоєння світу. Мистецтво в системі підготовки майбутнього фахівця – вчителя образотворчого мистецтва, не може розглядатися як самоціль; воно є засобом виховання естетично розвинутої, творчо активної особи, її соціалізації.

Компетентнісні характеристики вчителя образотворчого мистецтва доцільно розглядати на рівні *специфіки образотворчого мистецтва, особливостей роботи художника – педагога та учнів початкової школи.*

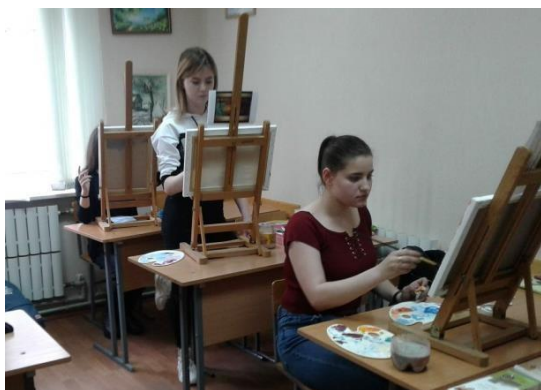
Образотворче мистецтво – один з найважливіших предметів у початковій школі, адже в процесі виховання та творчого розвитку особистості саме урок образотворчого мистецтва відіграє значущу роль, допомагаючи дитині увійти у світ творчості та краси й прилучитися до скарбів художньої культури.

Образотворче мистецтво справляє на людину чи не найефективнішу дію, бо завдяки своїй універсальності плідно розвиває її емоційно-чуттєву сферу, поглиблює знання, інтенсифікує візуальний і сенсорний досвід, формує загальну та естетичну культуру.

Практичні заняття з живопису зі студентами 211-КД групи

В майстерні живопису творить нову його реальність. І певною мірою впливаючи на внутрішній світ дитини, образотворче мистецтво залучає її до людських емоцій, виховує здатність орієнтуватися в навколишньому житті, пробуджує сприйнятливність до прекрасного, стимулює розвиток образного мислення, асоціативної пам'яті, художньої уяви. Стаючи зв'язком для ідей і почуттів, загальною мовою для різних видів мистецтв, воно олюднює інші галузі пізнання дитини, збагачує її духовне життя.

У шкільній практиці насамперед урок образотворчого мистецтва може подарувати малюку радість від перших творчих здобутків та бачення краси навколишнього світу, надати впевненості та натхнення.

Метою занять образотворчим мистецтвом в початкових класах є розширення та уточнення дитячих уявлень стосовно різних предметів, природних явищ, людських взаємин, - тобто оточуючої дійсності.

При тому головним виступає накопичення та художнє узагальнення фактів, пізнання в образній формі існуючих закономірностей.

Про учнів. Відомо, що учні початкових класів залюбки малюють, ліплять, конструюють, їхні роботи безпосередні, сміливі, емоційні, що повністю відповідає їхнім віковим особливостям. У молодшому шкільному віці відбуваються важливі зміни в психіці дитини, вони і впливають на спосіб мислення, погляди, почуття, стосунки з оточуючим світом. В цей період маленька людина починає усвідомлювати своє внутрішнє "Я" та відокремлювати себе від оточення. Продовжуючи почуватись дитиною, вона водночас прагне розмірковувати, оцінювати і поводитися як доросла людина. Однак в образотворчій діяльності це майже неможливо - тому молодші школярі, не

Мистецтво як форма культури – це сфера духовно-практичної діяльності людей, спрямована на художньо-образне осягнення і освоєння світу. Мистецтво нічого не аргументує – цим займається наука; нічого не пояснює – цим займається філософія. Воно не збирає фактів – це амплуа історії.

Мистецтво не агітує – цим займається політика. Мистецтво розширює Всесвіт, бо

Папа, мама, я і сестра. Малюнок дитини шести років.

маючи достатнього рівня знань, навичок та умінь, ще не вміють передавати об'ємність та реальні пропорції предметів, їхнє розташування у просторі та колірні відмінності. Поряд з цим роботи учнів початкових класів завжди мають смислове значення - щось пояснюють. І хоча спостережливість у молодших школярів розвинена досить слабо, вони відрізняють суттєві ознаки предметів та прагнуть відобразити їх в малюнках, але здійснюють це недосконало. Наприклад, просторово-об'ємні зображення на площині вони роблять з допомогою доперспективних прийомів, а в роботі з кольором використовують переважно так звані «відкриті» кольори (тобто кольори-фарби), не звертаючи уваги на колірні відтінки та сполучення.

При виконанні завдань за уявою або з пам'яті учні початкових класів легко змінюють задум під час роботи, переходять від одного сюжету до іншого, можуть залишити малюнок незакінченим. Все це пояснюється іншими віковими особливостями молодших школярів—нестійкою увагою, невмінням цілеспрямовано спостерігати та зосереджуватися, швидкою втомлюваністю та збуджуваністю.

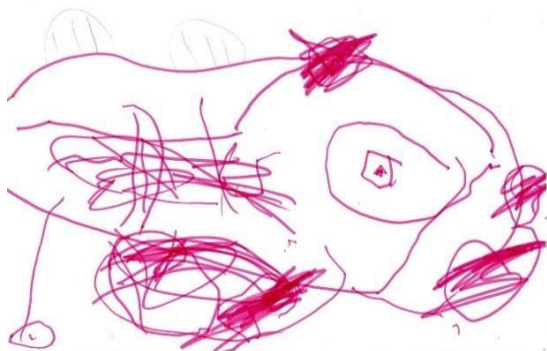
Тому формальні аспекти занять образотворчим мистецтвом не привабливі для учнів початкових класів. Їхню увагу більше привертає т. зв. «дієвість» різних предметів, явищ та об'єктів природного оточення, захоплюють різні життєві події, особливо нереального, казкового або фантастичного спрямування. Вони прагнуть дізнатися, яким чином побудована певна річ, яким може бути її застосування в реальних чи уявних умовах. Це пояснює особливу зацікавленість молодших школярів опануванням різних художніх технік, що дозволяє їм активно «діяти» на уроці—вирізати, ліпити, будувати, конструювати тощо, що в свою чергу збагачує творчі можливості дітей.

Однак творче самовиявлення молодших школярів повинно базуватися на ґрунтовному навчанні образотворчій грамоті. Тому найбільш прийнятним бачиться гармонійне поєднання засобів творчого вираження учнів з послідовним процесом набуття необхідного обсягу знань, умінь та навичок у галузі образотворчого мистецтва. Значну роль в цьому процесі відіграють спостереження, які супроводжуються різними видами образотворчої діяльності. Спостереження дають змогу успішно виконувати специфічні образотворчі завдання, що пов'язані з освоєнням елементарних навичок роботи з різними художніми матеріалами, інструментами та приладдям. Звичайно слід враховувати необхідність взаємозв'язку між спостереженнями та сенсомоторною готовністю молодших школярів, що дає змогу поступово підвести їх до передачі просторових явищ в зображуваному об'єкті як на рівні «доперспективних», так надалі й перспективних форм зображення.

Але пріоритетною метою для художника-педагога залишається заохочення учнів початкових класів до усвідомленого опанування образотворчим мистецтвом на пізнавально-діяльнісному рівні та на рівні сприймання й оцінювання естетичних явищ в мистецтві та оточуючій дійсності, при тому великий акцент має падати на естетичне сприйняття власне дійсності, що відображена мистецтвом, а сприймання мистецтва слід розглядати передусім як засіб активізації естетичного сприйняття реальних об'єктів та подій.

Урахування вікових особливостей молодших школярів у процесі опанування ними образотворчого мистецтва в школі має надзвичайно важливе значення для ефективного керівництва їхньою образотворчою діяльністю, розширенням художньо-естетичного кругозору, розвитком образного мислення і візуального сприймання, уяви, спостережливості зорової пам'яті, вихованням естетичних почуттів та смаків. Відтак відчутно допомагає вчителю в налагодженні особистісних контактів з кожною дитиною, що, в свою чергу, сприяє повнішому розумінню її інтересів, потреб та спроможностей. Значну підтримку в цьому напрямку дає зорієнтованість педагога в характерних ознаках періодів розвитку образотворчої діяльності дітей різного віку.

Один з відомих та найпоширеніших надалі варіантів **періодизації дитячої образотворчої діяльності було запропоновано ще у 20-х роках минулого століття А.В. Бакушинським**. За його висновками дитина в період свого становлення проходить декілька етапів (стадій) образотворчості:

Дитячий малюнок 5 років.

1) Від 2-х до 4-х років - стадія т.зв. «кривуль» або «карлючок» (дитячі малюнки складаються з хаотично розміщених ліній та істот «головоніг»).

2) Від 4-х до 6-ти років - етап створення перших конкретних зображень, які мають певні деталі (конкретні, так звані «рентгенівські» малюнки, бо дитина малює не те, що бачить, а те, що знає).

3) Від 6-ти до 8-ми років - стадія схематичних малюнків, що складаються з форми та ліній (зображення довільні, розкуті, насичені подробицями, що використовуються дітьми як текстові знаки).

4) Від 8-ми до 12-ти років-етап майже аналітичних, пунктуальних малюнків (зникнення схематичності в малюнках, правдоподібні, але надмірно деталізовані зображення, прагнення максимально точно відобразити предмети за допомогою контурів або силуетів).

5) Від 12-ти до 15-ти років - період надбання спроможності щодо об'ємно-просторового зображення предметів (об'єкти, що відтворюються в малюнках,

набувають опуклості та вигляду, який у підлітків асоціюється з творами «професійного» мистецтва).

Бакушинський не тільки вводить в науковий обіг поняття «мистецтво дітей», але й наділяє це «мистецтво» властивостями, про які можуть лише мріяти багато представників «дорослого» мистецтва.

Дотримуючись такої позиції, неважко прийти до висновку, що дітей не потрібно вчити – бо це призводить до руйнування їх безпосередності, втрачає їх кращі якості, даючи взамін вантаж знань, які заважають відображувати себе природньо, спонтанно, вільно. Саме так вважають до сих пір деякі педагоги і особливо художники.

Побутує думка, що головне - не стільки давати дітям основи образотворчої грамоти, скільки навчити їх «любуванню». На думку деяких педагогів, дітей потрібно залучати до краси за допомогою бесід, перегляду слайдів, малюванню за уявою. Виходячи з досвіду роботи, ми вважаємо що така методика не є ефективною. Вербальний метод навчання мистецтву потрібно поєднувати з візуальним мисленням дітей.

Тобто, в основі навчання образотворчому мистецтву має бути покладений принцип «відчуваю ↔ знаю ↔ вмію», або «око ↔ мислення ↔ рука». Це означає, що першими етапом роботи над малюнком буде «сприймання» тобто виявлення естетичних і фізичних ознак натури. Перш ніж навчити дитину малювати, потрібно навчити її відчувати, бачити. Відчуття і наступні практичні вміння повинні спиратись на знання основ образотворчої грамоти.

Але без вміння малювати неможливо по-справжньому долучитися до краси, бути спроможним «любуватись». В Японії. Звідки прийшло це поняття, розвивають вміння тонко відчувати красу природи і мистецтва в процесі п р а к т и ч н о ї художньої діяльності. Отже усі складові тріади «відчуваю ↔ знаю ↔ вмію» взаємопов'язані між собою. Розглядаючи малювання як забаву, гру, можна пожертвувати елементарною художньою грамотою.

Відповідно до періодизації А.В. Бакушинського сучасних дітей молодшого шкільного віку, мабуть, слід віднести до третього (6-8 років) та частково четвертого (8-12 років) етапів розвитку, адже в учнів початкових класів спостерігається досить широкий діапазон згаданих характерних ознак їхньої образотворчої діяльності (від малюнків-схем до майже реалістичних зображень різних об'єктів дійсності).

Значна кількість дітей, що розпочинають навчання в школі, малює здебільшого схематичні зображення окремих предметів, істот та зрідка тематичні композиції, що придумують «від себе» або «з пам'яті». Перевага надається найбільш важкому об'єкту відтворення - людині, що підкреслює «зміну соціальної позиції» дитини цього віку. Разом з тим брак відповідних

знань, умінь та уявлень впливає на якість та пропорційність зображень молодших школярів. У зв'язку з цим діти більше уваги надають змісту своїх малюнків за рахунок схожості та художньо-технічної якості, а фігури людей зображують узагальнено та спрощено (голова, овальна або прямокутний тулуб, руки, що малюють від тулуба, ноги з помітним порушенням пропорцій). Цікаво, що людей та будинки учні-першокласники малюють фронтально, а тварин та різні транспортні засоби - в профіль. Характерним для них є сполучення в одному малюнку об'єктів, зображених з різних точок зору (одні предмети - зверху, інші - фронтально чи збоку) та так звані «доперспективні» зображення (дорога малюється двома паралельними лініями від одного краю аркуша до іншого, а небо - вузькою смугою вгорі).

Найчастіше молодші школярі зображують предмет поза безпосереднім спостереженням та аналізом, тому і передають його форму приблизно, нерідко плутаючи об'ємні тіла з плоскими формами.

Поступово, в 2-му класі в дитячих роботах починають з'являтися деякі зміни в бік більшого характеризування форми за допомогою кольору та частково об'ємно-просторових відношень. Школярі все краще відчують форму, колір, об'єм, все більше звертають увагу на розміщення зображуваних предметів на паперовому аркуші. Вони дедалі більш усвідомлено розташовують близькі предмети нижче, а дальні - вище, не забуваючи про різницю в їхніх розмірах (далі - менші, ближче - більші). Звичайно, відбуваються такі зміни здебільшого завдяки якісному педагогічному керівництву.

Приблизно в 3-му класі можна спостерігати своєрідну перебудову в дитячій образотворчій діяльності - перехід від схематично-описових малюнків до правдоподібних зображень предметів з наближенням до їхнього реального вигляду.

Певна динаміка відчувається і в опануванні молодшими школярами кольору. Якщо в 1-му класі діти більше переваг надають т. зв. «відкритим» кольорам і фарбами користуються виключно для «розфарбовування» зроблених олівцем контурних зображень, а вже у 3-4-х класах вони спроможні відрізнити технічні прийоми роботи аквареллю та гуашшю і використовувати у власній образотворчості широкі можливості різних кольоросполучень.

Як стверджує педагогічна практика, систематизоване і послідовне надбання дітьми молодшого шкільного віку відповідних знань, умінь та уявлень не тільки не шкодить їхньому навчанню та розвитку, а, навпаки, ще й удосконалює образотворчу діяльність та стимулює зацікавленість у власних художньо-творчих здобутках. Очевидно, що зацікавленість (або інтерес) молодших школярів образотворчою діяльністю залежить і від уміння вчителя розумно організувати та методично грамотно проводити колективні, групові та

індивідуальні заняття з образотворчого мистецтва як на уроках, так і в позакласній роботі.

Про художника-педагога.

Яким має бути сучасний вчитель образотворчого мистецтва? Він має бути х у д о ж н и к о м – вміти малювати, володіти різноманітними художніми техніками і матеріалами. Він повинен знати історію мистецтва, розуміти мову образотворчого мистецтва, розбиратись в законах композиції, особливостях видів і жанрів, стилях, напрямках течіях і т. д.

Він має бути п е д а г о г о м – знати методологічні основи художньої педагогіки, бути знайомим з віковими особливостями школярів, дидактичними принципами навчання і виховання. Окрім цього, вчитель образотворчого мистецтва повинен мати широкий кругозір, бути глибоко освіченим, спроможним активно і дієво здійснювати художньо-естетичне, трудове і морально-патріотичне виховання.

Діяльність художника-педагога в школі багатопланова. Він проводить не тільки уроки, а й керує гуртками і студіями образотворчого мистецтва, організує виставки дитячих малюнків, проводить екскурсії, проводить оформительську роботу.

Таким чином, він повинен багато знати і вміти.

Важливе значення для вчителя початкових класів мають знання образотворчого мистецтва, його законів, специфіки та категорій. Систематичне відвідування вчителем художніх виставок і майстерень художників, музеїв, спілкування з художниками, перегляд телевізійних програм з образотворчого мистецтва, тощо — необхідна умова підвищення науково-теоретичного, методичного професійного рівня педагога.

Учитель початкових класів повинен знати основи образотворчої грамоти, володіти вмінням методично вірно пояснити і наочно продемонструвати процес зображення того чи іншого об'єкта, того чи іншого прийому, правила роботи олівцем, пензлем. Шкільна практика показує: якщо педагог сам слабо володіє образотворчою грамотою, погано малює, не користується класною дошкою, не вміє зв'язати закономірності перспективи, кольорознавства, композиції з практикою малювання, то і його учні не вміють грамотно зображувати передбачувані програмою предмети, не знають законів перспективи, елементарних правил малювання олівцем, фарбами та іншими художніми матеріалами.

Практичне заняття з Петриківського розпису

Особливе значення має врахування викладачем вікових особливостей розвитку школярів, їх життєвого досвіду, їх характеру.

Практичне заняття з витинанки
в групі 311-КД

З переконанням про важливу виховну роль уроків образотворчого мистецтва тісно пов'язана і любов самого вчителя до образотворчого мистецтва. Саме любов, а не просто відповідальне ставлення до своїх обов'язків.

Ми не випадково підкреслюємо цю обов'язкову для особистості вчителя образотворчого мистецтва якість. Сама специфіка занять образотворчим мистецтвом ґрунтується на емоційно-чуттєвих переживаннях дитини. І як свідчать багаточисленні спостереження, навіть правильно організовані з методичної точки зору уроки образотворчого мистецтва дають низький навчально-виховний ефект, якщо педагог сам не схвилюваний красою намальованих дітьми натюрмортів, малюнків природи в дитячих пейзажах чи то створених ними орнаментів і візерунків. Співпереживання вчителя настрою, почуттям школярів – необхідна умова успіху занять дітей мистецтвом. Лише в цьому випадку заняття образотворчим мистецтвом можуть стати святом для дітей.

Отже, професія художника-педагога має багато сфер застосування. І на початку цього шляху що веде до цієї професії, стоїть педагог, зокрема шкільний вчитель. Ось чому так важливо, щоб був він людиною освіченою, майстром своєї справи, хорошим живописцем, графіком, скульптором, майстром прикладного мистецтва. І насамперед – любив дітей.

Список використаної літератури

1. Бакушинский А. В. Художественное творчество и воспитание - М , 1925

ГЕНЕЗА ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ВИКЛАДАЧА ГРИ НА БАЯНІ, АКОРДЕОНІ В СЛОБОЖАНЩИНІ

*Снедкова Л.А.,
Бузина З.*

Поширення музичних інструментів в побуті, тісно пов'язане з відповідними естетичними прихильностями народу та виражальними засобами музичного інструментарію, які уміють промовляти національні ознаки його музики.

У вітчизняному мистецтвознавстві відчутно бракує досліджень, присвячених історичному розвитку академічної професійної освіти викладача народних інструментів в регіонах, зокрема в Слобожанщині.

Потреба у історико - соціокультурній реконструкції процесу становлення і розвитку професії викладача-баяніста, акордеоніста на системній основі в навчальних закладах освіти та мистецтва з урахуванням специфіки регіону обумовила *затребуваність* теми дослідження.

Відсутність в навчальних планах багатьох закладів вищої освіти дисципліни «Історія виконавства на музичних інструментах» сприяла не обізнаності студентів генези становлення системи музичної освіти.

Гене́за музикування за участю баяна та акордеона в Слобожанщині має певні специфічні особливості свого розвитку, що визначаються як **етапи** регіональної історії виконавсько-педагогічного явища.

В перші роки ХХ століття прагнення міської молоді до засвоєння навичок гри на гармоніці зумовили появу музикантів, котрі започатковували приватні навчальні курси.

Створені в Харкові «на початку 20-х років ХХ ст. музичні класи та музичні курси для навчання гри на баяні дали можливість виховувати та навчати велику кількість баяністів» [2, с. 41]. Так була створена **перша ланка** професійної освіти баяніста, акордеоніста – дитяча музична школа, в якій працювали викладачі - самоуки. В той час найпоширенішим та найулюбленішим видом народної творчості був спів під супровід баяну, акордеону. Акомпаніатори-самоуки навчали усіх бажаючих музикуванню. Це зумовило появу професійних закладів освіти (**друга ланка**), які навчали професійній грі майбутніх викладачів дитячих освітніх музичних закладів, вчителів співу в школі та музичних керівників дитячих садочків.

У 1946 році був сформований відділ народних інструментів Харківського музичного училища та утворено відділ по класу баяна.

В 1957 році у **Харківському педагогічному училище** було відкрито музично-педагогічне відділення та клас баяну. Протягом всіх років існування класу баяна в навчальному закладі інтереси викладачів-народників розміщувались у сфері вивчення музично-педагогічної науки, поєднаної з теорією та методикою музичної освіти і виховання. З самого початку навчання удосконалені баян та акордеон активно впроваджувалися в процес підготовки вчителів музики. Згодом (2011 року) викладачі навчального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (в складі якої **Харківське педагогічне училище**) продовжили підготовку вчителів мистецтва які опановують гру на баяні, домрі, гітарі разом із фортепіано та скрипкою (як основному музичному інструменті). а на балалайці, бандурі – як додатковому [3, с.9].

В цей же час (1957 р.) в Харківському педагогічному інституті імені Г.С. Сковороди організована кафедра хорового співу та музики (третя ланка освіти).

У 1960 році в Харківському державному бібліотечному інституті (нині – Харківська державна академія культури) було створено кафедру народних інструментів, а згодом в харківському училищі культури (1967 р.) де також заснували клас баяна (згодом акордеону).

Активізація процесу створення навчальних народно-інструментальних осередків в означений період відбувається в новостворених музичних закладах. Завершився процес поширення народно-інструментальних освітніх осередків створенням відділу народних інструментів в Харківському (1967), Лозівському училищах культури (1991).

Професійних виконавців протягом усіх етапів становлення слобожанської школи баянно - акордеонної школи гри навчали в Харківській консерваторії (нині Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського) (четверта ланка).

Підкреслимо, що заснування нових навчальних закладів та відкриття класу баяна, акордеона у вже існуючих, сприяли популяризації музикування на інструментах та призвели до появи талановитих, високопрофесійних виконавців-баяністів-викладачів.

Закладання основ професії в Слобожанщині пов'язане з концертною творчістю і педагогічною діяльністю знаних харківських народників В. А. Комаренка, Н. Т. Лисенка, Л. М. Горенка В. Я. Подгорного, П. К. Потапова, М. В. Чекмарєва, А. П. Гайденка, Є.Л.Ващенко, Є. Г.Малихіна, І.І. Снедкова, О.В. Мищенко, О.В. Співака та ін.

Утворення регіональної шкіли навчання гри на баяні, акордеоні відбулося у руслі загальних процесів розвитку народно-інструментального мистецтва: використання єдиних навчальних програм, науково-методичної та нотної літератури, творчості українських композиторів для народних інструментів, досягнень науково-дослідної діяльності мистецтвознавців у даній сфері, у проведенні всеукраїнських та міжнародних конкурсів виконавців на народних інструментах, міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Таким чином, **характерними** особливостями академічного професійного навчання на народних інструментах баяні, акордеоні Слобожанщини є: здійснення підготовки виконавців на народних інструментах на всіх музично-освітніх рівнях (музична школа, музичне училище, музична академія, університет мистецтв); комплексність і багатогранність підготовки фахівців народно-інструментального жанру: професійні виконавці, викладачі баяна, акордеона, вчителі мистецтва ЗЗСО, музичні керівники ЗДО; створення потужної методологічної та науково-

теоретичної бази народно-інструментального мистецтва; активна популяризація народно-інструментального жанру.

Однак, слід відзначити, що на сьогоднішній день помітними є ознаки **спаду** популярності народно-інструментального мистецтва. Нині більшим попитом у населення користується вітчизняна та зарубіжна естрадна музика, причому не найвищої якості, а народна музика перебуває у затінку, вона втратила масового слухача. Особливо пильну увагу слід приділити знавцям народних традицій, безпосереднім учасникам мистецького процесу. Адже виконавці на народних інструментах володіють надзвичайно цінною інформацією, унікальними знаннями і вміннями, які у складних умовах хронічного безгрошів'я, відсутності державної підтримки та спонсорської допомоги можуть бути навіки втраченими. Тому, поки ще не пізно, слід дбайливо збирати, ретельно вивчати, наполегливо пропагувати і вміло рекламувати ці скарби народно-виконавської культури. Необхідно всіма можливими засобами привернути увагу до цієї проблеми державних працівників, меценатів, загалом шанувальників мистецтва – усіх, хто може посприяти розвитку народно-інструментального мистецтва.

Висновки. Основним завданням музичної освіти (протягом усього періоду становлення професії вчителя баяна, акордеона) є підготовка конкурентноспроможних на сучасному ринку праці, професіоналів та сподвижників своєї справи. Адже саме вони мають донести і максимально наблизити найкращі зразки інструментального народного мистецтва до сьогоднішнього слухача.

Список використаних джерел

1. Лошков Ю. І. Народно-інструментальне виконавство та професійна освіта / Ю. І. Лошков // Академічне народно-інструментальне мистецтво України ХХ—ХХІ століть : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (23-28 берез. 2003 р.) / Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського . Київ, 2003. С. 23-25.
2. Снедкова Л.А. Історико-виконавський досвід ансамблевого музикування за участю баяна та акордеона в Слобожанщині ХХ-ХХІ століть [Текст] : автореферат дис канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / Л. А. Снедкова ; Харк. нац. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського. Харьков. 2013. 20 с.
3. Снедкова Л. Співробітництво викладача і студента при розробці індивідуальної освітньо-професійної програми з інструментально-виконавських дисциплін. // Кредитно-модульна та модульно - рейтингова системи організації навчального процесу в коледжах і технікумах. Стан. Проблеми. Перспективи: //36. Матеріалів науково методичної конференції Харків, 2008 .С. 303-305.

УЧИТЕЛЬСЬКА ПРОФЕСІЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ СУСПІЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Погоріла В.І.

В сучасному світі освіта та престижна професія грають важливу роль у житті людини. Знайдені археологами, лінгвістами та істориками найдавніші пам'ятки підтверджують, що відколи живе людство – існує і проблема вибору занять, трудової діяльності та професійної кар'єри. Давньогрецький філософ Платон говорив: «Пізнай себе і роби свою справу». Світ професій – величезний, тому у наш час дедалі гостріше постає питання вибору професії після закінчення школи. Щороку з'являється близько 500 нових професійних напрямків і стільки ж зникає або видозмінюється.

Професія – це вид конкретної трудової діяльності, ремесло, комплекс функцій, рід виконуваної людиною роботи, що вимагає від неї певної підготовки та зазвичай матеріально забезпечує її існування. Вибір професійної діяльності є свідченням кожної людини до певного роду вподобань, структури потреб, що складаються ще з раннього дитинства, розвитком суспільства та технологічного прогресу. Вибір професії визначається певними тенденціями особистості, її рисами та задатками. Як правило, це життєве завдання вирішується в підлітковому та юнацькому віці, до початку дорослого життя. У виборі професії акумулюється весь досвід особистості з пройдених етапів психічного розвитку. Кожна професія має свою історію, що може нараховувати кілька тисячоліть або всього декілька років в багатьох професіях відпала необхідність, адже тепер їх замінюють автоматизовані пристрої та різноманітні гаджети. Людині вдалося створити розгалужену систему різних професій, які з'явилися при потребі та розвитку цивілізації [2, с. 5].

Виникнення педагогічної професії має об'єктивні підстави. У міру ускладнення процесів суспільного виробництва, розвитку способів пізнання та стрімкого зростання наукових знань у суспільстві з'явилася потреба в спеціальній передачі знань, умінь та навичок. Суспільство не могло б існувати та розвиватися, якби молоде покоління, що приходить на зміну старшому, змушене було починати все спочатку, без творчого освоєння та використання того досвіду, який воно отримало в спадок.

Професію вчителя називають вічною. Виникла вона на ранніх етапах розвитку людства, виділившись згодом в окрему галузь. На перших порах так звані вчителі повинні були передавати знання та навички володіння знаряддями праці, зброєю тощо. Ці обов'язки у багатьох народів покладались на жреців, а в Давній Греції навчанням займалися вільнонаймані особи – вчителі. У I ст. н. є. римський імператор та сенат почали видавати платню першому «штатному» вчителеві ораторів Марку Фабію Квінтіліану, що засвідчило появу вчительської професії. Перші школи виникли в країнах Стародавнього Сходу у період

формування рабовласницького суспільства. У Стародавньому Вавилоні, Єгипті, Ассирії, Фінікії вчителями виступали жерці, які складали привілейовану касту. У касті жерців знання передавались від батьків до дітей, але існували і школи для жерців при храмах та у великих містах. Соціальний статус учительства був надзвичайно високим. У державах Стародавньої Греції вчителями були вільні громадяни. Саме тут виник термін «педагог», але це були раби, що водили дітей рабовласників у школу. В епоху Середньовіччя вчитель повинен був обов'язково бути духовною особою. Поведінка, статус, методи роботи, обов'язки вчителя диктувалися релігійними канонами. У Київській Русі обов'язки вчителя співпадали з обов'язками батьківства та владарювання. У Стародавній Русі вчителів називали майстрами, підкреслюючи тим самим повагу до особистості наставника підростаючого покоління. Але і майстрів-ремісників, що передавали свій досвід, називали з повагою – учитель. У період капіталізму професія вчителя вперше набуває масовості, зростає кількість приватних учителів. Коли почали формуватись перші буржуазні держави, з'явився досвід спеціальної педагогічної освіти. Учителі займають штатні посади у багаточисельних школах і училищах різних типів. Поряд з цим у 18–19 ст. у дворянських та буржуазних сім'ях було поширене виховання та початкове навчання дітей за допомогою домашніх наставників та вчителів-гувернерів. З виникненням і розвитком педагогічної освіти визначаються державні вимоги до професійної підготовки учителя. Законодавчо оформляється їх правовий статус в залежності від освіти. На початку 19 ст. в Україні створюються перші учительські інститути, що готували учителів для середніх класів загальноосвітніх шкіл. На сьогоднішній день частина педагогічних інститутів в країні перетворені в педагогічні університети, з'явилися нові типи педагогічних навчальних закладів. Розширюється діапазон спеціальностей підготовки майбутніх фахівців у педагогічній діяльності [3, с. 64].

Кожен студент педагогічного закладу, майбутній професіонал освітянської ниви – це творча особистість, яка прагне до самовдосконалення та самореалізації. Які особисті та професійні якості повинен він набути, щоб бути конкурентоспроможним на ринку освітянських послуг? Для виявлення особливостей конкурентоспроможності сучасного вчителя важливо з'ясувати, якого саме фахівця чекають у сучасній школі. До групи таких стейкхолдерів відносимо: учнів, їхніх батьків, менеджерів освіти всіх рівнів, колег у навчальному закладі, майбутніх роботодавців випускників школи, викладачів навчальних закладів, до яких будуть вступати в майбутньому випускники школи, суспільство в цілому. Але, передусім, звісно, йдеться про учнів, чия повага до вчителя позначається на результатах навчально-виховної взаємодії. Конкурентоспроможним учителем може бути лише той, який не просто дає міцні знання, але й навчає ці знання здобувати та застосовувати на практиці; здатний формувати у вихованців належний рівень соціальної компетентності,

життєтворчості, допомагає створювати умови для розвитку особистого потенціалу; здатний до самопізнання, саморегуляції, до щоденного особистісно-професійного самовдосконалення; здатний виконувати роль тьютора – людини, яка забезпечує педагогічний супровід вихованців, забезпечує наступність навчання та виховання; використовує у своїй роботі здоров'язбережувальні технології; створює комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність; готує учнів до повноцінного життя в сучасному демократичному відкритому глобалізованому суспільстві; є активним у вияві громадянської позиції, виявляє гідність та честь у її відстоюванні, є прикладом для вихованців; у кого дитина, як у батька й матері, навчається жити [4].

Серед рис, якими повинен оволодіти студент як майбутній професійний фахівець сучасного педагогічного осередку для реалізації свого творчого педагогічного потенціалу та конкурентоспроможності є: мобільність, яка дозволяє вчасно реагувати на зміни в науці, що є базисом предмета викладання та тенденцій в освітньому середовищі (зміни в нормативній базі, концепціях, парадигмах); психологічна й комунікативна компетентність (посередник між батьками й дитиною, товариш учневі) [1].

Професійна ідентичність особистості складається тільки на достатньо високих рівнях оволодіння професією та є результатом узгодження особистістю складних колізій як особистісного, так і професійного розвитку: усвідомлення предмета та умов діяльності (розуміння суті самої професії, її законів), соціального та професійного світу, а також себе як професіонала. Професійна ідентичність завершується формуванням індивідуалізованої теорії професійної поведінки, що обумовлює стереотипи цієї поведінки в типових ситуаціях, творчі рішення в непередбачуваних обставинах, шляхи самореалізації особистості в контексті життєвого і професійного шляху. Таким чином, давня професія учителя на теперішній час набуває нового розвитку, який відображає потреби сучасної школи на шляху її гуманізації і демократизації.

Список використаних джерел

1. Зимова, І. А. Ключові компетенції – нова парадигма результату сучасної освіти. Інтернет-журнал «Ейдос». URL: <http://www.eidos.ru/journal/2006/0505.htm> (дата звернення: 22.04.2020).
2. Левечко В. К. Вибір професії – вибір долі. Степангород, 2016. 54 с.
3. Масол Л.М. Загальна мистецька освіта: теорія і практика. Київ: Промінь, 2006. 432 с.
4. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами арт-педагогіки: <https://docplayer.net/71955828-Rudenka-tetyana-mikolayivna-formuvannya-profesiyanoi-kompetentnosti-maybutnih-fahivciv-misteckih-specialnostey-zasobami-artpedagogiki.html> (дата звернення: 22.04.2020).

ПРОФЕСІЯ «ПЕДАГОГ» – ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

*Білошина А.,
Керівник: Калініна О.С.*

Педагог, учитель, вихователь – довірена особа суспільства, якій вона ввіряє найдорожче і найцінніше – дітей, свою надію, своє майбутнє. Доля дітей в руках педагога, в його золотому серці, він має бути джерелом радісного пізнавального та морального зростання своїх вихованців. Жодна інша професія не ставить таких вимог до людини. Педагог зобов'язаний бути яскравою, неповторною особистістю, носієм загальнолюдських цінностей, глибоких і різноманітних знань, високої культури.

Професія вчителя є однією з найдавніших. Необхідність передавання нагромадженого суспільного досвіду новим поколінням, підготовка їх до життя та праці зумовила виокремлення навчання і виховання в самостійну суспільну функцію. У Давньому Шумері, Вавилоні, Єгипті, Ассирії, Фінікії вчителями були переважно жерці, які становили привілейовану касту. Знання вони передавали від батьків до дітей, але існували й школи для жерців при храмах і у великих містах. Соціальний статус учителя був надзвичайно високим. У Давньому Шумері вчителя називали – «батько будинку табличок», так як навчальний заклад називали «будинок табличок».

Уперше слово «школа» застосували в середині I тис. до н. е. у Давній Греції, де вчителями були вільні громадяни, їх називали граматистами, педономами, дидасками чи педотрибами. Тоді виник і термін «педагог», але з іншим значенням, ніж тепер: педагогами називали рабів, які водили дітей рабовласників до школи (буквальний переклад цього слова з грецької – «дітоводій»). Державним службовцем учитель став у Давньому Римі. Призначав його сам імператор, який затверджував також особливий склад учителів для кожного типу шкіл, коло їх обов'язків і суми гонорару. Учителями ставали державні чиновники, які добре знали науки, багато подорожували, володіли кількома мовами, знали культуру, звичаї інших народів.

У середні віки вчителями були, як правило, духовні особи (священники, монахи). Поведінка, статус, методи роботи, обов'язки вчителя диктувалися релігійними канонами. Дещо пізніше в містах обов'язки вчителя могли виконувати і наймані особи. У середньовічних міських школах, університетах педагогами дедалі частіше ставали люди, які здобували спеціальну освіту. Діяльність сучасного вчителя охоплює навчання і виховання учнів у школі та інших типах навчально-виховних закладів, класне керівництво, проведення позакласної роботи, зв'язок з батьками, пропаганду педагогічних знань серед населення тощо.

Тисячі професій народжуються і вмирають. Та серед вічних професій учительська посідає особливе місце: вона початок усіх професій. Змінюються

умови й засоби виховання, та незмінним залишається головне призначення вчителя – навчити людину бути Людиною. Педагог має справу з конкретними людьми, проте його завдання не лише особистісне, а й суспільно зумовлене – підготовка підростаючого покоління до активної участі в житті суспільства. Чому суспільство змушене відкривати школи, тримати армію вчителів? Для того, щоб нові покоління могли включитися у різні сфери життя (розвивати науку, мистецтво, виробляти продукцію, поширювати досвід). Саме тут, в освіті, у згорнутому вигляді діти проходять попередній шлях людства та засвоюють ті результати, яких воно досягло впродовж тисячоліть. Тому сучасне суспільство має бути зацікавлене в тому, щоб відібрати з нього найцінніше, необхідне для засвоєння молодим поколінням, щоб через засоби масової інформації, а головним чином через школу та вчителя, трансформувати його у свідомості молоді.

Сьогодні призначення вчителя – бути ланкою у передаванні суспільного досвіду, сприяти соціальному прогресові. Під час навчання педагог передає набутий досвід, допомагаючи дітям опанувати знаряддя праці – трудовий, організовуючи взаємини у процесі діяльності людини – моральний. Вчитель – це людина, скерована в майбутнє, він формує у молодих людей активне та відповідальне прагнення оновлення світу, в якому вони живуть.

Список використаних джерел

1. 6 професій, які зникли з нашого життя. URL: <http://blackjournal.in.ua/society/6-profesij-yaki-znikli-z-nashogo-zhittya.html> (дата звернення: 25.07.2015).
2. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навчальний посібник. К.: Вища школа, 1995. 237 с.
3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є видання, доповнене, 2001р. 608с.
4. Становлення особистості майбутнього вчителя. - Житомирський державний педагогічний інститут ім. І. Франка. Відповідальний за випуск О.М. Швидак, 1994.
5. Сухомлинский В.А. Разговор с молодым директором школы. М., “Просвещение”, 1973.
6. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. К.: Радянська школа, 1988. 272с.
7. Формування виховних умінь майбутніх педагогів. /за ред. О.А. Дубасенюк, А.В. Іванченка. Житомир - 1996р.

АСИСТЕНТ ВЧИТЕЛЯ

Котелевець М.

Керівник: Нечитайло Ю.С.

Протягом останнього десятиліття в Україні відбувається формування нової освітньої політики, яка передбачає включення кожної дитини у загальноосвітній процес і тим самим забезпечує реалізацію її права на освіту.

Україна приєдналась у 2010 році до Конвенції про права інвалідів, прийнятої ООН в 2006 році, в якій проголошено обов'язок держав-учасниць Конвенції забезпечувати інклюзивну освіту на всіх рівнях і навчання протягом усього життя. Конвенцію ратифікували 79 держав, вона стала першою міжнародною угодою, що зобов'язує захищати права інвалідів». 5 липня 2017 року президент Петро Порошенко підписує Закон «Про інклюзивну освіту» («Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг»). Цим законом, зокрема, закріплюється право на освіту осіб з особливими освітніми потребами та надається їм можливість здобувати освіту в усіх навчальних закладах, в тому числі безкоштовно в державних і комунальних навчальних закладах, незалежно від «встановлення інвалідності». Також визначаються поняття «особа з особливими освітніми потребами», «інклюзивне навчання»; надається можливість особам з особливими освітніми потребами отримати психолого-педагогічну та корекційно-розвиваючу допомогу, створити для таких осіб інклюзивні та спеціальні групи (класи) в загальноосвітніх навчальних закладах [1].

Посада асистента вчителя з'явилась у зв'язку із запровадженням інклюзивної освіти – з ініціативи Міністерства освіти і науки. *Інклюзивна освіта передбачає наявність в класі асистента вчителя.* Аналіз досвіду країн світу, зокрема і України, свідчить, що основним завданням асистентів педагога на рівні дошкільної, початкової та середньої освіти є надання допомоги вчителю в організації, підтримці та здійсненні освітнього процесу.

Згодом, Міністерством соціальної політики було доповнено Класифікатор професій. Посаду асистента вчителя передбачено Типовими штатними нормативами закладів загальної середньої освіти, а основні завдання описані в Постанові Кабінету Міністрів України (від 15.08.2011 р. № 872). У зв'язку із введенням посади асистента вчителя в типові штатні нормативи закладів загальної середньої освіти листом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту (№ 1/9-675 від 25.09.12 року) «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя» зазначено орієнтовні кваліфікаційні характеристики асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням [2].

Роль асистента вчителя у освітньому просторі дитини з особливими освітніми потребами надзвичайно велика. Виконуючи свою місію, асистент має

стати для свого підопічного наставником, вихователем, другом, який щохвилини, щосекунди, щомиті поруч. Він розуміє не лише слова і думки дитини, й її погляд, відчуття, душевний стан. Для асистента вчителя має бути характерним розвинуті комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність, навички вирішення конфліктних ситуацій.

В освітньому процесі асистент вчителя здійснює такі функції.

1. Організаційну: допомагає в організації освітнього процесу в класі з інклюзивним навчанням; надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця; проводить спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб; допомагає концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учня; співпрацює з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та беруть участь у розробленні індивідуальної програми розвитку. Асистент вчителя забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці. Веде встановлену педагогічну документацію.

2. Навчально-розвивальну: асистент вчителя, співпрацюючи з вчителем класу, надає освітні послуги, спрямовані на задоволення освітніх потреб учнів; здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнів. Сприяє розвитку дітей з особливими освітніми потребами, поліпшенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної активності дітей, сприяє виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі у науковій, технічній, художній творчості. Створює навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

3. Діагностичну: разом із групою фахівців, які розробляють індивідуальну програму розвитку дітей з особливими освітніми потребами, оцінює навчальні досягнення учнів; оцінює виконання індивідуальної програми розвитку, вивчає та аналізує динаміку розвитку учня.

4. Прогностичну: на основі вивчення актуального та потенційного розвитку дитини бере участь у розробленні індивідуальної програми розвитку.

5. Консультативну: постійно спілкується з батьками, надаючи їм необхідну консультативну допомогу; інформує вчителя класу та батьків про досягнення учня. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

У Новій українській школі кожен вчитель вмітиме працювати з дітьми з особливими освітніми потребами. Завдання «розроблення та запровадження обов'язкового курсу для всіх педагогічних працівників щодо особливостей

роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в рамках інклюзивного навчання» включено до Плану заходів на 2017-2029 роки із запровадження «Нової української школи» і вже затверджено розпорядженням Кабміну. Очікується, що асистенти педагогів можуть надавати необхідну підтримку під час виконання учнями навчальних завдань, та володіють спеціальними навичками та вміннями, необхідними для задоволення потреб окремих учнів.

Компетентності асистента вчителя.

Асистент вчителя повинен знати:

- основи законодавства України про освіту, соціальний захист;
- міжнародні документи про права людини й дитини;
- державні стандарти освіти;
- нормативні документи з питань навчання та виховання;
- сучасні досягнення науки і практики у галузі педагогіки;
- психолого-педагогічні дисципліни;
- особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами різного віку;
- ефективні методи, форми та прийоми роботи з дітьми, використовуючи індивідуальний та диференційований підхід;
- рівні адаптації навчального та фізичного навантаження;
- методи використання сучасних технічних засобів та обладнання;
- основи роботи з громадськістю та сім'єю;
- етичні норми і правила організації навчання та виховання дітей;
- норми та правила ведення педагогічної документації;

Асистент вчителя повинен вміти:

- застосовувати професійні знання в практичній діяльності;
- здійснювати педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання;
- разом з іншими фахівцями складати індивідуальну програму розвитку дитини;
- вести спостереження та аналізувати динаміку розвитку учня;
- налагоджувати міжособистісні стосунки між всіма суб'єктами освітнього процесу;
- займатись посередницькою діяльністю у сфері виховання та соціальної допомоги.

Тому саме асистент вчителя найкраще зможе допомогти дитині з особливими освітніми потребами адаптуватися у освітньому середовищі, покращити психоемоційний стан, стимулювати розвиток соціальної активності вихованця, сприяти виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі в науковій, технічній, художній творчості, створює

навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

Список використаних джерел

1. Гевко І. Інклюзивна освіта в Україні: сучасний стан та проблеми розвитку. Науковий вісник МНУ ім. В.О. Сухомлинського. Сер. Педагогічні науки. 2019. Вип. № 1 (6 4). С.52-58.
2. Посада асистента вчителя в українському законодавстві. Ресурсний центр підтримки інклюзивної освіти : веб-сайт. URL : http://rcpio.ipro.kubg.edu.ua/?page_id=85 (дата звернення : 15.04.2020).

ПОШИРЕННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ ЯК ШЛЯХ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ФАХУ

Корсікова К. Г., Дмитренко К. А.

Сьогодні визначальним досягненням при розробці і впровадженні в освітній процес сучасної школи передових педагогічних ідей залишається вдосконалення педагогічної майстерності шляхом надання вчителю свободи вибору форм, методів, засобів навчання та відповідальності за свій вибір, для забезпечення якісної освіти школярів.

Однією з актуальних функцій освітніх закладів було і є вивчення, узагальнення і поширення передового досвіду вчителів. У сучасних умовах реформування змісту початкової, середньої та вищої освіти передовий педагогічний досвід вимагає нового звучання. Сучасні творчі, активні вчителі реалізують у практичній діяльності засоби і принципи класичної педагогіки, ураховуючи конкретні умови, особливості дітей, з якими вони працюють [2, с. 44].

Сучасні школярі кидають виклик учителям, змушують його відмовлятися від усталених шаблонів і стереотипів, творчо мислити, знаходити нові підходи, ідеї, стратегії, проявляти гнучкість і оперативність.

З метою виявлення вчителів-новаторів освітянських змін у 2017 році була заснована національна премія Global Teacher Prize Ukraine. Її мета – привернути увагу суспільства до важливості освітньої діяльності та ролі вчителя у цьому процесі, підняття престижу та популяризація професії вчителя в Україні, співпраця з світовою освітянською спільнотою.

Поняття «найкращий вчитель України» зазвучало по-новому, коли у 2017 році відбулося нагородження учителя, який переміг у першій премії Global

Teacher Prize Ukraine. Ним став П. Пшенічка, вчитель фізики та астрономії з Чернівців.

На сьогоднішній день фізика не є тим навчальним предметом, яким школярі захоплюються і вивчаються із задоволенням. Проблема, як каже сам П. Пшенічка, у подачі матеріалу. Фізика – предмет, на якому повинні проводитися досліди, експерименти та проекти. Саме тому на кожному уроці П. Пшенічка головною метою ставить викладання матеріалу у цікавій формі та вироблення позитивної мотивації в учнів. Для цього на кожному уроці учні проводять досліди, вирішують проблемні запитання, демонструє фрагменти художніх фільмів, пов'язаних із темою уроку, за допомогою звичайних речей уміє пояснити складні фізичні терміни. Наприклад, ось як учитель пояснює властивості гравітації: «Люблю показувати дітям французький фільм, у якому демонструють вільне падіння. Для цієї мети використовують літак Aerobus 300 з великою літерою G (gravity — гравітація). Отож, на борт літака заходить чимало людей. Літак піднімається в повітря, розганяється до великої швидкості, а потім у ньому повністю вимикають двигуни. Літак починає падати. У салоні в цей час виникає невагомість, і люди відчувають її на собі» [4].

Власний стиль викладання П. Пшенічка називає проектно-орієнтованим та вважає за потрібне над проектами працювати і в позааудиторний час. З цією метою педагогом була створена власна академія «Квазар», де зібралася спільнота школярів, які дійсно захоплюються фізикою та астрономією, ведуть розробку різних наукових проектів, дослідницьких робіт, приймають активну участь у конференціях, турнірах, олімпіадах.

Крім участі у різних міжнародних конкурсах та дослідженнях П. Пшенічка вчить учнів користуватися сучасними інформаційними технологіями та освітніми можливостями Coursera, Khan Academy, TED, YouTube тощо [5]. Робота з міжнародними сайтами, спілкування зі світовою науковою спільнотою вимагає знання іноземної мови, що є додатковим стимулом для учнів у вивченні англійської мови.

П. Пшенічка є безперечним сучасним новатором освітнього процесу, який уміє надихати, мотивує учнів на творчість та дає поштовх для подальшого розвитку та наукових звершень.

У 2018 році переможцем Global Teacher Prize Ukraine став викладач інформатики з міста Запоріжжя О. Жук. Викладаючи у школі-інтернаті для дітей із вадами слуху, О. Жук, упершу чергу, вивчив мову жестів.

Основний принцип роботи за педагогом – це командна робота. На думку О. Жука, «учні мусять навчитися тонкощів ненасильницької комунікації, основ співпраці у спільній справі та вміння радіти гарним результатам іншої людини» [3].

Також педагог наголошує, що у сучасному світі, діти повинні вчитися критично мислити, бо без цього уміння не зможуть у дорослому житті аналізувати, оцінювати та вирішувати різнопланові ситуації.

Працюючи з дітьми, які погано чують, необхідно уміти привертати їх увагу та мотивувати. Для цього О. Жук використовує метод вібрацій, який полягає у голосному плесканні в долоні або по столу, тупцюванні ногою, голосному навиванні ім'я. Також постійними помічниками учителя на уроках є інтерактивна панель та 3D-ручки, презентації навчального матеріалу, відеоролики.

Педагог у освітньому процесі сьогодення, на думку О. Жука, має відмовитися від консерватизму, бути відкритим для учнів, мати ті самі інтереси, що і молодь, бути стильним та сучасним [1].

Великою заслугою викладацької діяльності О. Жука є проведення разом з учнями екофлешмобів та екоквестів. У процесі такої діяльності школярі дізнаються про важливість екологічної безпеки та створюють різноманітні екопредмети для покращення середовища. Так, наприклад, у школі збудували сонячну панель, «розумний будинок», контейнери для сортування сміття та навчилися ними користуватися. Також учні О. Жука є розробниками мобільного додатку «Кліматичні краплі», який відстежує і винагороджує екологічні вчинки з метою захисту довкілля та клімату планети.

Таким чином, молодий вчитель може стати новатором сучасного освітнього середовища, якщо буде творчо ставитися до своєї професії, розвиватися і шукати нові підходи до викладання.

«Кумири школярів», «неймовірні українські педагоги» – так називають номінантів на премію Global Teacher Prize Ukraine. «Вчительський оскар» у 2019 році отримала Н. Кідалова, вчителька англійської і української мови з міста Мелітополь.

Основні компетенції, які виховує Н. Кідалова у своїх учнів, – це критичне мислення, активне слухання, ситуативне лідерство, робота в групах, інформаційна грамотність, емпатія. У процесі проектної роботи вона не робить за учнів, а допомагає, настановує на правильний шлях. На уроках української літератури Н. Кідалова дозволяє читати вірші у стилі реп, тому що вважає, що учням так цікавіше і вони краще зрозуміють зміст прочитаного.

Основна філософія вчителя, на думку Н. Кідалової, «все робити «по любові» – це є головним інгредієнтом успіху» [6].

Підводячи підсумки, можна сказати, що передовий новаторський досвід сучасних педагогів є цінним джерелом для освітньої діяльності. Вивчення педагогічних новаторських наробок сучасних учителів, перлин їхнього досвіду, цікавих методів та прийомів роботи сприятиме підвищенню престижності

педагогічної професії, створить умови для удосконалення освітнього середовища у закладах освіти, призведе до покращення освітнього процесу загалом.

Список використаних джерел

1. 10 несподіваних фактів про Олександра Жука. *Освіторія* : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/10-nespodivanyh-faktiv-pro-oleksandra-zhuka/> (дата звернення: 23.04.2020).
2. Бабанский Ю. К. Передовой опыт учителей и педагогическая наука. *Сов. педагогика*. 1977. № 11. С. 43-48.
3. Олександр Жук: Українські чоловіки бояться ставати вчителями. *Освіторія* : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/opinions/oleksandr-zhuk-ukrayinski-choloviky-boyatsya-stavaty-vchytelyamu/> (дата звернення: 23.04.2020).
4. Паул Пшенічка: Як прищепити дітям любов до фізики. *Освіторія* : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/paul-pshenichka-yak-pryshhepyty-dityam-lyubov-do-fizyky/> (дата звернення: 23.04.2020).
5. У спецпроекті #ВчителіВажливі розповідаємо про фіналістів премії Global Teacher Prize Ukraine. *Освіторія* : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/vchytelivazhlyvi-vchytel-fizyky-z-chernivtsiv-yakuj-maye-vlasnu-planetu/> (дата звернення: 22.04.2020).
6. Global Teacher Prize Ukraine 2019: найкращим учителем України стала Наталя Кідалова. *Освіторія* : веб-сайт. URL: <https://osvitoria.media/experience/najkrashhoju-vchytelkoju-ukrayiny-v-2019-rotsi-stala/> (дата звернення: 22.04.2020).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РІЗНОГО ВІКУ

Ємельянова В.,

Керівник: Калініна О.С.

В умовах економічного та соціального становлення держави працевлаштування молоде покоління набуває особливого значення. Останім часом зросла проблема на ринку праці – проблема класифікаційного дисбалансу між потребою та пропозицією в кадрах. Яку не зможе ожноосібно вирішити жодна соціальна інституція :заклади середньої чи вищої освіти, чи роботодавці, чи служба зайнятості, чи інші учасники сучасного економічного процесу. Тільки, якщо об'єднавши зусилля всіх зацікавлених сторін, можливо вирішити цю проблему.

На сьогоднішній день, в школах практикується вже багато років профорієнтація робота з дітьми різного віку. Заходи спрямовані на

ознайомлення дітей з її здібностями й можливостями для того, щоб запропонувати їй вибрати одну з найбільш підходящих для неї професій з врахування потреб виробництва.

Уснують етапи профорієнтаційної роботи зі школярами різного віку:

Початковий (пропедевтичний) етап. Метою його є ознайомлення дітей у процесі навчальної, позакласної та позашкільної роботи з найпоширенішими професіями, виховання позитивного ставлення до різних видів трудової та професійної діяльності, інтересу до пізнання своєї особистості, формування початкових загально-трудо-вих умінь і навичок, здатності до взаємодії з іншими особами в процесі діяльності. Результатом цієї роботи має бути сформоване у молодших школярів ставлення до себе, суспільства і професійної діяльності;

Пізнавально-пошуковий (5-7 класи) етап. Передбачає формування ціннісних орієнтацій, мотивації самопізнання, установки на власну активність у професійному самовизначенні та оволодінні професійною діяльністю, а також систематичне ознайомлення з професіями у навчально-виховному процесі. Не менш важливими є формування умінь самооцінки, самоаналізу з метою усвідомлення власної професійної спрямованості, консультування щодо вибору профілю подальшої освіти, форм трудової підготовки. Оптимальним результатом є вибір напрямку (профілю) навчання, продовження освіти у 8-9 класах;

Базовий (визначальний) (8-9, 8-11 класи) етап. Робота на цьому етапі полягає у вивченні наукових основ вибору професії, її класифікаційних ознак, вимог професій до людини, основних професійно важливих якостей, правил вибору професії. Старшокласники мають оволодіти методиками самопізнання, самооцінки, розвивати індивідуальні професійно важливі якості, формувати вміння зіставляти необхідні для здобуття конкретної професії вимоги з власними можливостями та кон'юнктурою ринку праці. Завданням школи є створення умов для випробування можливостей учнів у різних видах трудової діяльності (консультації щодо вибору професії та навчального закладу, професійний відбір). Про досягнення очікуваних результатів свідчать сформованість особистісно значущого сенсу вибору професії, певної професійної спрямованості, професійне самовизначення учнів, їх готовність до зміни професійної спрямованості, переорієнтації на суміжні професії, на інші види діяльності відповідно до своїх індивідуальних особливостей та результатів профвідбору.

Профорієнтаційну роботу в школі здійснюють учителі всіх навчальних предметів, класні керівники, інші педагогічні працівники, фахівці різних галузей виробництва.

Профорієнтаційну роботу в школах здійснюють учителі всіх навчальних предметів, класні керівники, інші педагогічні працівники, фахівці різних царин виробництва. Але, важливу роль у професійній орієнтації школярів відіграють

факультативні курси. Багато їх орієнтує старшокласників на конкретну професію і дає їм певний обсяг знань, умінь і навичок з цієї професії.

Отже, вибір професії для кожної молодої людини – це вибір свого місця в житті, подальшого шляху навчання і праці. Профорієнтаційна робота повинна мати одну мету – активізувати учня, сформувавши прагнення до самостійного вибору майбутньої професії з урахуванням отриманих знань про себе, вмінь і навичок, і перспективи їх розвитку. В цьому повинні допомогти всі зацікавлені сторони: батьки, вчителі, а також, шкільний психолог.

Список використаних джерел

1. Вовковський Ю.В. та Кубіцький С.О./ питання педагогіки/ «Особливості профорієнтаційної роботи в школі» веб-сайт. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnaou_2012_2_5.pdf (дата звернення 18.04.2020).
2. Використана наочність веб-сайт. URL: : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Vnaou_2012_2_5.pdf(дата звернення 18.04.2020).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ РІЗНОГО ВІКУ

Коробка А.

Керівник: Цибуліна І.В.

На сьогоднішній день профорієнтаційний вплив відбувається систематично починаючи з дошкільного віку. Правильний вибір професії впливає на психологічне здоров'я, моральне задоволення, продуктивну та якісну працю.

Основним завданням профорієнтаційної роботи у школі є поглиблювати пошук професійного покликання, удосконалювати якості, які необхідні для вибраної професії. Для того щоб реалізувати це завдання, необхідно усьому педагогічному колективу школи, які мають відношення до профорієнтаційної роботи, знати різноманітні форми та методи профорієнтаційної роботи та вміти використовувати їх на практиці. Також, необхідність оволодіння профорієнтаційними формами та методами з учасниками освітнього процесу визначена ще тим, що це є способами соціально-педагогічного впливу на учасника освітнього процесу і спрямована на розвиток професійного самовизнання.

Дана тема є актуальною через великий інтерес науковців.

Різним аспектам профорієнтаційної роботи у школі присвячені наукові праці Ю. Гільбуха, В. Єндальцева, М. Захарова, Л. Йовайші, Є. Клімова, Н. Побірченко, В. Сахарова, В. Симоненко, М. Скаткіна, Д. Сметаніна, Е. Фарапонова, Б. Федоришина, С. Чистякової.

Значну увагу дослідники звертали на питання професійної орієнтації школярів на певні види професійної діяльності (С. Загребельний, Л. Куліненко, М. Опачко,). І. Жерноклеєв, К. Нестеренко та ін. широко досліджували вибір учнями спеціальностей робітничої та сільськогосподарської сфери. Сьогодні є актуальною проблема вибору школярами професій підприємницького напрямку (Д. Закатнов, С. Мельник, М. Тименко та ін.).

Мета: висвітлення основних форм і методів щодо профорієнтаційної роботи з дітьми різного віку.

Об'єктами є учасники освітнього процесу різного віку.

Суб'єктами є батьки, вчителі, соціальні педагоги шкіл, адміністрація навчального закладу.

Використовують різноманітні форми та методи для підготовки учасників освітнього процесу до професійного самовизнання. З самого початку профорієнтаційна робота починається з того, що дітям в дошкільному віці розповідають про світ професій: які існують професії, що вони роблять. Ці знання вже у дошкільному віці проявляють цікавість до якихось професій.

Профорієнтаційна робота в школі старшої ланки передбачає активізацію інтересів учнів до вибору професії, формування в них адекватного розуміння суті професії як такої, значущості процесу власного самовизначення, для чого доречно проводити тематичні екскурсії, анкетування, залучати до роботи зі старшокласниками спеціалістів центрів зайнятості, працівників підприємств [1].

Профорієнтаційна робота у школі відбувається за такою схемою [2, с. 28]: Підготовчий етап. Він здійснюється від народження та упродовж навчання дитини в школі. На цьому етапі завдання професійної орієнтації – спостереження, виявлення, обґрунтування та створення відповідних умов для розвитку індивідуальності кожного окремого школяра. Вони реалізуються шляхом включення дитини в різноманітні форми навчально-трудової діяльності (громадську, спортивну тощо).

Основний етап. Завдання профорієнтаційної роботи на цьому етапі полягає у підготовці старшокласників до самостійного та свідомого вибору майбутньої професії. Реалізуються визначені завдання за рахунок сукупності форм та методів активізації професійного самовизначення (спеціалізований курс з основ вибору професії, профконсультаційна допомога, розвиток необхідних

у майбутньому професійно важливих якостей у процесі профільного навчання тощо).

Уточнюючий етап. Форми та методи профорієнтаційної роботи спрямовані на допомогу випускникам шкіл та студентам професійних навчальних закладів у конкретизації фахової підготовки.

Завершальний етап. Специфіка форм та методів визначається завданнями допомоги випускникам у працевлаштуванні та формуванні індивідуального стилю професійної діяльності на конкретному робочому місці. Закінчується цей процес побудовою перспективи професійного зростання. На кожному етапі важливе значення мають форми профорієнтаційної роботи.

Форма профорієнтаційної роботи – це спосіб організації взаємодії профорієнтатора й особи, що вирішує проблему професійного самовизначення, задалегідь визначеної певним порядком, місцем та організаційною процедурою. Форми профорієнтаційної роботи залежать від складу і кількості осіб, місця проведення, тривалості роботи тощо. За цими характеристиками вони поділяються на загальні, які традиційно використовуються у навчально-виховному процесі школи, та специфічні, яким притаманні особливості профорієнтаційної діяльності вчителя та учнів. До загальних форм належать: індивідуальні, групові, колективні, класні і позакласні, шкільні і позашкільні. Специфічні форми можна розподілити: за тривалістю (разові, короткострокові, середньотривалі, довготривалі), за характером допомоги (інформаційні, діагностичні, формуючі) [2, с. 29].

Важливим інструментом профорієнтаційної роботи є методи. Під методами професійної орієнтації учнів розуміють способи спільної діяльності педагога й учнів, які забезпечують підготовку школярів до професійного самовизначення. Методи поділяються на пояснювально-ілюстративні, або репродуктивні (бесіда, розповідь, пояснення, лекція, демонстрація та ілюстрація явищ і процесів), інформаційно-пошукові (проблемний виклад, евристичні бесіди, методи організації дослідницької діяльності, спостереження, робота з навчальною та іншою літературою), інтерактивні (ділові ігри, метод занурення з елементами гри, «мозковий штурм», контекстне навчання, ігри-вправи, аналіз ситуацій, тематичні дискусії, виробничі задачі з використанням технічних, технологічних та економічних ситуацій, змагальні методи тощо). Остання група методів дає змогу формувати знання і вміння учнів шляхом включення їх у інтенсивну пізнавальну діяльність, у якій активізуються всі психологічні механізми забезпечення діяльності школярів. Ці методи формують складні психічні новоутворення особистості, її спрямованість (зокрема професійну), характер, здібності, розвивають емоційно-вольову сферу учнів [2, с. 35].

Одним із найбільш поширених методів у профорієнтаційній роботі є бесіда. Цей метод дає змогу під час викладу нового матеріалу спиратися на життєвий досвід учнів. У бесіді за допомогою конкретних прикладів важливо продемонструвати взаємозв'язок понять «правильний вибір професії», «конкурентоздатність на ринку праці», «професійне самовдосконалення», «культура розумової і фізичної праці» [2].

У профорієнтаційній роботі з учасниками освітнього можна виділити три основні напрями:

I. Організаційно-методична діяльність

- Робота координаторів по профорієнтаційній роботі з учнями.
- Методична допомога учителям у збірці матеріалів і діагностичних карт.

II. Робота з учасниками освітнього процесу

- Комплекс профорієнтаційних послуг у вигляді профдіагностичних заходів, занять та тренінгів з планування кар'єри;
- Індивідуальні та групові консультації з вибору профілю навчання;
- Анкетування;
- Організація і проведення екскурсій в НУБП України та у відповідних організаціях;

- Зустрічі з представниками навчальних закладів.

III. Робота з батьками

- проведення загальношкільних та класних батьківських зборів, лекторіїв для батьків та індивідуальних бесід з ними, анкетування;
- залучення батьків школярів для виступів перед учасниками освітнього процесу;
- обрання батьківського комітету школи з представників батьківських комітетів класів, найбільш активних батьків учнів, готових у співпраці з учителями надавати педагогічну підтримку самовизначення школярів.

Отже, якщо використовувати зазначені вище форми і методи профорієнтаційної роботи, то покращиться якість підготовки особистості до майбутньої професії. Учасники освітнього процесу почнуть розуміти значимість вибору професії та відповідально ставитися до цього. Створяться умови для креативного використання сучасних технологій [3].

Список використаних джерел

1. Мельник, О. Зміст, форми та методи профконсультаційної роботи зі старшокласниками в процесі профільного навчання./О.В. Мельник. К., 2008. с.26
2. Професійне самовизначення старшокласників : метод. посіб. / за ред. Д. О. Закатнова. К. : Шкіл. світ, 2006. 128 с.

3. Сподін, Л. До питання професійної спрямованості особистості та проблеми її формування / Л.А. Сподін // Педагогіка і психологія: Зб. наукових праць – Харків: ХДПУ. 2000. Вип.10 . Ч.3. С. 110-115.

ПРОФОРІЄНТАЦІЙНА РОБОТА З ДІТЬМИ У ШКОЛІ

Улько І.

Останнім часом на ринку праці особливо загострилася проблема, яку не зможе одноосібно вирішити жодна соціальна інституція: чи то система середньої або вищої освіти, чи роботодавці, чи служба зайнятості, чи інші учасники сучасного економічного процесу. Це проблема кваліфікаційного дисбалансу між потребою та пропозицією в кадрах. Вирішити її можливо лише об'єднавши зусилля всіх зацікавлених сторін. Служби зайнятості як соціальні інститути, що займаються зайнятістю населення, дуже глибоко відчують потребу у зміні підходів до вирішення проблеми працевлаштування молоді. Один із шляхів вирішення її постає у розширенні кола профорієнтаційних послуг учнівської молоді та нові вимоги до якості цих послуг.

Як обрати професію до душі та ту, що приносить б хороший зарібок? Особистісна професійна ідентичність дозволяє особі зорієнтуватися на ринку праці й вірно оцінити свої шанси, індивідуально точно зіставити стратегії пошуку професійної освіти, роботи зі своєю особистою цінністю як професіонала. Професія потрібна людині для того, щоб реалізувати повною мірою свої можливості та здібності, щоб відчутти себе потрібним, затребуваним, принести користь суспільству. Обираючи професію, людина входить у певне професійне оточення. Вибір професії є вихідною точкою, головною подією старту професіогенезу. Вибір професії – один з головних життєвих виборів, який здійснює людина в юному віці.

Профорієнтаційна робота включає в себе такі категорії як професійна орієнтація, що являє собою систему організації та проведення навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння учнями необхідних знань про соціально-економічні й психофізіологічні умови правильного вибору професії, формування в них уміння аналізувати вимоги різних професій до психологічної структури особистості, а також свої професійно значущі якості, шляхи й засоби їх розвитку [2, с. 12].

Правильний вибір професії – це моральне задоволення, висока самооцінка. Водночас це й висока продуктивність праці, висока якість продукції. Вибір професії – точка, в якій сходяться інтереси особистості та суспільства, де можливе й необхідне поєднання особистих та загальних інтересів. Завданням профорієнтації є ознайомлення учнів з професіями та правилами їх вибору, виховання в молоді спрямованості на самопізнання та власну активність як

основу професійного самовизначення; формування вміння зіставляти свої здібності з вимогами, необхідними для набуття конкретної професії, складати на цій основі реальний план оволодіння професією; забезпечення розвитку професійно важливих якостей особистості. Профорієнтаційна робота складається з таких компонентів, як професійна інформація, професійна діагностика, професійна консультація, професійний відбір, професійна адаптація [4, с. 28].

Провідна роль у цій роботі в школі належить класному керівникові. Він упродовж тривалого часу спостерігає за учнями свого класу, вивчає їх індивідуальні особливості, інтереси, здібності й нахили, контактує з батьками, знає виховний потенціал кожної сім'ї. Це дає йому змогу організувати профорієнтаційну роботу на належному рівні. Серед форм такої роботи, найефективнішими є екскурсії, зустрічі з фахівцями, колишніми випускниками, вечори, диспути, конференції, класні години, заняття в гуртках, факультативи, що дає їм змогу спостерігати за розвитком у школярів професійних інтересів. Велику роль у профорієнтаційній роботі відіграє спільна праця соціально-психологічної служби закладу. Професійна діяльність соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу обумовлює допомогу учням у професійному самовизначенні. При цьому специфіка роботи визначає можливість та необхідність організації спільної роботи фахівців різних професійних галузей, а саме: медиків, психологів, фахівців центрів зайнятості. Основними методами діагностики є: опитування, анкетування, інтерв'ю; спостереження; тести; профорієнтаційні гри, тренінги. Не можна не відзначити важливість консультативної роботи, її індивідуальної та групової форм. У ході консультацій необхідно давати учням інформацію про необхідність максимально серйозно підходити до питання про вибір професій, про можливості проходження діагностичних заходів, про необхідність співвідносити свої потенційні й наявні можливості з вимогами до визначених професій про те, в яких навчальних закладах можна продовжити навчання, одержати професійну підготовку, оплата навчання, умови вступу [1, с. 42].

Тож, вибір професії для кожної молодої людини – це вибір свого місця в житті, подальшого шляху навчання та праці. Без перебільшення можна сказати, що для випускників загальноосвітньої школи, а особливо в сільській місцевості – це завжди проблема номер один. Головне – не диплом у кишені, а те, який рівень знань здобула людина та здатність використовувати їх на практиці. Профільне навчання дає можливість учням познайомитись зі своєю майбутньою професією за рахунок предметів до яких в них є здібності та які їм подобаються. Профорієнтаційна робота повинна служити одній меті – активізувати учня, сформувати у нього прагнення до самостійного вибору професії з урахуванням отриманих знань про себе, свої здібності та перспективи їх розвитку.

Список використаних джерел

1. Битянова М. Р. Організація психологічної роботи в школі. Київ: Генеза, 2002. 264с.
2. Веленко А. Уроки профорієнтації в початковій школі. Київ, 2012 - № 1. 54 с.
3. Кашевський В. В., Парчук Л. П., Янцура М. С. Вибір професії і пошук роботи. Рівне, 2011. 306 с.
4. Пекеліс В. Як знайти себе. Київ: Веселка, 1991. 162 с.

ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ШКОЛЯРІВ – ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ

Нікуленко С. І.

Сучасний світ під впливом культурної та технократичної еволюції змінюється з такими шаленими темпами, що ніхто не може точно відповісти на питання на які професії буде попит уже завтра. Це проблема не лише для виробничо-управлінської галузі, а й для освіти, що має розуміти яких фахівців треба готувати.

Високі та природоподібні технології, про які ще декілька років мріяли фантасти, сьогодні вже увійшли в наш побут. Через це можна передбачити, що робототехніка, з часом, замінить значну кількість працівників заводів, фабрик, магазинів і закладів громадського харчування. І усвідомлення цього, нашою хурою нас до роздумів – як буде виглядати ринок праці за умов вивільнення мільярдів працівників?

Роботи-офіціанти

Саме про них – сотні тисяч і мільйони маленьких громадян, про їх можливість знайти свій шлях – піде мова.

Бо знайти своє покликання - справа зовсім не проста і, на жаль, не всім це вдається. І варто замислитись про причини, які сприяють або перешкоджають професійній самореалізації. З одного боку, величезна кількість професій, що побутують зараз (чи з'являться невдовзі), надає величезні перспективи людині, яка знаходиться у пошуку. З іншого – саме безмежне поле для вибору на тлі недостатньої обізнаності про специфічні особливості певних професій суттєво ускладнює можливість безпомилково вибору. А широкий діапазон здібностей, іноді, лише ускладнює цей процес.

У виняткових випадках, «головний задаток» дитини може виявитися в ранньому віці. Тоді при сприянні батьків і педагогів такі самородки, доволі впевнено обирають галузь, що відповідає інтелектуальними і фізичним здібностям та виходять на фахову орбіту. Також відомі приклади, коли «справу свого життя» дитина успадковує від предків, що практично виключає альтернативність пошуків. І хоча, в даному разі, професійне самовизначення відбувається в родинному колі, розуміння суспільної значущості своєї спеціальності може вплинути на професійну адаптацію.

Проте, для переважної більшості дітей характерна властивість досить легко змінювати свої мрії, уявляти себе у різних ролях. Саме тому, за час навчання учні мають отримати знання, вміння та навички, що необхідні для самореалізації в побуті й у різних професійних галузях. Тим більше, що під впливом як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників людині доводиться кардинально змінювати свою професію протягом життя. Тому, дуже важливо прикладати зусилля, щодо всебічного розвитку особистості, як раніше декларувала вітчизняна система освіти, а сучасну установку, в даному контексті, сформульовано в одній з ключових компетентностях – розвиток здібностей до навчання впродовж життя.

Якщо враховувати особистий педагогічний досвід, завдання вбачається в край непростим, бо останні роки позначаються зниженням інтересу до навчання, як серед школярів, так і серед студентів. Із усіх чинників, що гідні нашої уваги, у першу чергу слід зробити акцент на традиційно зневажливому ставленні до предметів художньо-естетичного спрямування. Бо люди, котрі керують освітнім процесом на різних рівнях, не покладають великих сподівань на опанування образотворчого мистецтва чи художньої праці, через те, що держава не потребує багато митців, а та обставина, що ці предмети сприяють розвитку фантазії, надають гнучкість логічному мисленню, формуванню творчого ставлення до життя, навчання та праці.

В зв'язку з цим доречно думка академіка В. Енгельгардта про те, що здатність до творчості – це найвищий дар, яким нагородила природа людину на безмежно тривалому шляху її еволюційного розвитку. А задля того, щоб знайти енергію для постійного руху вперед треба мати мотивацію, яка здатна запобігти спаду інтересу до навчання. Для формування мотивації важливу роль відіграють позитивні емоції: радість творчості, почуття задоволення, усвідомлення значущості своєї діяльності – що в свою чергу, треба враховувати при виборі завдання для практичних робіт.

Відомо, що розвитку творчих здібностей різних поколінь сприяють і різні умови. Сьогодні визначальний вплив на трансформації не лише практично всіх сфер нашого буття, а й властивості особистості відіграє розповсюдження цифрових технологій. В останній час у нашому лексиконі з'явився термін –

«Google generation», що увібрав у себе позитивні та, нажаль, й негативні характеристики генерації, яка завтра постане перед вибором свого життєвого шляху.

Тому новочасна школа має враховувати беззастережний факт: у дітей цього покоління - суттєво погіршується пам'ять, що пов'язано з відсутністю необхідності запам'ятовувати, бо запам'ятовувати нема для чого, оскільки ця функція покладена на комп'ютер. Проте, «цифрові діти» відзначаються не лише порушеннями пам'яті, а й синдромом дефіциту уваги та подекуди симптомами ігроманії. І без протидії цим явищам виведе нашу систему освіти у паралельну площину, відносно особини, що врешті решт втратять точки дотику.

Отже, усвідомлення означених тенденцій, спрямовує нас до визначення завдань і викликів сучасної освіти в контексті окресленої проблеми.

При підготовці до даної публікації було підраховано кількість тем з профорієнтаційним змістом, що пропонує школа на даний час – це понад 40 назв, які пропонуються з 1-го по 9-тий клас. Тобто, формально за умов реалізації всього цього масиву тем, наші випускники, виходячи в життя мали б чітко уявляти конфігурацію ринку праці та своє місце на ньому. Аналіз змісту уроків, занять та заходів дозволяє дійти наступних висновків, на нашу думку, не надто коректно, формуються розповсюджені питання, на кшталт таких: яка професія найважливіша?, ким працюють ваші батьки? У першому випадку, при досить суперечливих критеріях оцінювання чеснот різних спеціальностей, поряд з професією №1 – інші відсовуються на дальні позиції. В другому – комфортно себе будуть почувати лише діти батьки, яких мають професії, що входять в топ перелік. Також вкрай сумнівним є бажання авторів більшості планів-конспектів уроків, що доступні у якості прикладів, урізноманітнити контент за рахунок літературних матеріалів: вірші, загадки, ребуси, кросворди, казки, бесіди (нажаль, зі текстами, які втратили актуальність). І на цьому тлі, цілком відсутні адекватні практичні завдання, здатні наповнити такі заняття конструктивом.

Виходячи з відзначеного, хочеться запропонувати до використання один з найкращих способів освоєння навичок і знань — це занурення.

Проте добре відома методика, стосовно професійного самовизначення, може розповсюджуватися як у ширину, тобто пропонувати більш розлогий спектр професій і робити це треба не лише у межах традиційно вживаних бесід та екскурсій, а поставити за мету поповнювати знання на усіх уроках – географія, хімія, астрономія, література, праця тощо. А історія, в загалі, може викладатися крізь призму еволюції професій. Занурення в глиб – це придбання базових вмінь та навичок, без яких неможливе становлення працездатної особистості. Безсумнівно, формування професійної компетентності має починатися з дошкільного віку, коли малюки набувають вмінь орудувати

канцелярським приладдям, ножем, ножицями тощо. Поступово навички мають удосконалюватися в процесі виконання продуктивних та творчих завдань.

Особливе значення в придбанні майстерності, яка сприятиме кращому розкриттю здібностей людини, що допомагатимуть самовизначенню у певній професійній галузі охоплювати, належить дисциплінам - образотворче мистецтво, художня праця та трудове навчання. Крім того, що їх досить вдало можна інтегрувати між собою, вони мають колосальні потенції по взаємодії з усіма шкільними предметами. На таких перехрестях можна реалізувати багатокрокові, комплексні роботи і проекти, свою чергу кожне таке завдання можливо адаптувати й до профорієнтаційних питань.

Елементи комплексної роботи «Місто мрії»

На прикладі створення композиції «Місто мрії», де послідовно виготовлюються: фонові основи - вертикальна зі зображенням краєвиду (може бути змінною); горизонтальна з нанесеними дорогами, тротуарами, газонами, клумбами, басейнами...; громадський та індивідуальний транспорт, архітектурні споруди (житлові будинки, школи, аптеки, кафе, заводи тощо); елементи благоустрою (лавочки, ліхтарі, гойдалки, фонтани, дерева, кущі...), мешканці (люди, тварини).

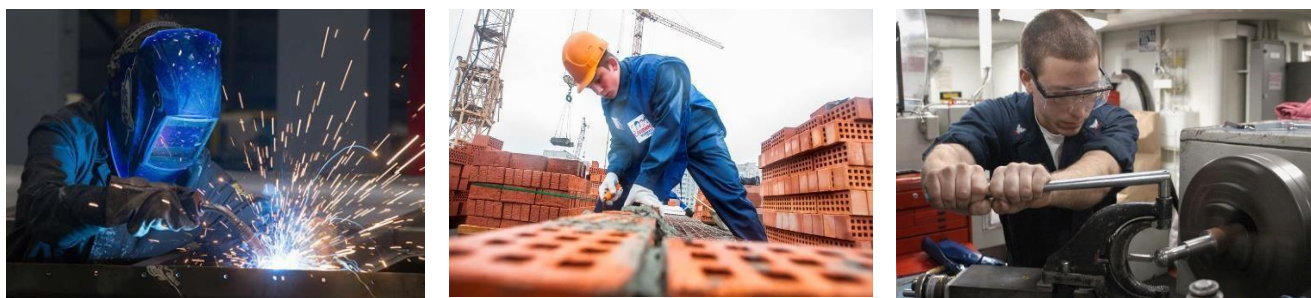
В залежності від віку дітей, ступеня їх підготовки та наявності певних матеріалів, можливо використовувати різні техніки. На приклад, для

виготовлення архітектурних споруд на початковому рівні, в якості основи ми пропонуємо взяти готові коробочки відповідного розміру від соків, сірників, ліків або парфумів. Їх можна декорувати кольоровим папером, пластиліном чи фарбами. А для учнів, що мають досвід роботи зі креслярським приладдям – є сенс застосувати розгортки, після розкрою яких, вони оздоблюються та потім монтуються.

Так саме, мешканців нашого міста можна зробити зі паперу (на основі циліндра чи конуса; у техніці орігамі), з текстильних матеріалів (мотанки, помпони, шиті або плетені), у скульптурних техніках (пластилін, солоне тісто, пап'є-маше на каркасі) тощо.

Авжеж, це складна багатоетапна робота, утім вона може створити мови для моделювання різних ситуацій, активізувати інтерес учнів до безлічі професій людей, котрі беруть участь у житті міста це архітектори, будівник, працівники комунального господарства, авіаконструктори, лікарі, кухари, перукарі, продавці, пожежники та багато інших.

Шлях до кваліфікації - професійна підготовка

Учням старших класів, для «занурення», можна запропонувати опанування певною спеціальністю в майстернях професійно-технічних навчальних закладів, що останні роки занепадають, тому обов'язкова фахова підготовка буде корисна усім без виключення. Головне враховувати, що варто не підлаштовувати людей до професії, а сприяти пошуку роботи, до якої людина схильна за сформованими у неї психологічним особливостям та фізичним даним.

Список використаних джерел

1. Краткий словарь по социологии / под общ. ред. Д. М. Гвишиани, Н. И. Лапина. М.: Политиздат, 1988. 479 с.;
2. Шубкин В. Н. Социологические опыты / В. Н. Шубкин. М. : Мысль, 1970. 256 с.

ДОДАТОК
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

№ з/п	Прізвище ім'я по батькові	Інформація
1.	Агеєнко Тетяна Анатоліївна	<i>Старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
2.	Бескорса Вікторія Миколаївна	<i>Кандидат мистецтвознавства, доцент, професор кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
3.	Білошина Анастасія Дмитрівна	<i>студентка I курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
4.	Бузинар Зінаїда Анатоліївна	<i>студентка IV курсу, спеціальність 014.13 Середня освіта(Музичне мистецтво) факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
5.	Верещак Євгенія Миколаївна	<i>студентка II курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
6.	Дмитренко Катерина Анатоліївна	<i>кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи КЗ «ХГПА» ХОР</i>
7.	Довбиш Вікторія Олександрівна	<i>студентка Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР, спеціальність 013 Початкова освіта</i>
8.	Ємельянова Вікторія Геннадіївна	<i>студентка I курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
9.	Жук Яна Романівна	<i>студентка I курсу, спеціальність 231 Соціальна робота факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології КЗ «ХГПА» ХОР</i>
10.	Зозуля Ольга Василівна	<i>викладач образотворчого мистецтва Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист</i>
11.	Калініна Ольга Сергіївна	<i>Кандидат культурології, старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
12.	Карпенко Артем Миколайович	<i>Студент II курсу, спеціальність 032 історія та археологія, факультету дошкільної і спеціальної освіти та історії КЗ «ХГПА» ХОР</i>
13.	Кириченко Аніта Олександрівна	<i>студентка I курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>

14.	Коробка Аліна Юрійвна	<i>студентка IV курсу, спеціальність 231 Соціальна робота факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології КЗ «ХГПА» ХОР</i>
15.	Корсікова Катерина Геннадіївна	<i>Кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту КЗ «ХГПА» ХОР</i>
16.	Котелевець Марина Олександрівна	<i>студентка I курсу Балаклійського фахового педагогічного коледжу, спеціальність 013 Початкова освіта</i>
17.	Лихвар Володимир Дмитрович	<i>Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
18.	Мудрик Ольга Борисівна	<i>Старший викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
19.	Нечитайло Юлія Сергіївна	<i>практичний психолог, викладач Балаклійського фахового педагогічного коледжу</i>
20.	Нікуленко Світлана Іванівна	<i>Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
21.	Павленко Ксенія Сергіївна	<i>студентка II курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
22.	Перемот Анастасія Ігорівна	<i>студентка III курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
23.	Погоріла Вікторія Іванівна	<i>викладач культурології, образотворчого мистецтва, спеціаліст вищої категорії Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР</i>
24.	Подаляко Анна Василівна	<i>студентка Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР</i>
25.	Пухарев Вікентій Вікторович	<i>Викладач кафедри культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва КЗ «ХГПА» ХОР</i>
26.	Решетило Лілія Геннадіївна	<i>студентка Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР</i>
27.	Романцова Марина Іванівна	<i>студентка II курсу, спеціальність 034 Культурологія факультету фізичного виховання та мистецтв КЗ «ХГПА» ХОР</i>
28.	Семенова Мирослава Олександрівна	<i>Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту КЗ «ХГПА» ХОР, Заслужена артистка України</i>

29.	Сенцова Альона Михайлівна	<i>студентка II курсу, спеціальність 231 Соціальна робота факультету соціально-педагогічних наук та іноземної філології КЗ «ХГПА» ХОР</i>
30.	Снедкова Людмила Антонівна	<i>кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри музично-інструментальної підготовки вчителя КЗ «ХГПА» ХОР</i>
31.	Улько Ірина Миколаївна	<i>студентка Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР, спеціальність 013 Початкова освіта</i>
32.	Фесенко Анастасія Сергіївна	<i>студентка II курсу, спеціальність 231 Соціальна робота факультет соціально-педагогічних наук та іноземної філології КЗ «ХГПА» ХОР</i>
33.	Цибуліна Ірина Вячеславівна	<i>кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри соціальної роботи КЗ «ХГПА» ХОР</i>
34.	Чайка Аліна Олександрівна	<i>студентка Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР</i>
35.	Шелева Ірина Миколаївна	<i>викладач дисциплін практичної та професійної підготовки Красноградського коледжу КЗ «ХГПА» ХОР, спеціаліст вищої категорії</i>

